Російсько-український фразеологічний словник

В. Підмогильний, Є. Плужник

1928

Останнє оновлення 15.06.2010

ВІД СКЛАДАЧІВ

Гостру потребу на систематизовану фразеологію української ділової мови відчуваємо аж надто гостро по наших установах. Відбувши курси українізації, засвоївши елементи морфології української мови та її синтакси, радянський службовець, проте, безсилий проти «мовних штампів» звиклої російської мови, не маючи під рукою не тільки остаточно фіксованої української ділової фразеології, а навіть того матеріялу, що давав би йому хоч навід, коли не нормативну відповідь.

Зважаючи на цю гостру потребу і під увагу беручи цілковитий брак не тільки суто ділової української фразеології, а навіть загальної, ми й узялися зредагувати той потрібний у діловодстві матеріял, що змогли використати його з передніших словників та фразеологій, відповідно освітивши його придатним матеріялом із говірної мови наших установ та подекуди подавши нові форми на ті російські звороти, де теперішні українські переклади не можна було визнати за вдалі.

Звичайно, тепер ще не може бути й мови про те, щоб охопити російські ділові звороти цілком та подати до них відповідні «канонічні» українські форми. Кожен, хто користуватиметься цим словником, мусить на це зважати і підходити до поданого далі матеріялу до певної міри критично, вдумуючись раз у раз у кожен потрібний йому російський зворот, бо часом подана українська форма не покриває того зворота цілком, а часом кожна з поданих паралельно українських форм має особливий відтінок. Коли під час користування звичайним словником трапляються «ув'язнення» замість «висновки», «чагарництво» замість «кустарництво», то ще негативніші наслідки може дати безоглядне користування словником фразеологічним, де матеріял багато й багато складніший.

Маючи за основне своє завдання подати в оглядній формі той матеріял, що українська мова вже має, щоб тим полегшити дальше розроблення й уніфікацію української ділової фразеології, ми надавали великої ваги справі розкладу цього матеріялу за певним принципом і, не без певного вагання, поклали упорядкувати російські звороти за іменником цього звороту, гадаючи так досягти більшої наочності й надати матеріалові якнайдоцільнішої до користування форми. Ради цього принципу якнайбільшої практичності довелося свідомо поступитися подекуди моментом суто фразеологічним. Але й при найуживаніших дієсловах та прийменниках, що конструкції з ними мають певні проти російської мови особливості («по», «при», «для», «в», «за»), теж подано відповідні зразки; форми з прийменником «по» подано мало не при кожному іменникові. Ухилення в розкладі матеріялу від зазначеного вгорі принципу єсть, але вони становлять, загалом, виняток. Треба зазначити ще, що ми подавали тільки «фразеологічні елементи», мало коли доповнюючи їх цілими реченнями, додаючи до них (у дужках) тільки найпотрібніші слова, щоб підкреслити рацію певного звороту.

В умовах неусталеності українських ділових зворотів важко було застерегтися проти хиб та огріхів, – тому ми з великою подякою візьмемо на увагу всі вказівки й зауваження, що можуть бути нам зроблені.

Складачі

А – а; але; (*межд.*) – а; га; (*выраж. нетерп., досады*) – а; от; ет: *а не то* – а то; коли ж ні, то; *а ни-ни* – аніже; ані-ні; *а ну-ка* – ось ну; ану-бо; *а по сему* – а тому; а через те; *а то ведь и…* – а то й…; *а именно* – а саме; *а впрочем* – а втім; а проте. *А почему же* – чому ні; а чом же. *А почему нет* – а чом не так. *А как же* – аякже; атож.

Абсолютно – абсолютно. *Абсолютно все* – геть (чисто) все, всі. *Абсолютно черный, новый и т. п.* – чорнісінький, новісінький і т. ин.; абсолютно чорний, новий і т. ин. *Абсолютно не* – абсолютно не; ніяк у світі не.

Абсурд – абсурд безглуздя; нісенітниця; дурниця. *Казаться абсурдом* – скидатися на дурницю; відгонити абсурдом.

Аванс – аванс. *В виде аванса* – як аванс.

Авось – може; може чи не. *На авось* – на щастя; навмання;на відчай; на пропале. *Авось либо* – може таки.

Авторитет – авторитет. *Ссылаться на авторитет* – здаватися на авторитет, на пошану чию.

Адрес – адреса. *Сопроводительный адрес* – супровідна адреса. *По адресу* – на адресу. *Не по адресу* – не на ту адресу.

Адресат – адресат. *Нахождение адресата* – відшукання адресата. *За ненахождением адресата, прошу возвратить письмо* – коли не знайдено буде адресата, прошу повернути листа. *Возвращается за ненахождением адресата* – повертається, бо не знайдено адреса́та.

Азарт – газард, запал. *Войти в азарт* – розпалитися; розогніти.

Аккомпанемент – акомпанемент; супровід. *Под аккомпанемент* – в супроводі.

Аккуратно (*опрятно, чисто*) – акуратно; охайно; чепурно; (*точно, исполнительно*) – справно; дбало; ретельно.

Акт – акт. *Акт о недостаче и порче товаров* – акт про недостачу та попсування товарів. *Акт об утрате накладной* – акт про загублену накладну. *Акт об исключении груза из очереди* – акт про вилучення вантажу з черги. *Нотариальный акт* – нотаріяльний акт. *Обвинительный акт* – акт обвинувачення.

Алфавит – абетка. *По алфавиту* – за абеткою.

Анализ – аналіз. *По анализу* – після аналізу. *Подвергнуть анализу* – взяти на аналіз.

Аргумент – аргумент; резон; довід; доказ. *Приводить аргументы* – подавати аргументи; ставити резони.

Аренда – оренда; посесія. *Брать в аренду* – орендувати; брати на оренду; держати на оренді; наймати. *Сдавать в аренду* – здавати на оренду; наймати кому. *Отдавать в аренду* – пускати в оренду.

Арест – арешт; ув’язнення. *Взять, посадить под арест* – заарештувати; узяти за (під) сторожу, до арешту, під арешт. *Домашний арест* – домове ув’язнення.

Ахинею нести – теревені правити; нісенітницю, дурницю плести, верзти.

Баланс – баланс. *Баланс выходной, заключительный* – баланс вихідний, кінцевий. *Баланс вступной, начальный* – баланс вступний, початковий. *Баланс генеральный* – баланс генеральний. *Баланс ликвидационный* – баланс ліквідаційний.

Банкротство – банкрутство. *Злостное банкротство* – зловмисне банкрутство.

Барыш (*прибыль при продаже*) – бариш; зиск; прибуток; користь; надбіжка. *Получить барыш* – убаришувати; заробити; зискати.

Бег – біг; гін. *На бегу* – на бігу. *Отправиться в бега* – змандрувати; піти в мандри. *Находиться в бегах* – бути в мандрах; на втіках; бути втікачем.

Бегство (*действие*) – утікання; (*результат*) – утеча. *Обратить в бегство* – повернути на втіки. *Обратиться в бегство* – кинутись тікати; пуститись на втіки; накивати п’ятами.

Беда – лихо; біда; недоля; лиха година; пригода; причина. *На беду* – на лихо. *Беда да и только* – лихо та й годі. *Не беда* – дарма; байдуже. *Придет беда* – до лиха прийдеться. *Попасть в беду* – доскочити лиха, біди; ускочити в халепу, в лихо. *Наскочить на беду* – нахопитися на лихо. *Избавить, -ся, спасти, -сь, -ся от беды* – вирятувати, -ся; вимотати, -ся, вигорнутися з біди. *Набраться беды* – зазнати лиха. *Переживать* (*испытывать*)

беду – біду бідувати; біду приймати. *Пережить беду* – перебідувати. *Причинить беду кому* – напастувати кого. *Взвести беду на кого* – накинути, прикинути пеню кому. *Наделать себе беды* – напитати собі лиха, біди. *Разразилась беда* – окошилося лихо. *Навлечь беду* – накликати лихо. *Натворить* (*наделать*) *бед* – наробити шкоди, клопоту. *В том-то и беда* – то-то бо й лихо. *Помочь беде* – зарадити лихові. *Помочь кому в беде* – порятувати, підрятувати кого. *Предотвратить беду* – запобігти лихові. *Как на беду* – як на лихо; як на те. *Будет вам беда* – набіжите лиха. *Беда стряслась* – лихо спіткало, скоїлося; спіткала напасть, лиха година. *Мне грозит беда* – на мене біда кладеться. *Нажить беду* – набігти лиха.

Бедно – убого; бідно; мізерно; нужденно; злиденно. *Бедно на что* – тонко на що.

Бедность – убозтво; убогість; бідність; нестатки; злидні. *Впасть в бедность* – дійти до вбозтва. *Бедность одолела* – злидні обсіли. *Довести до бедности* – зубожити; збіднити.

Бедный – убогий; бідний; незаможний; нужденний; злиденний. *Бедный чем* – бідний на що. *Прикидываться бедным* – збіднюватися. *Стать бедным* – збідніти; (*более бедным*) – збіднішати.

Бедствие – лихо; біда; лиха година; знегіддя; недоля; злигодні. *Испытать бедствия* – набратися, зазнати біди, лиха, горя.

Бежать – бігти; бігати; (*убегать*) – тікати. *Не в силах бежать* – не підбіжу. *Бежать врассыпную* (*о многих*) – пороснути розтіч. *Бежать без памяти* – бігти не своїми ногами. *Бежать из тюрьмы со взломом* – виламатися з в’язниці. *Бежать со всех ног* – щодуху бігти. *Бежать, чтоб перенять* – бігти навперейми.

Без – без. *Без всякого* – без ніякого. *Без удержу* – без упину. *Без умолку* – не вгаваючи. *Без устали* – без утоми.

Безделье – неробство; гульки. *От безделья* – знічев’я; знічевля.

Безопасность – безпека; безпечність. *Быть в безопасности* – бути убезпеченим. *Основывать безопасность на чем* – безпечитися на чому.

Безразлично – байдужно; байдужливо. *Это* (*мне*) *безразлично* – байдуже; дарма; однаково мені до того; про мене. *Совершенно безразлично* – байдужісінько; однаковісінько.

Белый – білий. *Белой масти* – білий на масть. *Белым как полотно делаться* (*страшно бледнеть*) – полотніти. *Беречь* – берегти; стерегти; глядіти; доглядати. *Беречь одежду, вещи* – жалувати одежу, речі.

Беседа – розмова, балачка. *Вести беседу* – провадити мову; справляти балачку. *Вступить в беседу с кем* – зайти в розмову з ким; розмовитися з ким; розбалакатися з ким.

Беспокойство – неспокій; турбота; клопіт. *Причинять кому беспокойство* – завдавати клопоту кому; клопотати кого; заклопочувати кого. *Избавиться от беспокойства* – збутися турбот. *Извините за беспокойство* – вибачайте за клопіт.

Беспокоить, -ся – турбувати, -ся; непокоїти, -ся; клопотати, -ся. *Не беспокойтесь* – не турбуйтесь. *Это его мало беспокоит* – це його не дуже болить. *Об этом не беспокойтесь* – цим не клопочіться. *Он совсем не беспокоится* – він і гадки не має. *Одно меня беспокоит* – одна річ мене непокоїть, турбує.

Беспорядок – безлад; безладдя. *Производить беспорядок* – робити безлад.

Бессильный – безсилий. *Бессильный что-либо сделать* – нездольний.

Бесстыдный – безсоромний; соромицький; без сорому. *Бесстыдно врать в глаза* – у живі очі брехати.

Билет – білет. *Обратный билет* – поворотний білет. *Банковый билет* – банкнота.

Бить – бити. *Бить баклуши* – бити байдики; байдикувати. *Бить в ладоши* – плескати.

Биться – битися. *Биться об заклад* – заставлятися; закладатися.

Благо – добро; щастя. *Общее благо* – загальне добро.

Благоволение – ласка; добрість; прихильність. *Снискивать чье-либо благоволение* – запобігати ласки в кого; добуватися кому до ласки; підходити кому до ласи; заслужуватися на ласку. *Потерять благоволение* – відпасти ласки; втратити ласку.

Благодарность – дяка; подяка; (*чувство благодарности*) – вдячність. *Приносить благодарность* – віддавати подяку, складати подяку. *Не стоит благодарности* – нема за що дякувати. *Рассыпаться в благодарностях – см.* **Рассыпаться.**

Благодарить кого – дякувати кому. *Покорно благодарю* – щиро, уклінно, красно дякую. *Благодаря кому, чему* – завдяки кому, чому, (*при отсутствии элемента благодарности – вследствие чего*) – бо, тому що; через те, що; тим-то.

Благонадежный – благонадійний; певний. *Будьте благонадежны* – будьте певні.

Благополучно – гаразд; добре; щасливо. *Окончиться неблагополучно, благополучно* – вийти на зле, добре.

Благоразумный – розважливий; розважний; розсудливий. *Быть благоразумным* – мати розум; держати розум (добрий) у голові. *Благоразумный совет* – розумна, добра порада.

Благосклонно – прихильно; ласкаво; доброзичливо. *Благосклонно смотреть* – поглядати прихильним оком.

Благосклонность – доброзичливість. *Снискивать благосклонность, добиваться благосклонности – см.* **Снискивать благоволение.**

Благосостояние – добро, добробут. *По благосостоянию* – добробутом. *По своему благосостоянию* (*пожертвовать*) – на свою спроможність (пожертвувати).

Близость – близькість; близина; близ. *Поблизости* – поблизу.

Богатство – багатство; багатирство; добро. *Жить в богатстве* – багатирювати; гараздувати. *Пожить в богатстве* – розкоши (розкошів) зазнати.

Богатый – багатий; (*состоятельный*) – заможний; (*великолепный*) – пишний, розкішний. *Богатый чем* (*углем, рудою*) – багатий на що (на вугілля, на руду). *Чрезвычайно богатый* – багатющий; багатенний. *Богатая фантазия* – буйна уява. *Стать богатым* – забагатіти.

Бойкий – меткий; жвавий; моторний. *Бойкий на язык* – язикатий. *Бойкое место* – людне місце.

Бок – бік. *Бок о бок с кем, обок* – попліч кого, чого; побіч кого, чого; обік кого, чого; з ким, чим. *Обок расположенный* – узбічний. *Побоку* – геть; набік. *Отдуваться боками* – платити своїми боками. *Помять бока* – обламати боки. *Лежать на боку* – байдикувати; байдики бити. *Сбоку припека* – п’яте колесо до воза.

Более – більше. *Более нужный, добрый, новый и т. п.* – потрібніший, добріший, новіший і т. ин. *Более чем достаточно* – задосить. *Более или менее* – більш-менш. *Тем более* – надто; то більше; тим більше; (*в конце предложения*) – і зовсім; і поготів.

Болезнь – слабість; хороба; хорість; недуга; неміч. *Болезнь повальная* (*эпидемия*) – пошесть. *По болезни, за болезнью* – через хорість; недугу; нездужаючи.

Болеть – боліти; недужати; нездужати; хорувати; хоріти; слабувати. *Болеть чем* – слабувати на що. **У** *меня болит что* – мені болить що.

Боль – біль. *С болью* – болізно; з болем. *От боли* – з болю. *Крик боли* – болізний крик. *Полный боли* – болючий. *Причинять боль кому* – завдавати болю кому; вражати кого.

Больной – слабий; хорий; немічний; кволий. *Тяжело больной* – трудний. *Смертельно больной* – смертенний. *Быть больным чем* – слабувати, нездужати на що. *Сказаться больным* – об’явитися хорим.

Больший – більший. *Становиться бóльшим* – більшати. *Все больший и больший* – щораз більший. *Столь, настолько большой* – такий великий; отакий; отакенний. *Самое большее* – щонайбільше. *Самое большее можно заплатить три рубля* – від сили три карбованці ціна.

Большинство – більшість. *Значительное большинство* – чимала більшість. *Подавляющее большинство* – переважна більшість. *Большинством голосов* – більшістю, перевагою голосів.

Борьба – боротьба. *Вступить в борьбу* – стати до боротьби; розпочати боротьбу. *Достичь борьбой* – вибороти собі що. *Вести борьбу* – точити, провадити боротьбу. *Меры борьбы* – заходи до боротьби.

Боязнь – острах перед чим; до чого; страх. *Из боязни* – з страху; ради страху.

Брак – шлюб; (*порченое*) – брак; вибірки. *Вступать в брак* – брати шлюб; братися;

дружитися; одружитися з ким. *Расторгнуть брак* – розірвати, розв’язати шлюб. *Гражданский брак* – цивільний шлюб.

Бранить – лаяти; сварити. *Бранить на чем свет стоит* – на всі заставки лаяти.

Брать – брати. *Брать в счет работы* – брати на відробіток. *Брать начало* – зачинатися.

Бросать – кидати; (*оставлять*) – кидати; лишати; залишати; відкидатися від кого. *Бросать в жар, в холод* – брати жаром, холодом, морозом; обсипати жаром, снігом. *Бросать на произвол судьбы* – кидати напризволяще.

Бросаться – кидатися наперед; вихвачатися. *Бросаться в глаза* – набігати, впадати на очі; брати очі; вбирати в себе очі. *Бросаться из одной крайности в другую* – кидатися з (одного) краю до (другого) краю. *Бросаться бежать* – кидатися бігти; тікати; пускатись навтіки.

Брошенный – кинутий. *Брошенный без внимания* – занехаяний. *Брошенный на произвол* – кинутий напризволяще.

Будущее – майбутнє; будучина; прийдешність. *В будущем* – надалі. *В недалеком будущем* – незабаром; невдовзі.

Бумага (*писчая, книжная*) – папір; (*канц.*) – лист; папір. *Составить бумагу* – скласти листа. *Бумага входящая* – папір вступний. *Бумага исходящая* – папір вихідний. *Бумага препроводительная* – супровідний лист. *Ценные бумаги* – цінні папери. *Бумага гербовая* – гербовий папір. *Актовая бумага* – актовий папір. *Бумага государственная* – папір державний. *Деловые бумаги* – ділові листи; папери. *Бумага копировальная* – папір копіювальний. *Бумага папиросная* – цигарковий папір. *Бумага оберточная* – бібула. *Бумага официальная* – лист офіційний. *Бумага писчая* – писальний папір. *Бумага почтовая* – папір листовий, поштовий. *Бумага пропускная* – папір промокальний; промокальниця. *На бумаге* – листовно; на письмі. *Бумага к делу* – папери до діла; папери до справи. *Бумаги к исполнению* – папери до виконання. *Направлять бумагу* – надсилати папери, листи. *Откуда бумага и ее краткое содержание* – звіки лист та короткий зміст його. *За каким номером бумага* – яке число листа; під яким числом лист. *Подшивать бумаги* – підшивати листи, папери.

Бухгалтерия – бухгалтерія. *Бухгалтерия двойная* – бухгалтерія подвійна. *Бухгалтерия итальянская* – бухгалтерія італійська.

Бывать – бувати; (*случаться*) – траплятися. *Как не бывало* – як лиз злизав. *Как ни в чем не бывало* – наче й не було нічого; любенько; любісінько. *Ничуть не бывало* – зовсім ні. *Этому не бывать* – цього не буде. *Бывать часто у кого* – учащати до кого.

Бывший – колишній; (*прошедший*) – минулий. *Бывший давно когда-то* – давноколишній; давновідбутий. *Бывший очень давно* – позаколишній. *Бывший перед этим* – дотеперішній. *Бывший вот тогда-то* – отодішній. *Бывший ранее* – попередній; передніший.

Быстро – швидко; хутко; прудко; жваво. *Быстро-быстро* – швидко-прудко. *Как можно быстрее* – якнайшвидче; притьмом. *Быстро гнать* – гнати гоном.

Бытность – перебування. *В бытность мою там* – коли я був там; за перебування мого там.

Быть – бути; (*быть чем*) – бути за кого. *Быть тактичным* – знатися на речах. *Быть секретарем и т. п.* – секретарювати і т. ин.; бути за секретаря і т. ин. *Быть сведущим в чем* – знатися на чому. *Быть расположенным к кому* – бути прихильним до кого. *Быть осведомленным* – мати відома; бути поінформованим, обізнаним. *Быть начеку, быть осторожным* – матися на бачності. *Быть похожим на кого* – бути схожим з ким; скидатися на кого. *Быть по сему* – хай так буде. *Полезным быть кому* – у пригоді стати кому. *Быть позади всех* – пасти задніх. *Быть нужным* – бути в знадобі. *Быть вынужденным* – мусити; бути приневоленим. *Быть непричастным* – бути, лишатися в боці. *Не может быть удовлетворено* – не можна задовольнити. *Быть кому неприятным собеседником* – не до мови бути кому. *Быть считанным* – під рахунком, на обліку бути. *Быть угрожающим* – погрожувати. *Быть напечатанным* – вийти друком. *Быть злым на кого* – лихим оком дивитися на кого; важко дихати на кого. *Быть на виду, на глазах* –

перед очима бути. *Быть на примете* – бути на боці. *Должно быть* – мабуть; певно. *Быть довольным чем* – бути задоволеним із чого. *Быть годным к чему* – надатися, надаватися до чого. *Был таков* – зник. *Так и быть* – гаразд; добре; хай так. *Как быть?* – що робити; що почати. *Как бы там ни было* – хоч що було; хоч що буде. *Быть в ладах с кем* – добре тривати з ким. *Быть в компании с кем* – спілкувати з ким. *Быть забытым* – піти в непам'ять. *Быть может* – може бути; бува; часом. *Будьте так любезны* – якщо, коли ласка ваша. *Будет вам* – знатимете. *Будет и на нашей улице праздник* – буде й на нашому тижні свято. *Было да сплыло* – було та загуло. *Будет по* (*нашему*) – вийде на (наше). *И не было никогда* – нема й заводу. *Одно и то же будет* – на одно вийде.

Бюджет – бюджет. *Бюджет городской* – бюджет міський. *Бюджет местный* – бюджет місцевий.

Бюро – бюро. *Бюро справочное, информационное* – бюро довідок, інформаційне. *Упаковочное бюро* – бюро пакунків. *Бюро адресное* – бюро адресове. *Бюро фабрично-заводских предприятий* – бюро фабрично-заводських підприємств.

В, во – у (в); до; за; з; на; по. *В Харькове, в Киеве, в учреждении и т. п.* (*где?*) – в Харкові, в Києві, в установі і т. ин. *В Харьков, в Киев, в учреждение и т. п.* (*куда?*) – до Харкова, до Києва, до установи і т. ин. *В учреждениях, в заведениях, в городах и т. п.* – по установах, по закладах, по містах і т. ин. *Во внимание к, в уважение к и т. п.* – з уваги до, з пошани до і т. ин. *В розницу, в рассрочку и т. п.* – на роздріб, на виплат і т. ин. *В заседании, в собрании, в совещании и т. п.* – на засіданні, на зборах, на нараді і т. ин. *Во изменение, в исполнение, в ответ и т. п.* – зміняючи (на зміну), виконуючи, відповідаючи і т. ин. *В деньгах, в векселях, в валюте и т. п.* – грішми (грошима), векселями, валютою і т. ин. *В* (*тот*) *год, день, месяц и т. п.* – (*того*) року, дня, місяця і т. ин. **В** *(двадцати) километрах, метрах и т. п.* – за (двадцять) кілометрів, метрів і т. ин. *В заведование кого, в правление кого и т. д.* (*время*) – за чийого завідування; за чийого управління і т. ин.

Важно – важно, важливо; (*с достоинством*) – поважно, величаво, пишно. *Это не важно* – це маловажно; це пусте; байдуже. *Важно само по себе* – важливо само з себе.

Важность – вага; важливість; значність; (*спесь*) – пишність, пиха. *Велика важность* – велике диво, діло. *Иметь* (*большую*) *важность* – важити (дуже). *Придавать важность* – надавати ваги, вагу чому.

Важный – важливий; важний; значний. *Быть важным* (*иметь значение*) – важити. *Оказаться важным* (*возыметь значение*) – заважити.

Вал – вал; (*насыпь*) – окіп. *Валом валить* – плавом плисти; хмарою йти.

Валить – валити; (*на землю*) – валяти; звалювати; (*в одно место*) – накида́ти; (*итти массою*) – сунути; валити. *Валить вину на кого* – звертати на кого.

Валюта – валюта. *Устойчивая валюта* – станівка валюта. *Неустойчивая валюта* – хистка валюта. *Обесценивающаяся валюта* – знецінна валюта. *Падающая валюта* – падуща валюта. *В (твердой) валюте* – (сталою) валютою.

Вбиваться – вбиватися. *Вбиваться в милость кому-либо* – підходити під чию ласку.

Вблизи – поблизу; близько чого; недалеко чого. *Вблизи находящийся* – поблизький.

Введение – запровадження; впровадження; заведення; (*предисловие*) – вступ; передмова; переднє, вступне слово. *Введение в действие какого-либо закона* – надання чинности, сили якому законові. *Введение кого-либо в ошибку* – призведення кого до помилки. *Введение во владение* – увід у посідання, володіння; уводини.

Ввернуть – ввернути. *Ввернуть словцо* – вкинути, прикинути слівце.

Вверх – вгору; догори; нагору. *Вверх идти* – нагору йти. *Вверх ногами, дном* – догори ногами; шкереберть. *Вверх лицом* – горілиць. *Вверх по реке* (*против течения*) – проти води. *Вверх на гору* (*к вершине горы*) – під гору.

Вдоволь – досхочу; всмак. *Вдоволь насмотреться* – напасти очі.

Вдруг (*внезапно*) – враз; раптом; зненацька; нагло; вмить; (*сразу, разом*) – разом; відразу; враз. *Как вдруг* – аж; аж ось; як ось; коли раптом.

Ведать – відати; знати що; (*чем*) – завідувати; орудувати чим; доглядати що. *Ведать не*

ведаю – сном і духом не знаю.

Ведение – ведіння; провадження. *Ведение бухгалтерских книг* – книжкування. *Ведение дела* – провадження справи.

Ведение – відання. *Находиться, быть в ведении* – перебувати у віданні, під орудою чиєю; підлягати кому.

Ведомо – звісно; сказано. *Без ведома* – без відома. *С ведома* – з відому, за відомом. *Ведомо* (*тебе*) *что…* – звісний (ти), що.

Ведомость – відомість. *Требовательная ведомость* – відомість на платню; вимогова відомість. *Сводная ведомость* – зведена відомість. *Отчетная ведомость* – звітна відомість. *Оборотная ведомость* – оборотна відомість. *Товарная ведомость* – товарова відомість. *Денежная ведомость* – грошова відомість; відомість на гроші. *Ведомость на выплату жалованья, денег* – відомість на виплату платні, грошей. *Вкладная ведомость* – вкладна відомість.

Ведомство – урядництво; офіція. *Состоять в ведомстве, под ведомством* – бути в урядництві; (*подчиняться кому*) – бути під віданням, під урядом чиїм; підлягати кому.

Вежливость – увічливість; звичайність; чемність. *Из вежливости* – з увічливости; для звичайности; для годиться.

Везде – скрізь; усюди; повсюди. *Решительно везде* – геть скрізь; геть усюди; по всіх усюдах.

Везти – везти. *Везти кому* – щастити; таланити; добре вестися; фортунити кому. *Ему везде везло* – йому скрізь таланило.

Век – вік; століття; (*эпоха*) – вік; доба. *Сообразно с воззрением века* – по (своєму) вікові. *Вовек, навеки* – довіку; навік; поки віку. *В кои-то веки* – коли-не-коли; вряди-годи.

Вексель – вексель. *Произвести уплату по векселю* – сплатити вексель. *Простой вексель* – звичайний вексель. *Бланковый вексель* – бланковий вексель. *Переводной вексель* – переказний вексель. *Обратный вексель* – зворотний вексель. *Предъявить вексель ко взысканию* – подати вексель до суду на кого. *Предъявить вексель к платежу* – подати векселя до оплати. *Вексель на предъявителя* – вексель на подавця. *Учитывать вексель* – дисконтувати вексель. *Переучитывать вексель* – передисконтовувати вексель. *Учет векселей* – дисконт векселів. *Погасить вексель* – оплатити вексель. *Держатель векселя* – власник векселя. *Получатель векселя* – векселеодбірник. *Отстрочить вексель* – відкласти (термін) векселя. *Просроченный вексель* – перетриманий, задавнений вексель. *Опротестовать вексель* – протестувати векселя. *Опротестованный вексель* – протестований вексель. *Вексель на предъявление* – вексель на подання. *Приобретатель векселя* – набувач векселя. *По векселю* – за векселем; на вексель. *Валюта векселя* – вексельна валюта, вартість. *По предъявлении векселя* – на подання векселя. *Дружеский вексель* – дружній вексель.

Велеть – веліти; казати; загадувати. *Не велено делать* – заказано робити.

Величина – величина; величінь; розмір; міра. *Одной величины* – однієї міри; однаковий завбільшки. *По (своей) величине* – (своїм) розміром; завбільшки. *Величиною* – завбільшки; більшиною з кого, з що; як хто, як що. *Какой величины* – який завбільшки. *Постоянная величина* – стала величина.

Вера – віра. *Обратить в свою веру* – повернути на свою віру. *Изменить вере* – зламати віру. *Потерять веру в кого, что* – зневірятися в кому, чому. *Потерявший веру* – зневірений. *Обращенный в новую веру* – новонавернений.

Верить – вірити; няти (йняти), давати віру, віри кому, чому. *Не верить своим ушам* – на свої вуха не ввіряти. *Поверите ли* – чи поймете віри. *Не верится* – не йметься віри.

Верно – вірно; (*несомненно*) – певно; напевно; дійсно. *Вернее всего* – певніше за все; найпевніш.

Верный – вірний; певний; незрадливий; (*точный, правильный*) – справедливий; правдивий. *Верным оставаться чему* – держатися чого; (*кому*) – додержувати вірности кому.

Вероятность – правдоподібність; імовірність; можливість. *Допустить вероятность* – дати віру чому. *По всей вероятности* – десь; найпевніш.

Верх – верх; гора. *С верхом* – з наспою. *Брать, одерживать верх* – гору брати; подужати. *Доверху* – доверху; вщерть.

Вес – вага; (*значение*) – вага; повага. *Весом* (*на вес*) – на вагу; вагою. *Отпускать, принимать на вес* – давати, брати вагою. *На вес отпускаемый* – важений. *Весом* (*в смысле количеств. наречия*) – завважки. *Иметь вес* (*переносно – значение*) – мати вагу, важити. *Полный вес* – ціла вага. *Действительный вес* – дійсна вага. *Терять вес, в весе* – втрачати на вазі. *Человек с весом* – значна людина.

Вести – вести; (*направлять*) – провадити. *Вести себя* – поводитися. *Вести себя по отношению к кому-либо* – триматися проти кого. *Вести себя достойным образом* – шануватися. *Плохо вести себя* – не шануватися; зле поводитися. *И ухом не ведет* – і гадки не має.

Весть – вість; вістка; звістка. *Без вести* – безвісти. *Плохая весть* – недобра звістка. *Дать весть о себе* – подати звістку; датися чути про себе. *Подавать весть* – давати звістку. *Без вести пропавший* – безвісний.

Весь, вся, все – увесь (весь), уся, усе; усенький, -а, -е; цілий, -а, -е. *Весь без исключения, совершенно весь, решительно весь* – геть увесь; чисто весь. *Вовсю* – щоси́ли; щоду́ху; на всі за́ставки. *После всего* – по всьому. *В добавок ко всему* – до всього (*того*). *При всем том* – з усім тим; попри все те; а проте. *Только всего, всего навсего* – разом тільки; усього разом; раптом; раптом тільки. *Все равно* – однаково; байдуже; про мене. *Более всего* – найбільш; над усе; перед усім. *Всего лучше, дороже и т. п.* – найкраще, найдорожче; над усе краще, дорожче і т. ин. *Все на все* – усе чисто; геть усе. *Все более и более, все дальше и дальше и т. п.* – щораз більше; щораз далі; дедалі більше і т. ин. *Всего* (*итог*) – разом. *Больше всего* – над усе; більш за все. *Вот и все, да и все тут* – та й годі; та й край. *Без всего* – без нічого. *Все-таки, а все-таки, а все же* – а таки; проте; а проте; втім; а втім; все ж; а все ж. *Только и всего* (*и конец*) – та й по всьому. *Все обстоит благополучно* – все гаразд. *Все вместе* (*взятое*) – все разом. *Все нипочем* – все дарма. *Всего доброго, лучшего* – всього найкращого. *Во всю ивановскую* – на всі заставки; з усієї сили.

Вечер – вечір. *Под вечер, к вечеру* – над вечір; проти вечора. *Каждый вечер* – щовечора; щовечір. *В тот вечер* – того вечора. *Однажды вечером* – одного вечора. *Добрый вечер!* – добривечір!

Вещь – річ. *Обычная вещь* – звичайна, світова річ. *Осуществимая вещь* – річ здійсненна.

Взад – назад. *Ни взад, ни вперед* – ні туди, ні сюди.

Взаем, взаймы – у позику; в позичку. *Брать взаймы* – позичати в кого; брати в позику, в позичку. *Давать взаймы* – позичати кому; давати в позику, в позичку. *Набрать взаймы* – напозичати; напозичатися. *Раздать взаймы* – порозпозичати. *Взятый взаймы* – позичений.

Взводить – зводити. *Взводить напраслину* – прикидати пеню, напасть; натягати напасть на кого.

Взгляд – погляд; (*зрение*) – зір. *На взгляд* – на око; на погляд; як глянути. *Ошибочный взгляд* – хибний погляд. *На взгляд хороший* – на огляд добрий. *Охватить, окинуть взглядом* – скинути, зглянути оком що; зирнути по чому. *Метать взгляды* – скидати оком. *Привлекать взгляд* – брати очі; вбирати в себе очі. *Проникать взглядом* – проймати поглядом. *Смерить взглядом* – обміряти поглядом, очима. *С первого взгляда* – на перший погляд. *Устремить взгляд* – уп’ястися очима в що; втопити очі в що. *Потупить взгляд* – спустити очі. *Бросить взгляд* – скинути оком, очима, поглядом. *Вырабатывать взгляды* – доходити до поглядів. *Предвзятый взгляд* – упереджений погляд. *Высказывать свой взгляд* – висловлювати свою думку, погляд. *На мой взгляд* – на мій погляд; з погляду мого; на мою думку, як на мене; по-моєму. *Как на чей взгляд* – як на чию думку.

Взглядывать – поглядати; споглядати; позирати. *Взглядывать быстро* – зиркати; зводити очі; скидати очима на кого. *Взглядывать искоса* (*недовольно*) – поглядати скрива. *Взглядывать исподлобья* – поглядати з-під лоба. *Взглядывать друг на друга* – скидатися очима; поглядати між собою; ззиратися.

Вздохнуть – зітхнути. *Вздохнуть полной грудью* – дихнути на повні груди.

Вздумать – здумати; задумати; надумати, -ся; намислити; в думку взяти; загадати собі. *Вздумалось* – на думку спало; заманулося.

Взирать – споглядати; позирати. *Не взирая на то, что…* – дарма (даром), що…; не вважаючи на те, що..; без огляду на те, що. *Не взирая ни на что* (*слепо*) – безвіч; безоглядно.

Взмах – замах; помах; мах. *Одним взмахом* – з маху; з одного маху; за один мах.

Взнос – внесок; (*вклад*) – вкладка. *Взнос вступительный* – вступне; вписове. *Членский взнос* – членський внесок; членське. *Ежемесячный взнос* – щомісячний внесок; щомісячна вкладка. *Взнос гербовой пошлины* – подача гербової оплати. *Взнос* (*в банк*) *в погашение, покрытие долгов* – вкладка на оплату боргів. *Взнос на текущий счет* – вкладка на біжучий рахунок. *Страховой взнос* – страхова вплатка.

Взрослый – дорослий. *Взрослым стать* – увійти в літа; дорости; дійти літ, дійти до зросту.

Взыскание – справляння; правіжка. *Подать ко взысканию* – позов скласти, заложити на кого. *Денежное взыскание* – грошова кара, пеня. *Взыскание административное* – адміністративне стягання (*денег*); (*наказание*) – адміністративна кара. *Подвергнуть* (*денежному*) *взысканию* – накласти (грошову) кару на кого. *Судебное взыскание* – судове стягання (грошей, податків з кого). *Подлежит взысканию* – належить до стягання.

Взыскивать (*долг*) – правити; (*подать недоимку*) – стягати; (*за вину*) – карати. *Не взыщите* – не осудіть, вибачте.

Взъесться на кого – завзятися, заповзятися на кого.

Взятка – хабар. *Дать взятку кому* – дати хабара кому; підплатити кого; (*ирон.*) – дати куку в руку. *Брать взятки* – брати хабарі; хабарювати. *Падкий на взятки* – хабарний.

Взять – узяти; забрати; дістати. *Взять на себя* (*от кого*) – переняти на себе. *Всем взял* – хоч куди; на все здатний. *Ни дать, ни взять* – стеменно, стеменнісінько. *Взять в ежовые рукавицы* – взяти в лабети, в тісні руки. *Взять на поруки* – взяти на поруки. *Взять под стражу* – взяти за грати; заарештувати. *С чего вы взяли?* – звідки вам прийшло? *Что, взял?* – а що, піймав?

Взяться – узятися. *Взяться за что* (*за к.-либо дело*) – заходитися, стати, взятися до чого, коло чого. *Взяться энергично, упорно* – завзятися на що; прихопитися до чого. *Откуда ни возьмись* – де (*не*) взявся. *Откуда ни возьмется* – де не вирветься, візьметься.

Вид (*образ, наружность*) – вигляд образ, подоба; (*ландшафт*) – крайовид, вид; (*разновидность*) – відміна. *В таком виде* – в такому вигляді. *В наилучшем виде* – якнайкраще; в найкращому вигляді. *По внешнему виду* – зовні; з зовнішнього вигляду. *На вид, с виду* – на вигляд; на погляд; на око; на взір; з вигляду; з погляду. *При виде* – бачачи; побачивши. *Под видом кого, чего* – начебто хто, що; нібито хто; у вигляді кого, чого. *Ввиду изложенного* – через те; тому; з огляду на зазначене. *Иметь вид кого, чего* – мати подобу, вигляд кого, чого; виглядати як, немов хто, що, ким, чим. *Делать, показывать вид* – удавати що; виставляти себе як що. *Принимать какой-либо вид* – прибирати якого вигляду. *Не показывать и вида, что…* – і навзнаки не даватися, що… *Не показывать вида кому* – не даючися на знак кому. *На виду* – на оці; на видноті. *На виду быть у кого* – бути перед очима в кого. *Иметь в виду кого, что* – мати на увазі кого, що; (*рассчитывать на кого, что*) – важити на кого, що; (*принимать во внимание кого, что*) – уважати на кого, що; мати кого, що на думці. *Имелось в виду* – була думка. *Имея в виду, что* – маючи на увазі, що; уважаючи на те, що. *Ввиду того, что* – через те, що; з огляду на те, що. *Ввиду чего* – через це; уважаючи на це; з огляду на це. *Ввиду* (*изложенного*) – зважаючи на (це), на (сказане). *Ввиду* (*издания постановления*) – в зв'язку з (виданою постановою). *Ставить кому на вид* – класти на увагу кому; подавати кому на увагу що; зауважувати. *Выпустить, потерять из виду* – забути; занехаяти; занедбати що; з голови викинути що; спустити з уваги, з очей. *Для виду* – про (людське) око; для ради годиться. *Ни под каким видом* – жадним способом; ні в якому разі. *В виду чего* – задля чого; маючи на увазі що. *В* (*служебных*) *видах* – з причин (службових). *Иметь виды на кого, что* –

важити, бити на кого, на що; накидати оком на кого, на що. *Виды на урожай, на будущее* – сподіванки на врожай, на майбутнє. *Ввиду многочисленности чего* – зважаючи на велике число чого. *Ввиду наличия* (*чего*) – зважаючи на те, що є (що). *В нетронутом виде* – незайманий. *В жидком, твердом виде* – рідкий, твердий. *В виде прогонных и суточных* – як прогони та добові. *Вид на жительство* – паспорт; свідоцтво на проживання. *Все виды* (*налогов*) – всі, які є (податки). *Всех видов* (*помощь*) – всяка (допомога); яка тільки є (допомога). *Видать виды* – надивитися; бувати в бувальцях. *Дерзкий вид* – зухвалий вигляд. *В таком виде представлять дело* – так уявляти справу. *Растерянный вид* – спантеличений вигляд. *Величественный вид* – величний вигляд. *В нетрезвом виде* – нетверезий.

Видеть – бачити; (*усматривать, замечать*) – добачати. *Собственными глазами видеть* – на власні очі бачити. *Видеть что в ком, в чем* – вбачати що в кому, в чому. *Плохо видеть* – недобачати. *Не видеть* (*не хотеть видеть*) *чего* – не мати очей на що. *Видишь ли, видите ли* – бач, бачте. *Я вижу его насквозь* – знаю його як облупленого. *Видеть не могу* – ані на очі!

Видимость (*явность*) – видимість; (*кажущийся вид*) – подоба. *Для видимости* – про людське око: про славу. *По видимости* – з огляду; мабуть; напевно.

Видно – видко; видно; знати; видати. *Из этого видно* – звідси розумно; звідси бачити. *Как видно* – видко; знати; мабуть; либонь; десь.

Вина – провина; провинність. *Взводить, взваливать вину на кого* – звертати на кого. *Вменять, ставить кому в вину* – привинювати кому що; ставити за провину кому що. *Искупать вину* – покутувати, спокутувати провину. *Сознаться в вине* – повинитися; признатися до вини. *Чувствовать за собою вину перед кем* – почуватися до вини проти кого. *Без вины* – безвинно; безневинно. *По* (*чьей*) *вине* – з (чиєї) вини, причини. *По своей вине* – самохіть. *Быть, послужить виною чего* – спричинятися, спричинитися чому і до чого; привинитися до чого.

Виноватый – винний. *Виноватый перед кем* – винний проти кого. *Быть виноватым* – бути винним; бути в вині; завинити кому чим. *Чем* (*я*) *перед* (*вами*) *виноват?* – що (я вам) винен? Що, чим (я вам) завинив? *Я же не виноват, что*... – я ж не причиною, що… *Виноват* – вибачайте; вибачте; пробачте.

Виновный – винний. *Признать себя виновным* – визнати свою провину; визнати себе за винного; признатися до вини.

Вкус – смак. *На вкус* – на смак. *Со вкусом* (*одеваться*) – до смаку (одягатися). *По вкусу* – до смаку; у смак; до вподоби; до сподоби. *По своему вкусу* – собі до смаку; на свій смак; до свого смаку; собі до вподоби; до своєї вподоби. *Находить вкус в чем* – смакувати в чому. *Иметь вкус в чем* – смак знати в чому. *Во вкусе чего* – на смак; на манір; на стиль. *Войти во вкус* – розласитись; добрати смаку. *Мне по вкусу было…* – мені до вподоби було… *По вкусу приходящийся* – уподібний; сподібний. *Мне более по вкусу было бы…* – мені уподібніше було б…

Владение – володіння чим і над чим, посідання, державня чого? (*то, чем владеют*) – володіння, посілість. *Быть во владении кого* – бути, перебувати під чиїм володінням; у посіданні (в) кого; бути під ким. *Вводить во владение чем* – вводити до володіння над чим; ув'язувати в що (в маєтність). *Вводиться, вступать во владение* – вступати до володіння. *Взять, получить во владение* – обняти що; отримати під владу що; (*от кого-либо*) – перейняти що під володіння. *Принять во владение* – взяти під владу; володіння; посісти що.

Владеть – володіти ким, чим; держати, посідати що; (*действовать чем*) – орудувати чим. *Владеть собой* – керувати собою; панувати над собою. *Владеть языком, оружием и т. п.* – орудувати мовою, зброєю і т. ін. *Не владеющий собою* – від себе незалежний; над собою не пан.

Власть – влада; (*начальство*) – влада, уряд. *Иметь власть что-либо делать* – мати силу що робити. *Это не в* (*моей*) *власти* – не (моя) на це сила; це не від мене залежить.

Приобрести власть над кем, чем – силу, гору взяти над ким, над чим; забрати владу над ким, над чим. *Находиться, быть под чьею властью* – бути під ким, під чиєю владою, володінням, зверхністю. *Иметь под своею властью что* – мати що в своїй руці; мати, держати що під собою; бути владним над чим. *Подчинить своей власти* – підгорнути під себе, під свою руку, волю, владу. *Переходить во власть* – переходити під кого, під чию руку, владу. *Облекать властью* – надати сили, права кому. *Отдавать под власть, во власть* – піддавати під кого, під чию руку. *Освободить, -ся из-под власти* – визволити, -ся з-під чиєї влади, з-під кого. *Власть военная, гражданская* – влада військова, цивільна. *Власть местная, центральная* – влада місцева, центральна. *Высшая власть* – найвища, зверхня влада. *Подчинять* (*своей*) *власти* – скоряти, підбивати під (свою) владу; підгортати під (себе).

Влияние – вплив. *Иметь влияние на кого* – мати вплив на кого; мати силу, вагу над ким. *Оказывать (большое) влияние на кого, что* – (дуже) впливати на кого, що; справляти (великий) вплив на кого, що; являти (велику) силу над ким, чим. *Подвергаться влиянию* – підпадати впливові, під вплив; зазнавати на собі впливу. *Приобретать влияние* – забирати силу; здобувати вплив; набирати впливу. *Под влиянием* – під впливом. *Покорить влиянию – см.* **Покорить**. *По своему влиянию* – своїм впливом. *По чьему влиянию* – під, за чиїм впливом.

Вложение (*в письмо*) – долучення; вкладка. *Со вложением денег* – з долучанням грошей; з грошовою вкладкою (*лист*). *При вложении* – вкладаючи.

Вместе – укупі; разом; заразом. *Соединять вместе* – гуртувати. *Вместе с тем* – разом з тим; заразом.

Вместо – замість; замісто: намість. *Вместо того, этого* – натомість. *Вместо того, чтобы ехать, делать и т. п.* – намість (щоб) їхати, робити і т. ин.; де б, що б їхати, робити і т. ин.

Вмешиваться – втручатися; (*ирон.*) – встрявати. *И он туда вмешался* – і він туди встряв.

Вне (*чего*) – поза (чим). *Вне себя* – нестямно; у нестямі; не тямлячи себе. *Быть вне себя* – нетямитися. *Вне досягаемости* – недосяжний.

Внешний – зовнішній; (*наружный*) – знадвірний; надвірний. *По внешнему виду – см.* **Вид.**

Внешность – зовнішність; вигляд. *По внешности* – на погляд; на огляд; на око; з погляду; зокола; на взір. *Внешностью* (*о людях*) – на вроду; на обличчя; на вигляд. *Подозрительная внешность* – непевний вигляд.

Вниз – вниз; наниз; донизу; (*к земле, на землю, на пол*) – додолу; на діл; долі; (*под гору*) – з гори. *Вниз под что-либо, под низ* – наспід.

Внизу – внизу; нанизу; сподом; (*в долине, на полу*) – долі; долом; долиною; на долині. *Внизу под чем-либо* (*на дне*) – сподом; на споді. *Внизу лежащий* (*нижний*) – спідній; долішній.

Внимание – увага. *Обращать внимание на что-либо* – звертати увагу на що; уважати на що; зважати на що; класти увагу на що; брати до уваги; (*находить привлекательным*) – накидати кого, що оком; (*сжалиться*) – зглянутися на кого. *Обращать внимание на себя* (*быть принятым во внимание*) – спадати кому на увагу; притягати, привертати до себе чию увагу. *Обратите внимание* – уваж, уважте; вважай, уважайте. *Сосредоточивать внимание* – збирати, зосереджувати увагу на кому, чому. *Оставлять без внимания* – залишати, полишати без уваги; не звертати уваги на що; легковажити що; занехаяти; занедбати. *Принимать во внимание* (*в соображение*) – брати, взяти що на увагу; зважати на що; уважати на що; мати що на увазі. *Направлять внимание* – скеровувати увагу. *Принимая во внимание* – беручи до уваги що; зважаючи, уважаючи на що; маючи на увазі що; з уваги на що; з огляду на що. *Отвлечь внимание* – відвернути, відтягти увагу від чого. *Представлять чьему-либо вниманию* – подавати кому до уваги що; ставити що перед очі, на очі. *Отвратить, отвлечь внимание* – відвернути увагу. *Оказать внимание* – дати увагу кому; показати увагу; зробити ласку. *Относиться со вниманием к кому, чему* – віддавати увагу кому, чому; ставитися уважно, з увагою до кого, чого. *Внимание наше было занято тем* – ми турбувались про те. *Усиленное, строгое внимание* – пильна увага. *Во внимание к…* – з уваги на, до… *Достойный, заслуживающий внимания* – вартий уваги;

(*справедливый*) – слушний. *Вниманию* (*сотрудников*) – на увагу, до уваги (співробітників). *Привлекать внимание* – звертати увагу; брати очі на себе.

Внимательно – уважно; пильно. *Внимательно следить за кем, чем* – пильнувати кого, чого.

Вновь – знову; знов. *Вновь* (*образованный*) – ново (утворений).

Внушение – навіювання, навіяння кому чого; (*уговаривание, убеждение*) – намовляння; умовляння; намова; (*выговор*) – нагана; застереження. *Делать внушение* (*выговор*) – вичитувати кому; робити застереження; (*сильнее*) – висловлювати нагану. *Следовать чьим-либо внушениям* – іти за чиїми намовами.

Водить – водити. *Водить знакомство* – знатися з ким.

Воздушный – повітряний. *Воздушный флот* – повітряний флот. *Воздушные замки* – химери. *Строить воздушные замки* – думками багатіти; химери ганяти.

Воззрение (*созерцание*) – споглядання; (*взгляд*) – погляд. *Вырабатывать свои воззрения* – доходити (*до*) своїх поглядів; виробляти собі погляди.

Возле – біля; коло; край; близько кого, чого; (*рядом*) – обік (обіч, побік, побіч); попліч; поруч кого, чого; сумежно з чим. *Возле дверей* – одвір. *Возле кого, чего проходить* – іти проз кого, що.

Возмещать (*пополнять*) – надолужувати, надолужити; (*убытки, расходы*) – (по)вертати, (по)вернути; покривати, покрити; відшкодовувати, відшкодувати.

Возможно – може бути; можлива річ; можливо. *Насколько возможно* – яко (як) мога; як спромога. *Насколько возможно шире, лучше и т. д.* – якнайширше, якнайкраще і т. ін. *Возможно ли?* – чи може бути? *Возможно что*... – мабуть чи не…

Возможность – змога; спромога; спроможність; можливість; (*средство*) – спосіб. *Беспрепятственная возможность* – добра змога. *По возможности, по мере возможности, в меру возможности* – по змозі; по спромозі; по можливості. *Как только возможно* – якомога. *Нет возможности* – незмога: неспромога; несила; ані способу. *Не было возможности* – не було змоги, спромоги; можливости; не було як; несила була. *Иметь возможность* – мати спромогу; здужати; спромагатися. *Получить возможность чего* – спромогтися, спомогтися на що; мати змогу; дістати змогу. *Давать возможность* – давати змогу; спомагати на що. *Предвидится, возникает возможность чего-либо* – заноситься на що. *Имеющий возможность* – спроможний. *Не имеющий возможности* – неспроможний. *Неограниченные возможности* – необмежені можливості.

Возможный – можливий; можний. *Всеми возможными средствами* – усіма можливими засобами. *Делать возможным, невозможным* – уможливлювати; унеможливлювати.

Вознаграждать – винагороджувати. *Вознаграждать за убытки* – відшкодовувати.

Вознаграждение – винагорода; відплата; віддяка. *Вознаграждение кого* – винагорода кому.

Вознамериться – наміритися; наважитися; узяти думку, намір. *Твердо вознамериться* – напосістися. *Вознамериваться сделать что-либо* – наважуватись зробити що.

Возражать – заперечувати; (*отвечать*) – відповідати. *Возражать на что* – перечити чому; заперечувати кому. *На все это можно бы возразить так* – у всьому цьому можна б заперечити так.

Возражение – заперечення; (*ответ*) – відповідь. *Без возражений* – не сперечаючись; не заперечуючи. *Без возражений!* – не сперечатись! *Не допускающий возражения* – безсуперечний.

Возраст – вік; пора; літа; доба. *Возрастом* – завстаршки; літами. *Детский возраст* – дитячий вік; дитячі літа. *Выходить из детского возраста* – з дітей виходити. *Юный возраст* – юнацький вік. *Зрелый возраст* – мужні літа; дійшлий вік. *В зрелом возрасте* – в літах. *Достичь зрелого возраста* – увійти в літа. *Среднего возраста* – середнього віку; середніх літ. *Пожилой возраст* – літній вік. *Предельный возраст* – крайній вік. *Преклонный возраст* – старечий, похилий вік.

Вокруг – навколо; навкруги. *Вокруг да около* – коло та навколо.

Воля – воля. *Давать волю* – давати попуск; попускати кому. *По своей воле* – по волі; по

своїй (власній) волі; із (власної) волі; своєю волею; з доброї волі; самохіть; охотою. *Не по своей воле* – несамохіть; не своєю волею; не з власної волі. *Против воли* – неволею; наперекір собі. *Волей-неволей* – рад-не-рад; хоч-не-хоч. *Действовать наперекор чьей воле* – іти проти чиєї волі. *Исполнять* (*чью*) *волю* – вволяти, вволити чию волю.

Вон (*отсюда*) – геть, гетьте; (*наречие*) – геть. *Вон там* – он; ген; онде; ген там; аж он. *Из рук вон* – казна що. *Вон куда* – он куди. *Вон туда* – он туди; геть туди. *Вон где* – онде; он-оно. *Вон тот* – отой; онтой.

Воображать – уявляти. *Мне вообразилось* – мені здалося.

Вообще – взагалі. *Вообще говоря* – загалом кажучи, беручи. *Вообще и в частности* – взагалі й зокрема.

Во-первых – по-перше; раз. *Во-вторых* – по-друге; удруге. *Во-первых, вы обязаны, а во-вторых* – раз, що ви зобов’язані, а друге (*по-друге*).

Вопрос – питання; запитання; запит; (*положение дела*) – справа; річ. *Вопрос выяснен* – справу з’ясовано. *Вопрос задается кем* – питання йде від кого. *Не предрешая этого вопроса* – не розв’язуючи наперед цієї справи. *Обсуждать вопрос* – обговорювати питання. *Вопрос подвергнется детальному обсуждению* – справу буде докладно обмірковано. *Предлагать вопрос* – ставити питання; запитувати; питати. *Подымать вопрос* – знімати, підносити питання. *Снимать вопрос* (*с повестки*) – знімати питання (з порядку денного). *Возникает вопрос* – повстає, виникає питання. *Возбуждать вопрос* – порушувати питання, справу. *Сложный вопрос* – складна справа; складне питання. *Разрешать вопрос* – розв’язувати питання, справу. *По вопросу о чем* – в справі чого. *Рабочий вопрос* – робітниче питання, робітнича справа. *Больной вопрос* – пекуча справа. *Очередной вопрос* – чергова справа. *Денежный вопрос* – грошова справа. *Освещать вопрос* – висвітлювати справу, питання. *Ставить вопрос на очередь – см.* **Очередь**. *Продовольственный вопрос* – харчова справа. *Ставить вопрос ребром* – ставити питання руба.

Воскресенье (*день*) – неділя. *В воскресенье* – в неділю; неділею. *В одно воскресенье* – котроїсь (одної) неділі. *Каждое воскресенье* – щонеділі. *Каждое воскресенье бывающий* – щонедільний.

Воспользоваться – покористуватися; скористуватися чим, (з) чого; (*использовать*) – використати що. *Воспользоваться* (*удобным*) *случаем* – використати нагоду.

Воспылать – запалати; запалитися; розпалитися. *Воспылать жаждою работы, деятельности* – запалитися до праці, до діяльності.

Восторг – порив; захват перед чим; захоплення чим. *Какой восторг* – яка розкіш; сама розкіш. *Приводить в восторг* – поривати; (*увлекать*) – захоплювати. *Не помнить себя от восторга* – нетямитися з радощів. *Замирать от восторга перед чем* – умлівати над чим.

Восторжествовать – взяти гору, верх. *Восторжествовать над препятствиями, врагами, трудностями и т. п.* – подолати, перебороти перепони, ворогів, труднощі. *Я* (*он и т. д.*) *восторжествовал* – я (він і т. ін.) переміг; мій (його і т. ін.) верх.

Востребование – домагання; зажадання. *Писать до востребования* – писати до запитання.

Вот – от; он; ось; ото; оце. *Вот же* – отож. *А вот же!* – ба! *Вот что* – ось що. *Как вот* – аж; аж ось; аж от. *Вот еще!* – ото; ат; ет! *Вот как!* – он як! ось як! овва! *Вот и все* – та і вже; та й по всьому. *Вот то-то и есть* – атож-то; отож-то й воно. *Вот потому, поэтому* – отож; тим-то. *Вот-вот* – ось-ось; от-от. *И вот* – так от. *Вот именно* – атож.

Впадать – западати; впадати; (*о реках*) – вливатися. *Впасть в несчастье* – на біду зійти; дістатися в біду. *Впасть в тоску, в меланхолию* – занудьгувати; вкинутись в тугу. *Впасть в уныние* – дійти до зневіри; вдатися в (тяжку) тугу; (тяжко) засумувати. *Впасть в многословность* – вдатися (вкинутися) в багатомовність. *Впасть в бессознательное состояние* – знепритомніти; втратити свідомість. *Впасть в обморочное состояние* – зомліти; умліти. *Впасть в нищету* – збідніти; зубожити.

Вперед (*наречие места*) – вперед, наперед; (*нар. времени*) – попереду; наперед; надалі; (*междометие*) – вперед! рушай! *Вперед выдаваться* – виставлятися. *Вперед выскакивать* – вириватися. *Ходить взад и вперед* – ходити туди й сюди; снувати. *Вперед, впредь так не делай* – надалі так не роби. *Ни вперед ни назад* – ні туди, ні сюди.

Впечатление – враження. *Производить впечатление* – справляти, робити враження на кого. *Производить сильное впечатление* – вражати кого. *Производить неприятное впечатление* – прикро вражати кого. *По первому впечатлению* – з найпершого враження.

Вписывать – вписувати. *Вписывать в список, книгу* – заводити до списку, до книги.

Вплоть до чего-либо – аж до; до самого, самої.

Впору – впору; вчас; вчасно; у свій час; саме в час; до речи. *Быть впору* (*об одежде, обуви*) – бути в міру, до міри.

Впредь – наперед далі; надалі. *Впредь до изменения* – (аж) до (дальшої) зміни. *Впредь до выяснения, получения и т. п.* – доки з'ясовано буде, доки одержано буде й т. ин. *В продолжение чего* – протягом чого; на протязі чого; через що; крізь що; за чого.

Впрочем – проте; втім; а проте, а втім; (*в начале фразы*) – зрештою.

Вражда – ворогування, ворожнеча. *Питать вражду к кому-нибудь, враждовать с кем* – ворогувати проти кого. *Исконная вражда* – давня ворожнеча.

Врать – брехати. *Врать сильно* – тяжко брехати. *Врать искусно* – щільно брехати. *Врать в глаза* – в живі очі брехати.

Вред – шкода; (*повреждение*) – вада. *Вред причинять, приносить, наносить* – шкоду чинити; шкодити; вадити; шкідливим бути. *Непоправимый вред* – непоправна шкода. *Во вред пойти* – вийти на шкоду. *Вред терпеть* – мати шкоду. *Во вред* – на шкоду; на втрату. *Во вред служить* – іти на шкоду; зашкодити; пошкодити. *Делать вред* – шкоду робити, чинити; шкодити.

Время – час; пора; часина; доба. *Короткое время* – малий час; часочок; часинка; мала часина. *В короткое время, за короткое время* – за малий час; не за великий час; за малу часину. *Продолжительное время* – великий час; довший час. *Рабочее время* – робітний, робочий час. *Во время, во времена кого, чего* – за кого, за чого; за часів кого, чого; під що; підчас чого. *Со времени* – від часу, від часів. *До времени* – до якогось часу; покіль що. *С какого времени* – відколи; з якого часу. *С этого времени* – відтепер; з цього часу. *С того времени* – відтоді; з того часу; з тих часів. *Со времени* (*революции, ревизии и т. п.*) – від часу (революції, ревізії і т. ин.) *С давнего времени* – з давніх часів; з давньої давнини; з давнього давна; з давніх давен. *С незапамятных времен* – з давніх давен; від найдавніших часів. *С того времени, как* – з того часу, як; відколи. *С некоторого времени* – з якогось, від якогось часу. *В какое время?* – якого часу? *Около того времени* – близько того часу. *В это время* – тим часом; в цей час; під цей час. *А в это время* – аж тут; аж під цей час. *В то время* – тоді; того часу; в той час; під той час; тими часами; на той час; на ту пору. *В то же время* – рівночасно; одночасно; в той-таки час; в той самий час. *В одно время* – заразом; одночасно. *В одно и то же время* – за одним заходом; одночасно. *Тем временем* – тим часом; поки що. *В то время, как* – тим часом як. *Все время* – раз у раз, раз по раз. *Раньше времени* – без часу. *В свое время* – за свого часу; свого часу; в свій час; (*своевременно*) – своєчасно. *Вовремя* – вчасно; впору; на свій час. *Не в свое время, не вовремя* – невчасно; не в час; не свого часу. *Всему свое время* – на все свій час. *Для своего времени* – як на свій час; як для свого часу. *Во всякое время* – повсякчас; повсякчасно. *Это было не в наше время* – це ще не за нас було; не в наші часи те діялося. *В недавнее время* – недавніми часами. *В прежнее время* – попередніми часами; за попередніх часів; давніших літ; перше; попереду. *В последнее время* – останнім часом; останніми часами. *В старое время* – за давнього часу; в старовину. *По теперешним временам* – як на тепер; як на ці часи. *До последнего времени* – донедавна. *В другое время* – иншим часом. *До сего, до настоящего времени* – досі; до цього часу. *До того времени* – доти, дотіль. *До поры до времени* – поки що; доки що; до слушного часу; до часу. *До позднего времени* – допізна; до пізньої години. *На время* – на час; до часу; про

час. *На некоторое время* – на якийсь час. *На неопределенное время* – на безрік. *На вечные времена* – на вічні часи; на безвік; у вічний час. *Спустя, через некоторое время* – по часі; згодом; перегодом, перегодя (якийсь час); незабаром; невдовзі; туди далі; по якійсь годині; за якимсь часом. *Спустя долгое время* – по довгому часі. *Продолжительное время* – довго; чимало часу. *В непродолжительном времени* – незабаром; незадовго. *С течением времени* – дедалі; з часом; з бігом часу. *В течение некоторого времени* – протягом, на протязі якогось часу. *В течение непродолжительного времени* – не за великий час; протягом, на протязі недовгого часу. *От времени до времени* – час від часу; з часу до часу. *По временам, время от времени* – часами; десь-не-десь; коли-не-коли; десь-колись. *В ночное время* – уночі; нічною добою; нічної доби; вночішнього часу. *В любое время* – коли хочете. *Время дообеденное* – задобіддя; задобідня година. *В обеденное время* – в обіди. *Время послеобеденное* – пообідній час; сполуденок. *Время года* – пора; доба року. *В свободное время* – на дозвіллі; гулящого часу; вільного часу; гуляючи. *Есть время* – є коли. *Отсутствие свободного времени* – нікольство. *Не хватать, не доставать времени* – ніколитися. *Нет времени* – нема коли; ніколи; не маю часу. *Удобное, благоприятное время* – добра нагода; добра година; слушний час; сприятлива година. *Надлежащее время* – певний, слушний час. *Потребует много времени – см.* **Требовать.** *Неблагоприятное, бедственное время* – лихий час; лихоліття; тяжка година; знегіддя; знегода. *В условленное время* – умовленої години; як умовлено. *В лучшие времена* – за кращих часів. *Указанное время* – зазначений час. *Определенное время* – певний, визначений, призначений час, термін. *В определенное время* – певного часу; за певний, визначений час; (*в определённые сроки*) – певними термінами. *Теперешнее время* – теперішні часи; цьогочасність. *Старые времена* – старі часи; давнина; старовина; старосвіччина. *В настоящее время* – на теперішній час. *До настоящего времени* – донині; дотепер. *На будущее время* – надалі; на дальший час; на майбутнє. *По настоящему времени* – на теперішній час. *В давние времена* – давніми часами; у давні давна. *Относящийся к этому, к тому, к новому времени* – цьогочасний; тогочасний; тодішній; новочасний. *Требующий, отнимающий много времени* – забарний; загайний. *Время летит* – час біжить; час не змигнеться. *Время прибавочное* (*для работы*) – надробочий час. *Время упущено* – проминуто час; (*шутя*) – пора перепорилася. *Время идет* – час минає, плине. *Время скоро проходит* – час швидко упливає. *Время терять* – гаяти час; марнувати час. *Выиграть время* – вигадати час. *Время поступления бумаги* – час вступу паперу. *Во сколько времени* – за скільки часу; за який час. *В рабочее время* – робітною, робочою порою; в робочу пору; в робочий час. *Улучить, выбрать время* – вигадати годину; добрати часу. *Свободное время* – дозвілля; гулящий час. *Нет свободного времени* – часу немає; (*от работы*) – виробу немає. *В какое время* – в яку годину; в яку пору. *Как раз в то время* – саме тоді; саме під той час. *На это требуется много времени* – на це треба багато часу; це відбере багато часу. *Летнее время* – літо. *В летнее время* – влітку; вліті; літньої доби. *Нужно идти в духе времени* – треба потрапляти часові.

Все – все, усе. *Все решительно, совершенно все* – геть усе; чисто все; геть чисто) все; дочиста.

Всеоружие – повновзброєння. *Во всеоружии* – при повній зброї. *Во всеоружии опыта и знания* – геть узброєний досвідом та знанням.

Вслед – слідком; слідом; услід. *Вслед за тем* – слідом за тим. *Идти вслед за кем* – йти за ким.

Вследствие *чего* – через те; внаслідок того; а тому; з тієї причини. *Вследствие того, что…* – маючи на увазі, що… *Вследствие изложенного* – тому; зважаючи на сказане. *Вследствие ходатайства, прошения* – зважаючи на клопотання, прохання.

Вспылить – запалитися; розпалитися; спалахнути; загорітися гнівом. *Вспылив* – зопалу.

Вставать – вставати. *Вставать с места* – підводитися. *Вставать поспешно* – схоплюватися. *Вставать против кого* – повставати проти кого.

Встреча – зустріч; (*встречание*) – (зу)стрічання. *При первой встрече* – з першої зустрічи. *Навстречу кому, чему* – назустріч кому, чому. *Выйти навстречу кому* – вийти проти кого.

Всякий – усякий, усяк, усяке; кожен, кожний. *Решительно всякий* – кожнісінький; геть усякий. *Без всякого* – без ніякого. *Во всяком случае* – у всякому, в кожному разі. *Всяко бывает* – усяко, усякого буває, трапляється. *Всячески* – всіма способами, на всі лади. *В течение* – протягом; на протязі; через що; за чого. *В течение* (*целого*) *года, дня…* – протягом (усього, цілого) року, дня…; через (увесь) рік, день.

Входить – входити; увіходити; вступати. *Входить* (*вникать*) *во что* – вдаватися (пильно) в що; доходити (до чого); додивлятися до чого; доглядатися до чого. *Он ни во что не входит* – він ні про що не дбає. *У* (*меня*) *вышло что* – вивівся (я) з чого.

Выбирать – вибирати. *Выбирать кого чем* – обирати кого за (на) кого. *Выбирать по вкусу* – добирати собі до смаку. *Выбирать поодиночке* – визбирувати.

Выбор – вибір; (*о товарах*) – добір; (*о людях*) – обрання. *Выбор предоставить* – дати до вибору; полишити на вибір. *Производить выборы* – переводити вибори; вибирати. *Выбор пал на…* – вибір припав на кого, вибором спинились на кому. *Большой выбор чего* – багато до вибору чого.

Вывод – висновок. *Делать вывод* – робити висновок; висновувати.

Выговор – вимова; говірка; (*наказание*) – нагана; догана; докір. *Делать выговор* – вимовляти кому; робити кому догану; (*упрекать*) – дорікати, висловлювати догану. *Получать выговор* – діставати догану. *Строгий выговор* – гостра догана.

Выгода – зиск; користь; бариш; вигода. *Извлекать выгоду* – мати з чого зиск; користуватися з чого; баришувати на чому.

Выдавать, выдать (*что*) – видавати, видати що. *Выдавать кого* (*предать*) – виказувати, виказати на кого; зрадити кого. *Выдавать себя за кого* – видавати, виставляти себе за кого.

Выдача – видавання; видача. *Выдача денег* – виплата.

Выдвижение – висування. *По выдвижению* (*получить должность*) – з висування (дістати посаду). *В порядке выдвижения* – як висування; для висування.

Выдерживать – видержувати витримувати; (*горе, страдание*) – терпіти. *Выдерживать что* (*тон, стиль, характер и т. п.*) – додержувати чого (тону, стилю, характеру і т. ин.).

Вызывать – кликати; викликати. *Вызывать что* (*быть причиною чего*) – призводити до чого; спричиняти що; спричинятися до чого. *Вызывать кого на что* – зрушити кого на що. *Это вызывается* (*многими причинами*) – це залежить від (багатьох причин).

Выносить – виносити; (*переживать*) – витерплювати; стерплювати. *Вынести унижение* – дізнати наруги.

Вынужденный – приневолений; вимушений; примушений; змушений; присилуваний. *Быть вынужденным* – мусіти; бути приневоленим.

Выписывать – виписувати. *Выписывать книги, газеты* – передплачувати книги, газети.

Выплата – виплата. *На выплату* (*купить*) – навиплат (*купити*).

Выражать, -ся – висловлювати, -ся; (*обнаруживать что*) – виявляти, -ся; (*определять*) – визначати, -ся. *Выразить на письме* – висловити листовно; списати. *Если можно так выразиться* – коли можна так висловитися; сказати б. *Выражать нетерпение* – нетерпеливитися. *Выражать в рублях, червонцах* – показувати карбованцями, червінцями. *Средства, выразившиеся в сумме (140) руб.* – кошти, що становлять (140) карб.; кошти на суму (140) карб.

Выражение – висловлювання; вислів; (*лица*) – вираз. *Находить выражение в чем* – виливатися в чому. *Без выражения* – безвиразно. *Придавать выражение* (*лицу*) – надавати вираз (обличчю). *По выражению* (*лица*) – з виразу (обличчя).

Выручать – рятувати; (*торг.*) – вторговувати. *Суммы, вырученные от продажи* – суми від продажу чого; суми вторговані за що; виторг за що.

Высказываться – висловлюватися. *Высказываться в чью пользу* – висловитися, озватися за кого. *Высказываться в чем* – висловлюватися, обзиватися про що.

Высокий – високий. *Самый высокий* – найвищий. *Высокий ростом* – високий на зріст.

Высота – височінь; височина; висота. *Высотой* – заввишки. *На одной высоте с чем, кем* – врівні з чим, ким.

Вытекать – витікати, точитися. *Вытекать из чего* – випливати з чого.

Выход – вихід; (*уход*) – відхід. *Перед выходом* (*выходя*) – на виході; *перед уходом* – на відході. *Выход из положения* – рятунок; порятунок; рада; порада. *Нет выхода* (*безвыходное положение*) – нема ради; кінці в край. *Из этого нет выхода* – на це нема ради. *Найти выход* – зарадити кому або собі; дати собі раду; зарадити собі з чим. *По выходе* – вийшовши.

Выходить – виходити. *Выходить наружу* – виявлятися, пробиватися, виступати (*наверх*). *Выходить из себя* – аж із шкури вилазити: із себе пнутися; аж нестямитися. *Выходит* – виходить; (*следовательно*) – отже; (*следует думать*) – випадає. *Вышло по-моему, как я говорил* – на моє вийшло; на моє слово спало. *Вышли* (*у меня*) *все деньги* – (*я*) витратився з грошей. *Из этого ничего не выйдет* – нічого з того не буде. *Вышло все* – (вже) по всьому. *У меня вышло хорошо* (*мне удалось*) – я вдав добре.

Вычет – відрахування; вивертання. *Сделать вычет из жалованья* – відрахувати, вивернути з платні. *За вычетом* – вирахувавши.

Выше – вище від кого, від чого, над кого, що; понад кого, що; поверх кого. *Нет выше* – нема в світі над що, як що. *Быть выше всего* – перевищувати все. *Выше* (*своей стоимости*) – понад (свою вартість). *Делаться выше* – вищати; підвищуватися. *Вышестоящий орган* – вищий орган.

Выяснение – вияснення; з'ясування. *До выяснения чего* – доки вияснитьcя, з'ясується що. *По выяснении* – вияснивши; з'ясувавши.

Где – де. *Где бы* – де б. *Где бы ни* – хоч де; де не. *Где бы то ни было* – хоч би де; (*где попало*) – абиде. *Кое-где* – де-де; де-не-де; подекуди. *Где же* – де ж; де-то. *Где-нибудь* – де-будь; де-небудь; десь. *Где-нибудь в другом месте* – деінде. *Где-то* – десь; де-то. *Где угодно* – де хоч (хочте). *Вот где* – осьде; онде; аж ось. *Да где уж* – та ба. *Где уж тебе* – куди тобі. *Где уж, где там* – де там; де ж пак. *Где наше не пропадало* – куди наше не йшло.

Гибель – загин; загибель; (*бедственное положение*) – безголів'я; (*несметное множество*) – сила; сила-силенна; безліч. *Привести к гибели* – довести до загину.

Глава – голова; (*в книге*) – розділ; (*купол*) – баня. *Во главе* – на чолі. *Быть во главе* – стояти на чолі; вести перед.

Главный – головний; найстарший; чільний. *Главное* – головне. *Самое главное* – найголовніше; головна річ; суть.

Глаз – око. *В глаза* – в очі; у вічі. *Прямо в глаза* – у живі очі. *Зоркие глаза* – бачучі очі. *На глазах* – перед очима. *За глаза* – позаочі. *За глаза станет* – аж надто стане. *Во все глаза* – на все око. *На глаз* – як глянути; (як) на око. *С глазу на глаз* – віч-на-віч; сам-на-сам. *С глаз чьих* – з-перед кого. *Своими глазами* – на свої (власні) очі. *Простым* (*невооруженным*) *глазом* – на вільне око; простим (голим) оком. *Одним глазом* – на одне око. *И в глаза не видал* – і на очі не бачив. *Прочь с глаз* – геть з-перед очей. *В глаза бросаться* – впадати в око (очі); брати очі на себе. *Быть в глазах* (*на виду*) – в оці бути. *Не спускать с глаз* – мати на оці. *Мелькать перед глазами* – набігати на очі. *Показываться на глаза* – даватися у вічі. *И глаз не показывает* – і очей не показує. *Попадаться на глаза* – навертатися на очі. *Пыль в глаза пускать* – напускати туману. *Хлопать глазами* – кліпати очима; лупати очима. *Глаза разбежались* – очі забігали. *Следить глазами* – зорити. *Глаза колоть чем* – викидати на очі що; вибивати очі чим. *Искать глазами* – позирати. *Окинуть глазом* – озирнути; оком обняти. *Открывать, закрывать глаза* – розплющувати, заплющувати очі. *Охватывать глазом* – оком сягати; зглянути; засягти. *Не смыкать глаз* – оком не стинати. *Лишь бы с глаз долой* – аби з очей. *Глаз нельзя оторвать* – аж очі вбирає. *Куда глаза глядят* – світ за очі.

Глазомер – окомір. *На глазомер* – на око.

Гласность – гласність; привселюдність. *Предавать гласности* – розголошувати; подавати до вселюдної відомости.

Глубина – глиб; глибина; глибінь; глибочінь; глибокість. *Глубиною, в глубину* – завглибшки. *В глубине* – на споді. *Во всю глубину* – на всю глибочінь. *Из глубины* – зглибока; з-під спода. *Проникать в глубину чего-либо* – засягати вглиб чого; брати (що) зглибока. *Не отличаться глубиной* (*о мысли и т. п.*) – не глибоко сягати.

Глубокий – глибокий. *Очень глубокий* – глибочезний; глибоченний. *Глубокая печаль* – тяжка туга. *Глубокий траур* – велика жалоба. *Глубокий поклон* – низький уклін.

Глупость – нерозум; дурний розум; дурість; дурощі; (*мелочь, пустяк*) – дурниця. *По глупости* – з дурного розуму. *Вот глупости* – дурниця! *Делать глупости* – дурниці робити, виробляти.

Глупый – нерозумний; дурний; на розум небагатий. *Глупо* – нерозумно; по-дурному; немудро. *Совершенно глупый* – дурнісінький. *Глупым сделаться* – здурніти; подурнішати. *Глуп как пробка* – дурний як пень.

Глухой – глухий. *Глухое место* – глушина. *Глухая ночь* – глупа ніч.

Глядеть – дивитися; позирати. *Не глядя* – наосліп; сліпцем. *Того и гляди* – так і дивись; от-от.

Гнев – гнів; гнівання; серце; пересердя. *Разразиться гневом* – скипіти від гніву. *В гневе* – угнівившись; під гарячу руку (руч). *Воспылать гневом* – загорітися гнівом. *От гнева* – з гніву. *Вскипеть гневом* – скипіти; запалитися. *Возбуждать гнев в ком* – гнівити, розлютовувати кого.

Говорить – казати; говорити; мовити про, за кого, що; (*беседовать*) – розмовляти. *Говорить на каком-либо языке* – говорити якоюсь мовою; (*на многих языках*) – багатьма мовами. *Говорить в свою пользу* – на свою руч горнути. *Говорить в защиту кого* – говорити в обороні кого; промовляти за ким, за чим. *Говорить в тон кому* – мовити під лад кому. *Начинать говорить* – знімати мову. *Продолжать говорить* – казати далі; провадити (далі). *Говорить будто заученное* – вичитувати. *Говорить вздор* – теревенити, правити нісенітниці; торочити; верзти язиком; дурниці верзти; правити; плескати. *Говорить наобум* – говорити навмання. *Говорить не стесняясь* – говорити (казати) без обрізків. *Говорить сквозь зубы* – цідити. *Говорить речь* – промовляти. *Говорить по чьему-либо адресу* – на чию сторону (адресу) казати. *Говорить в шутку* – на сміх, на жарт; жартом, жартома казати. *Говорить медленно, протяжно* – говорити вивагом. *Говорить обиняками* – говорити манівцями. *Говорить и так, и этак* (*противоречиво*) – двоїти; гнути й туди й сюди. *Говорить пространно* – розводитися. *Говорить по правде* – направду казати. *Говорить намеками* – казати наздогад. *Говорить понаслышке* – від людей казати. *Говорить наизусть* – казати з уст. *Говорят* – кажуть (люди). *Говорят (же) вам, что…* – казано ж бо вам, що… *Говорить на чей счет* – казати на карб чий. *Поговорить толком, детально* – поговорити до пуття, докладно. *Откровенно говоря* – щиро кажучи; правду кажучи. *Собственно говоря* – властиво. *Говоря словами* (*такого-то*) – мовляв (кажучи) словами когось; мовляв хтось. *Не говоря о чем-либо* – поминувши щось. *Коротко говоря* – найшвидше сказати; коротко кажучи. *Не говоря дурного слова* – не казавши лихого слова. *Говорите толком* – кажіть ладом. *Говорите кстати, удачно, толково, дельно* – казати до ладу, до пуття. *С ним мне неприятно говорить* – він мені не до розмови. *Говорить несообразное* – казати таке, що й купи не держиться. *Нечего и говорить, не стоит и говорить* – шкода й казати; шкода й мови. *Ну вот он и говорит* – отож він і каже. *Да говорите же* – та ну-бо кажіть. *Одинаково говорить* (*то самое*) – казати в одно.

Говориться – говоритися; казатися; промовлятися. *Как говорится* – мовляв; як той казав; як той мовляв; сказано; як то кажуть. *Так говорится* – так кажуть. *Говорится о…* – мова мовиться про…

Год – рік. *Текущий год* – цей, поточний, біжучий рік. *В этом, нынешнем году, сего года* – цього року, цей рік. *В прошлом году* – того року; минулого року; торік. *Позапрошлый год* –

позатой рік. *В позапрошлом году, третьего года* – позаторік. *Будущий год* – наступний рік. *В будущем году* – нарік. *Год тому назад* – (буде) тому рік. *Из года в год* – рік у рік; рік повз рік. *С небольшим* (*три*) *года* – (*три*) роки з чимсь. *Прежде окончания года* – раніш (перед тим), як скінчиться рік. *В прежние годы* – за колишніх (давніших) років. *До истечения года* – до року. *В (1907) году* – (1907) року, в (1907) році. *В один год* – одного року, за один рік. *Год от году, каждый год* – щороку; кожного року, щорік. *В год* (*три тысячи платы*) – (три тисячі) річна. *Через год* (*после чего*) – за рік (по чому); у рік (за чим). *Каждый год* – щороку. *В продолжение* (*всего*) *года* – через (цілий) рік; протягом (цілого) року. *Два раза в год* – двічі на рік. *Такой-то год пошел кому-либо* – на такий рік пішло, звернуло кому; у такий рік уступив хто. *Круглый год* – цілий рік; цілісінький, увесь рік. *Полгода* – півроку. *Высокосный год* – переступний рік. *Учебный год* – шкільний, академічний рік. *Время года* – пора року. *Молодые годы* – молодий вік; молодощі. *Годы проходят* – літа (роки) минають. *В молодые годы* – віку молодого; за молодощів. *Пока позволяют года* – поки служать літа.

Годный – придатний; здатний, годящий на що, до чого. *Годный к употреблению* – ужитковий.

Голова – голова. *Задирать голову* – дерти голову; (*иронично*) – кирпу гнути. *Повесить голову* – похнюпитися; похнюпити голову (ніс). *Покачать головою* – покрутити, похитати головою. *Кивнуть головою* – кивнути головою. *Стоять, постоять головою за кого, что* – важити життям за кого, що; відважувати, відважити життя за кого, що. *Поплатиться головою* – накладати, наложити головою (*душею*); заплатити своєю головою. *Сложить голову* – лягти головою; наложити головою. *С головы до ног осмотреть кого* – обміряти, обкинути кого поглядом від голови до ніг. *Очертя голову* – наосліп; сліпма. *Сломя голову* – стрімголов; прожогом. *Голова кругом идет* – голова обертом іде; голова туманіє. *Голова кружится у кого* – вернеться світ кому. *Голова болит у кого* – голова болить кому, кого. *Голова закружилась у кого* – занорочило голову кому; заморочилася голова кому. *Как снег на голову* – неждано-негадано; несподівано. *Из-под головы* – з-під голів. *Приходить в голову* – спадати, спливати кому на думку. *Забрать себе в голову* – убгати собі в голову; взяти собі думку; вкинути в голову собі що. *Засело что-либо в голове* – запало щось у голову; уроїлось у голову кому. *Не выходить из головы* – не сходити, не виходити, не спадати, не йти з думки; стояти кому на думці. *Ломать себе голову* – морочитися з чим; клопотати голову собі; сушити собі голову. *Снимать голову* – стинати голову. *Взбрело в голову кому* – ухопилося голови кому; спало на думку кому. *Потерять голову* – стерятися; заморочитися; не дати ради собі. *Вбивать себе в голову* – взяти собі думку; забрати в голову; убгати собі в голову. *Вбить, вдалбливать в голову кому* – втокмачити кому в голову; вкидати, вкинути кому в голову. *Выкинуть из головы* – спустити з думки що. *Вниз головою* – сторч; сторч головою; сторчака; догори ногами. *Забивать кому голову* – морочити голову кому; паморокі забивати кому. *Наголову разбить* – побити в пень. *Сколько голов, столько и умов* – що голова, то й розум.

Голод – голод. *Товарный голод* – товаровий голод. *Сносить голод* – терпіти голод.

Голос – голос. *Говорить грубым* (*низким*)*, высоким* (*тонким*) *голосом* – говорити товсто, тонко (тоненько). *Вполголоса* – півголосом. *Во весь голос* – на повен голос; на цілий (свій) голос. *Не своим голосом* – не своїм голосом. *Понижать голос* – притишувати голос. *Повышать голос* – підвищувати голос. *Голоса недостает у кого* – голосу не стає кому; голосу не відтягне хто. *Слабый голос* – тихий голос. *В один голос* – одноголосно. *Голос совести* – голос сумління. *Слышен голос* – чути голос. *Совещательный голос* – дорадчий голос. *Решающий голос* – ухвальний голос. *Избирательный голос* – виборчий голос. *Иметь право голоса* – мати право на голос. *Поднимать голос* – підносити голос. *Взять голос* – забрати голос. *Подавать голос на кого-либо* – подавати голос за (на) кого; голосувати за (на) кого; віддавати голос кому. *Подача голосов* – голосування. *Избирать подачей голосов* – обирати голосуванням. *По большинству голосов* – більшістю

(перевагою) голосів.

Голый – голий. *Голые слова, факты* – самісінькі слова, факти. *Голая истина, правда* – щира, чиста правда. *Гол как сокол* – голий як бубон, як турецький святий.

Гора – гора. *В гору* – на гору, під гору. *Под гору* – з гори. *По горе* – горою. *Идти в гору* (*приобретать значение*) – іти (вгору; силу брати, забирати; у силу вбиватися. *Как на каменную гору надеяться* – покладатися на кого, мов на твердий мур; цілком (як на себе) здаватися на кого; цілком звірятися на кого. *Не за горами* – незабаром; невдовзі. *Как гора с плеч* – як камінь із серця. *Горой стоять за кого* – розпинатися за кого (за ким). *Гора родила мышь* – зробив з леміша швайку.

Гораздо – багато; багацько; далеко; геть. *Гораздо лучше, хуже* – далеко краще, гірше.

Горе – горе; лихо; біда. *Предаваться горю* – в тугу вдаватися. *Жгучее горе* – пекуча журба; живий, пекучий жаль. *Горе охватывает* – жаль, журба бере, обнімає, обгортає. *С горя* – з жалю; з журби; з горя. *И горя мало* – байдуже; ні гадки. *Причинять горе кому-либо* – завдавати, робити, чинити кому жалю, туги. *На горе себе* – собі на лихо; собі на безголів'я; собі на горе. *Изведать, претерпеть горе* – набратися горя, лиха; перегорювати; випити гіркої. *Мыкать, терпеть горе* – горе терпіти; поневірятися; бідувати. *Испытать много горя* – зазнати багато лиха; набратися лиха. *Предотвратить горе* – запобігти лихові. *Помочь, пособить горю* – лихові зарадити. *Постигло горе кого* – упало горе на кого; спобігло горе кого; спіткало лихо кого. *Не зная горя* – безжурно; безнапасно. *С горем пополам добыть* – розпарювати.

Горло – горло; горлянка. *Во все горло* – на все горло. *Заткнуть кому горло* – заткнути пельку кому; зацитькати кого.

Город – місто. *В город* – до міста; на місто. *Центр города* – середмістя. *Ни к селу, ни к городу* – ні сіло, ні впало; ні до ладу, ні до прикладу.

Городить – городити.

Горячий – гарячий. *По горячим следам* – по теплому сліду. *Сгоряча* – згарячу; зопалу. *Городить вздор* – верзти; плескати.

Готовность – готовність; охота. *В готовности* – напоготові. *С готовностью* – охоче; дуже радо; з охотою; залюбки.

Готовый – готовий; наготовлений; злагоджений; зладжений; влаштований; (*огласный, склонный*) – готовий на що; охочий; ладен; радий; радніший. *Готовый к услугам* – готовий до послуг, до послуги. *Быть готовым, наготове* – бути напоготові.(*Я*) *все готов* (*для вас*) *сделать* – (я) радніший все (для вас) зробити. *Готовые деньги* – готівка.

Граница – межа; грань; (*только политическая*) – кордон. *Провести границу между чем* – покласти межу. *Выйти из границ, перейти границы* – перебрати міри; перейти, ступити через край. *Проводить границу чего* – обмежовувати що.

Грех – гріх. *Вводить в грех* – на гріх; до гріха призводити; до гріха доводити. *Есть тот грех* – ніде, нема де гріха потаїти; нема де правди діти. *С грехом пополам* – так-сяк; через верхи.

Гроб – труна, домовина. *До гроба, по гроб* – до смерті; повік; поки світ сонця. *Одной ногой в гробу* – на тонку пряде. *Вогнать в гроб кого* – на той світ загнати.

Да – так; еге; (*но*) – але; та; так. *Конечно да* – егеж; авжеж; атож. *Да* (*говорите*) *же!* – та ну-бо (кажіть); кажіть-но. *Да будет* – хай, нехай буде. *Да и ну* – та й давай; та й ну, нум. *Да ведь* – таж; таджеж. *Да и* – та й.

Даваться – даватися. *Не дается мне что-либо* (*не удается*) – не вдам цього; мені цього не вдати. *Не дается мне в руки* – не йметься мені; до рук мені не дається.

Давать – давати. *Дай-ка, дайте-ка* – дай лиш, лишень; дайте лиш, лишень. *Давай, давайте* (*ну-ка*) – ну; нум; нумо; давай; давайте. *Давать отступное* – одчіпного давати. *Давать в обрез* – видавцем давати. *Дать себя обмануть* – датися на підмову. *Дать знать* – повідомити, сповістити кого; дати, подати звістку кому; оповістити кого. *Дать всем* – обдати (всіх). *Дать себя знать, помнить, почувствовать* – даватися знати кому; даватися взнаки, втямки; увірятися; упікатися кому. *Давать взамен чего* – давати замість

чого; підставляти чим. *Давать на подержание* – позичати на деякий час. *Давать письменное обязательство* – давати писане зобов'язання. *Давать понять* – давати на розум, на здогад кому; давати в догади кому. *Дать маху, промах* – схибити; (*шутл.*) – шпака вбита. *Ни дать, ни взять* (*такой*) – достоту (такий); точнісінько (такий). *Дать нахлобучку* – прочуханку дати.

Давний – давній; давнішній; (*прежний*) – колишній. *Очень давний* – давезний; позаколишній; (*с коих-то веков*) відколишній.

Давно – давно. *Не так давно* – не так давно; нещодавно; недавно. *Довольно давно* – давненько. *Давно когда-то* – давно колись. *Очень давно* – віддавна; давним-давно. *Давно прошедший* – позаколишній. *Давным-давно* – хтозна-коли.

Давность – давність; давнина. *Пришедший в давность* – задавнений; задавнілий. *По праву давности* – правом давности. *Погасительная давность* – задавнення; касувальна давність.

Далее – далі. *Чем далее* – щодалі. *И так далее* – тощо. *Далее идти некуда* – по саме нікуди.

Далеко – далеко. *Очень далеко* – геть далеко. *Дальше* – далі. *Чем дальше* – дедалі; щодалі. *Как можно дальше* – якнайдалі; щонайдалі. *Далеко* (*тебе*) *до…* – куди (тобі) до… *Далеко больше, чем* – геть більше ніж (*як, за*); перейшло за. *Далеко не так* – зовсім не так.

Дальнейший – дальший. *В дальнейшем* – надалі.

Дальность – далечінь, далекість. *За дальностью расстояния* – через далечінь.

Дар – дар; дарунок; (*дарование*) – дар; хист; здібність. *Принести в дар* – подарувати.

Даровать – дарувати. *Даровать помилование, амнистию* – помилувати, амністувати.

Даровой (*пришедшийся даром*) – дармовий; даровий; (*подаренный*) – дарований; подарований.

Даром – дурно; задурно; даром; дарма; за так грошей; (*напрасно*) – марно; даремно; надаремне; дурно. *Чуть не даром* – запівдарма. *Совершенно даром* – дурнісінько. *Даром что…* – дарма що… *Не пройти даром* – не минутися так (*дурно*); датися взнаки.

Дверь – двері. *Под дверью* – під дверима. *У дверей* – коло дверей. *При закрытых дверях* – неприлюдно; за зачиненими дверима. *При открытых дверях* – прилюдно; привселюдно. *Указать на двери* – показати на виступці. *Хлопать дверьми* – грюкати, грякати дверима.

Двигать, -ся – рухати, -ся; рушати; совати, -ся; сунути, -ся; посувати, -ся; (*о частях машин*) – ходити. *Двинуться* (*отправиться*) *куда* – податися куди. *Двигаться медленно* – посуватися звільна; (*о езде*) – плуганитися;(*о ходьбе*) – чвалати.

Движение – рух; хід. *Движение рефлекторное* (*невольное*) – відрух. *Движение вперед* (*о культуре*) – поступ. *Прийти в движение* – заворушитися; взятися рухом. *Приводить в движение* – давати рух чому. *Без движения* – нерухомо.

Двор – двір; подвір'я; (*место под двором*) – дворище. *На дворе* – надворі. *Во дворе* – у дворі; на подвір'ю. *Задний, черный двор* – задвірок. *Находящийся во дворе, выходящий во двор* – надвірний. *Со двора* – знадвору. *Не ко двору* – не до діла; не до речи. *Постоялый двор* – заїзд.

Дебаты – дебати; суперечки. *Жаркие дебаты* – палкі дебати.

Дежурство – черга; (*на часах*) – варта. *Дежурство принять* – заступити чергу. *Дежурство сдать* – здати чергу. *Мое дежурство* – я чергую.

Действие – дія; діяння; (*поступок*) – учинок; (*о машине*) – хід; (*в пьесе*) – дія, акт; (*юрид.*) – чинність, сила. *Образ действия* – поведінка; поводження. *Иметь действие* – мати силу. *Привести машину в действие* – пустити машину в хід. *Место действия* – місце дії, чину. *Оказывать, производить действие* – діяти на кого; (*влиять*) – впливати на кого, що. *Какое действие это произвело на него?* – як це на нього подіяло? який вплив, враження це на нього мало (справило)? *Распространять действие* (*закона*) *на что* – поширювати чинність (закону) на що. *Обратное действие* – зворотна, відворотна сила. *Оскорбить действием* – зневажити чинно, чином.

Действительно до… – має силу до… *Действительно так* – справді так.

Действительность – дійсність. *В действительности* – на ділі; справді; насправді.

Соответствующий действительности – см. **Соответствующий.**

Действовать – діяти; чинити; орудувати; (*о машинах*) – робити, працювати (*кроме того см.* **Делать**). *Действовать по-своему* – чинити по-своєму; ходити своїм робом. *Действовать заодно с кем против кого* – чинити проти кого спільно з ким; накладати з ким проти кого. *Действовать справедливо, дурно* – чинити справедливо, погано; ходити правим, лихим робом. *Действовать на кого* – діяти на кого; (*влиять*) – впливати на кого. *Действующий* – що діє; діяльний; (*о законах*) – чинний. *Действовать в качестве кого* – виступати за кого.

Декрет – декрет. *Издавать декрет* – видавати декрета про що; задекретувати що.

Делать – робити: діяти; чинити. *Делать (свое дело) исправно* – справлятися; правити діло. *Делать скачками* – прихапцем робити. *Делать усердно* – робити щиро; припадати до роботи; пильнувати роботи, праці. *Делать что-либо плохо, неумело, неаккуратно, нетщательно* – партачити; базграти; поганити. *Делать очень медленно* – длубатися; марудитися; робити як мокре горить. *Делать легко, как бы играя* – за іграшки робити. *Делать иначе* – переиначувати, переинакшувати. *Основательно делать* – покладаючи робити. *Делать по-своему* – чинити свою волю; своїм робом (ладом) ходити; узяти свою волю. *Делать по чьему приказанию* – робити, чинити з чийого наказу. *Делать кому приятное* – догоджати кому; робити кому приємність. *Делать дурно* – зле чинити. *Делать наперекор* – всупереч іти кому. *Делать большие шаги* – широко ступати. *Что будешь делать?* – що маєш робити? *Решительно ничего не делает* – нічогісінько не робить; і за холодну воду не береться, не візьметься. *От нечего делать* – знічев'я. *Делать кого чем* – наставляти, настановляти кого за (на) кого. *Делать круг* – колувати; круга накидати. *Ничего не поделаешь* – нічого не вдієш; немає ради.

Делаться – ставати; робитися. *Делаться хуже, глупым, добрым, добрее и т. п.* – гіршати; дурнішати; добрішати. *Делаться сильным* – вбиватися в потугу, в силу. *Делаться известным* (*славным*) – убиватися в славу.

Дело – діло; справа; (*труд*) – праця; робота; (*поступок, действие*) – вчинок, дія. *Плохо дело!* – кепська справа, робота! зле! *Круг дел* – обсяг справ. *Смотреть за делом* – наглядати за справою. *Дело о ком* – справа кого. *Странное дело* – дивна річ! чудасія! чуднота! *По своему делу* – за своїм ділом; за своєю справою. *По этому* (*служебному*) *делу* – в цій (службовій) справі. *Справиться с делом* – дати (собі) раду із справою. *Оставлять дело без движения* – лишати справу без руху. *Дело подвернулось кстати* – справа нагодилась. *По делам службы* – в справах службових. *Обнять дело* – збагнути справу. *Браться за дело* – братися до справи; заходжуватися коло справи; стати до справи. *Браться не за свое дело* – не за свою справу братися; шитися не в своє діло. *Вести* (*удачно*) *дело* – провадити (гаразд щасливо) справу. *Дело обстоит так* – справа стоїть так. *Обращаться по делу* – вдаватися, звертатися в справі, з справою. *Дело подходит к концу* – справа доходить кінця, кінчається. *Дать делу другой оборот* – повернута справу (на инакше). *Дело начато* – справу розпочато. *Известное дело* – звісно; звичайно; відома річ; сказано. *Темное, подозрительное дело* – непевна справа. *Дело окончено* – справу кінчено. *Приостановить дело* – припинити справу. *Дело проиграно* – справу програно. *Погубить дело* – занапастити справу. *Общее дело* – спільна справа. *Дело требует рассмотрения – см.* **Требовать**. *Дело житейское* – світова річ. *Дело обыкновенное* – звичайна річ. *Дело, не терпящее отлагательства – см.* **Отлагательство**. *Дело случая* – випадкова річ. *Обделывать дело* – оборудувати справу. *Виданное ли, слыханное ли дело* – чи видано, чи чувано. *Дела нет до чего* – байдуже про що. *Дело ладится* – справа налагоджується. *Не твое дело* – не твоя справа; не твоє діло. *Это дело другое* – це що инше; це инша річ. *В чем дело?* – що сталося? в чому річ? про що річ? про що йдеться? *Дело в том* – річ у тім. *Дело вот в чем* – річ ось яка. *Дело только в том, чтобы* – річ тільки в тому, щоб; річ тільки про те, щоб. *Дело за небольшим стало* – діло за малим стало. *В том-то и дело* – атож-то; отож-то й є; тож-то й воно. *Не в том*

дело – не в тім річ; не про те річ; не в тім сила; не про те мова мовиться. *То ли дело* – инша річ; краще як; нема в світі, як. *Не к делу* – не до діла; не до речи; невлад. *На деле доказывать* – ділом довести. *Если дело до чего дойдет* – коли вже до чого дійдеться; як до чого (того) ряд дійде. *Текущие дела* – поточні справи. *Дело говорить* – мовити до речи. *Помочь делу* – зарадити справі. *Мое дело сторона* – моя хата з краю. *Понимать в деле* – розумітися на справі. *Затруднительное дело* – клопітна, морочлива справа. *Экстренное дело* – пильна справа. *Возбуждать дело* – порушувати, розпочинати справу. *Плевое дело* – дурниця; пусте; казна-що. *Приобщать к делу* – прилучати до справи. *Спешное дело* – особиста, власна справа. *Статочное ли дело?* – чи можлива річ? чи годиться ж? *Дать ход делу* – зрушити справу; дати хід справі. *Какое вам дело?* – що вам до того? *А мне что за дело* – а мені що до того? а мені яке діло? *Что дело, то дело* – що правда, то правда. *Это особое* (*другое*) *дело* – це инша річ; це инша стать. *Расследовать дело* – розслідити, розвідати справу. *Это дело!* – це добре! це гаразд! це до діла! *Управляющий делами* – керівник справ. *То и дело* – раз у раз; раз по раз. *Управиться с делом* – упоратися з справою. *В самом деле, на самом деле* – справді. *Гражданское дело* – цивільна справа. *Уголовное дело* – карна, кримінальна справа. *Поручать кому ведение дела* – доручати кому провадити справу. *Судебное дело* – судова справа. *Внешние дела* – закордонні справи. *Начинать судебное дело* – піти у позов. *Тяжебное дело* – позов. *Поделом* – за діло. *Военное дело* – військова справа. *Вести дело к тому* (*так, чтобы...*) – кермувати до того, щоб; гнути на те, щоб. *Относящийся, неотносящийся к делу – см.* **Относиться**. *Безотлагательное дело* – пильна справа. *Торговое, коммерческое дело* (*предприятие*) – торговельне, промислове підприємство. *Дело лежит без движения* – справа не рушає. *Поделом вору и мука* – катюзі по заслузі. *Ведение дела* – провадження справи. *Дело мастера боится* – дільника й діло боїться. *Немного дела* – діла не скільки. *Дело табак* – кепська справа. *Умно вести дело* – з розумом провадити справу. *Это дело можно считать потерянным* – цю справу можна вважати за пропащу. *Ну и дела* – ну й робота.

День – день; днина. *Присутственный день* – урядовий, службовий день, днина. *Неприсутственный день* – неурядовий, неслужбовий день, днина. *День-деньской* – увесь день; цілісінький день. *Два дня назад* – перед двома днями; за два дні перед цим; два дні тому. *Днем* – удень. *В тот день* – того дня. *На тех днях* – тими днями. *На днях* – цими днями. *На следующий день* – назавтра, другого дня. *Любой* (*какой угодно*) *день* – перший ліпший день. *На другой* (*второй*) *день* – другого дня. *На другой день утром* – на ранок. *В один из дней* – одного дня. *Третьего дня* – позавчора; передучора. *В течение дня* – за день. *В продолжение целого дня* – через цілісінький день; протягом цілого дня, цілої днини. *День за днем идет* – день по дню минає. *Несколько дней* (*подряд*) – кілька день (поспіль). *В течение первых дней* – у перших днях. *Изо дня в день* – день у день; день крізь день; день при дневі. *Днем за днем* – день за день. *Со дня на день* – день від дня. *Каждый день* – щодня; щодень; день у день. *С каждым днем* – щодня; від дня до дня. *Каждые два-три дня* – за два-три дні; по двох-трьох днях. *По сей день* – по цей день; понині; аж досі. *Рабочий день* – робітний, робочий день. *Добрый день* (*приветствие*) – добридень. *Желать доброго дня* – на день добрий (на добридень) давати.

Деньги – гроші; (*средства*) – кошти. *Большие деньги* – великі гроші; великі кошти. *Мелкие деньги* – дрібняки; дрібні гроші. *Серебряные деньги* – срібняки. *Медные деньги* – мідняки. *Отсутствие денег* – безгрішшя. *Обращение денег* – обіг грошей. *Взыскивать деньги* – стягати гроші з кого. *Собирать деньги* – збирати гроші; назбирати грошей. *Свободные деньги* – гулящі гроші. *Кровные деньги* – кривавиця. *Наградные деньги* – нагорода грішми. *Наличные деньги* – готові гроші; готівка. *Бумажные деньги* – паперові гроші. *Прогонные деньги* – прогони. *Подъемные деньги* – дорожнє; допомічне. *Суточные деньги* – добові гроші. *Кормовые деньги* – харчові гроші. *Из-за денег* – через гроші. *Отпускать деньги* – видавати, давати гроші. *Представлять деньги* – подавати, здавати гроші. *Предоставлять деньги* – уділяти гроші, кошти. *Выдавать деньги* – виплачувати гроші.

Собраться с деньгами – спромогтися на гроші. *Обратить в деньги* – обернути на гроші. *Потерять деньги* – загубити гроші; (*в операции*) – втратити гроші. *Требовать деньги* – правити гроші. *На чистые деньги* – на готові гроші. *Лишние деньги* – зайві гроші; лежані гроші. *Недостаток в деньгах* – грошова скрута; сутужно на гроші. *Выдача денег* – виплата грошей. *Возврат денег* – повертання, повернення грошей. *Остальные деньги* – решта грошей. *За неполучением денег* (*в конце фразы*) – бо не одержано гроші. *За деньги* – за гроші; заплатно. *За деньгами* – по гроші. *Денег не хватает* – бракує, не стає грошей. *Не стало денег* – забракло грошей. *Деньги падают* – гроші падають. *Деньги обесцениваются* – гроші знецінюються. *Вносить деньги кому* – платити гроші кому; (*куда*) – вкладати гроші куди. *Забронировать деньги за учреждением* – забезпечити гроші за установою. *Не имеющий денег* – безгрошовий. *На это я издержал все деньги* – на це я поклав усі гроші. *У меня вышли все деньги* – я витратився з грошей. *Ассигнованные деньги* – асигновані гроші, кошти. *Ассигнованные банком деньги* – гроші, що асигнував банк.

Держать, -ся – тримати, -ся; держати, -ся. *Держать себя* – поводитися; триматися. *Держать экзамен* – складати іспит. *Держать наготове* – тримати, держати напоготові. *Временно держать у себя* – передержувати кого, що. *Держать пари* – закладатися; битися об заклад іти, заходити в заклад. *Держаться вместе* – гурту, купи триматися; купитися. *Держаться за одно* – тримати за ким; в один гуж тягти з ким. *Держаться стойко, твердо* – міцно триматися, кріпитися. *Держаться на стороже* – матися на бачності; бути сторожко з ким. *Держаться своего* – додержувати свого; не видати, -ся свого. *Держать слово – см.* **Слово**. *Держать в ежовых рукавицах* – в тісних руках держати.

Детство – дитинство; дитячі літа; вік дитячий, дитинячий. *С детства* – з дитинства; змалку; змалечку. *Впадать в детство* – здитинюватися. *С раннего детства* – з малого мальства; з пуп’янку.

Деяние – дія; діло; вчинок; (*множ.*) – діяння. *Незаконное деяние* – незаконний учинок. *Преступное деяние* – злочин.

Деятельность – діяльність; чин; акція. *Побуждать к деятельности кого* – поставити до діяльности кого; розворушити кого.

Диво – диво; чудо. *На диво* – на диво; напрочуд навдивовижу. *Диву дался* – дивом дивувався; здивувався.

Длина – довжина; довгість. *Длиною, в длину* – завдовжки.

Для – для; на; до. *Для меня, тебя, для всех…* – мені, тобі, всім.. *Для магазина, учреждения…* (*нужно*) – магазину, установи (треба). *Для начала, для образца…* – на початок, на зразок… *Материалы для сведений, отчетов…* – матеріяли до відомостей, звідомлень… *Шкаф для бумаг, ящик для писем и т. п.* – шафа на папери, скринька на листи і т. ин. *Срок, день… для сдачи, подачи и т. п.* – термін, день… здавати, подавати і т. ин. *Для исполнения, ограждения…* – щоб виконати, захистити… *Для чего?* – нащо? навіщо? для чого? *Не для чего* – нема чого; нема нащо; нічого. *Для того, что* – бо; тому що; через те, що.

До – до; перед. *Душ* (*верст и т. п.*) *до двадцати, сорока и т. д.* – душ (верстов і т. ин.) з двадцять, сорок і т. ин. *До революции, до войны и т. п.* – перед революцією, перед війною і т. ин. *До того, что* – аж.

Добиваться – домагатися; доходити; (*презр.*) – допинатися; доп’ястися чого. *Добиваться судом* – доправлятися.

Добро – добро. *Идет к добру* – на добре йдеться; на гаразд ідеться. *Нет худа без добра* – лихо не без добра. *Добро пожаловать* – просимо; просимо до господи. *Добро бы* – хоч би ж; хай би вже.

Доброта – добрість; (*мягкость*) – лагідність. *По доброте* – з добрости. *Проявить доброту* – показати (*свою*) добрість; явити милість.

Добрый – добрий; ласкавий; (*хороший*) – добрий; гарний; хороший. *Добренький* –

ласкавенький. *Становиться добрым* – добрішати; ласкавішати. *Будь добр, будьте добры* (*пожалуйста*) – будь, будьте ласка; будь ласка; будьте ласкаві; зроби, зробіть ласку; спасибі тобі, вам. *Чего доброго* – бува, буває часом; хтозна. *В добрый час* – час добрий вам; на добрий час.

Добывать – добувати; здобувати; видобувати; (*шутл.*) – добігати чого; (*приобресть*) – придбати. *Добыть* (*заработать*) *с трудом, с горем пополам* – загорювати що; розгорюватися на що. *Трудно добыть что* – трудно, сутужно на що.

Доверенность – довіреність; доручення; (*полномочие*) – уповноваження. *По доверенности* – за довіреністю; за дорученням. *Выступать по доверенности* – чинити на підставі довірености. *Совершать доверенность* – складати довіреність. *Заверять доверенность* – засвідчувати довіреність. *Уничтожить доверенность* – скасовувати довіреність.

Доверие – віра; довіра; довір’я. *Заслуживающий доверия, достойный доверия, внушающий доверие* – віри гідний; вірогідний; певний. *Внушать* (*собою*) *доверие* – викликати, будити довіру. *Не заслуживающий доверия, не внушающий доверия* – невірогідний; (*сомнительный*) – непевний. *Лишать доверия* – позбавляти віри; одбирати довіру. *Утратить, потерять доверие к кому* – зневіритися кому або в кого. *Утратить, потерять доверие чье* – відпасти віри; втратити віру чию; виходити з довір’я. *Оказывать доверие* – вірити кому, на кого; здаватися на кого; давати віри кому. *Снискать чье-либо доверие* – запобігти чиєї віри; привернути до себе чию віру. *Злоупотреблять доверием* – надуживати чиєїсь віри (довіри); обертати чию віру на зло. *Питать доверие* – няти віру кому; діймати віри кому.

Довод – довід; доказ. *Обращаться к доводам* – братися до доказів.

Довольно – доволі; досить; досталь; (*полно*) – годі; буде. *Довольно тебе* (*ему и т. д.*) – буде з тебе (з його і т. ин.). *Довольно об этом* – годі (доволі, буде) про це. *Довольно много* – багатенько; чимало. *Довольно долго* (*холодно, твердо и т. д.*) – довгенько (холодненько, тверденько і т. ин.). *Довольно большой* – чималий; величенький. *Довольно с меня и этого* – стане мені й цього.

Довольный – задоволений; вдоволений; загоджений. *Быть довольным чем* – бути задоволеному з чого. *Остаться довольным* – задовольнитися; вдовольнитися. *Я этим не доволен* – я з цього не радий. *Он ничем не доволен* – йому не догодиш.

Довольствие – постачання. *Довольствие провиантное* – харчування. *Довольствие квартирное* – приміщення; помешкання. *Довольствие путевое* – подорожні видатки.

Договор – договір. *Арендный договор* – орендний договір. *Заключать договор* – складати договір; учиняти, укладати договір. *Расторгнуть договор* – скасувати договір, зірвати договір. *Нарушить договор* – зламати, порушувати договір; відкидатись договора. *Договор словесный, письменный* – договір на словах, на письмі. *Обуславливать что договором* – зумовляти що в договорі. *По договору* – за договором; з договору.

Догонка – догоня. *Вдогонку* – наздогін кому, за ким.

Дожидать, -ся – дожидати, -ся; чекати; (*с оттенком надежды*) – сподіватися. *Дожидайся!* – атож!

Дозволять – дозволяти. *Дозволять себе что* – допускатися чого. *Не дозволено* – не вільно.

Дознание – дізнання. *Дознание производить* – чинити, робити дізнання.

Доказательство – довід; (*подтверждение*) – доказ; (*свидетельство*) – свідоцтво; (*доказывание*) – доведіння. *В доказательство* – на довід; на доказ. *Доказательства письменные* – доводи листовні. *Доказательства вещественные* – речові докази. *Доказательства косвенные* – посередні докази. *Веские доказательства* – важні, поважні докази. *За отсутствием доказательств – см.* **Отсутствие**.

Доказывать – доводити; (*подтверждать данными*) – доказувати. *Доказывать свои права на что* – доводити своїх прав до чого; свідчити свої права до чого. *Доказывать свое* – свого доводити. *Доказывать на деле* – ділом доводити.

Доканчивать – докінчувати; закінчувати; завершувати. *Доканчивать делать* – доробляти. *Доканчивать чтение, писание и т. п.* – дочитувати, дописувати тощо.

Доклад – доповідь. *Заслушать доклад* – вислухати доповідь. *По докладу* (*прения*) – про доповідь, з приводу доповіді (обговорення, дискусії). *Докладывать о ком* – сповіщати про кого. *Без доклада не входить* – не сповістившись, не заходити. *На доклад* – на доповідь. *Входить с докладом* – доповідати. *Вносить доклад в собрание* – подавати доповідь до зборів.

Документ – документ. *Документом, документально засвидетельствовать* – посвідчити документом; задокументувати. *Документ бесспорный* – документ безсуперечний. *Документ подложный* – підроблений, фальшований документ. *Документ засвидетельствовать* – засвідчити документа. *Документом подтвержденный* – документом підтверджений. *Оправдательный документ* – виправдний, виправдувальний документ. *Служить документом* – правити за документа.

Долг – борг; позика; позичка; (*обязанность*) – обов’язок; повинність. *Первым долгом* – передусім; найперше. *Сомнительные долги* – непевні борги. *Исполнять долг* – чинити обов’язок. *Отсрочивать долг* – поборгувати; відкласти виплату боргу. *Изменять своему долгу* – зрадити свою повинність. *Забирать в долг* – боргуватися; брати набір, на віру. *В долг* – набір; позикою; боргом. *Входить в долги* – запозичатися. *Брать в долг, набирать в долг* – позичати в кого; боргувати в кого; брати набір у кого; напозичатися. *Влезать в долги* – заборгуватися. *Давать в долг, верить в долг* – позичати кому; давати набір кому. *Залезть в долги* – загрузнути в боргах. *Взятый в долг* – позичений; борговий. *Взять за долг* – одібрати за борг. *Покрывать, погашать долг* – сплачувати, виплачувати борги; виплачуватися з боргів. *Поверить в долг* – повірити набір. *Требовать долг* – правити борг. *Взыскивать долги* – стягати, виправляти борги. *Долг гражданский* – громадянський обов’язок. *Долг погашенный* – борг сплачений. *Возврат долгов* – повернення, повертання боргів. *По долгу* (*службы*) – з обов’язків (службових). *Отпускать в долг* – давати набір, в кредит. *Считать долгом* – вважати за обов’язок. *Сложить долг с кого* – дарувати кому борг. *Отдавать последний долг* (*умершему*) – віддавати останню шану (небіжчикові).

Долгий – довгий. *Довольно долгое время* – чималий час. *Довольно долгий* – довгенький. *Отложить в долгий ящик* – одсунути на безрік. *Вот и вся недолга* – оце й усе; оце й по всьому. *Долго ли до беды* – чи далеко до біди.

Долженствовать – мусіти; має (зробити, написати). *Должен* (*сделать, написать*) – повинен (зробити, написати). *Должен деньги* – винен гроші.

Должно – слід треба; (*полагается*) – належить; (*подобает*) – годиться. *Должно быть* – мусить бути; повинно; (*вероятно*) – мабуть; певно; либонь. *Не должно быть* – не повинно бути. *Как должно* – як слід як мусить бути. *Как быть должно* – як має бути; як випадає.

Должность – посада. *Состоять в должности* – бути, перебувати на посаді. *Отказаться от должности* – зріктися посади. *Занимать должность* – обіймати посаду; (*администр.*) – держати уряд. *Искать должности* – шукати посади. *По вступлении на должность* – обійнявши посаду. *Поступить на должность* – стати на посаду. *Смещать с должности, отрешать, отстранять, отчислять от должности* – усувати, скидати з посади. *Вступить в должность* – обняти посаду. *Назначать на должность* – призначати на посаду. *Сдавать должность* – зложити посаду; (*кому*) – здавати посаду кому. *Оставлять должность* – кидати посаду; уступатися з посади. *Исправлять чью должность* – заступати кого на посаді; заступати чию посаду. *Исправляющий должность* – заступник. *Определять на должность* – настановляти, призначати на посаду. *Временно занимающий должность* – тимчасовий заступник. *Ответственная должность* – відповідальна посада. *Вакантная должность* – вільна, гуляща посада. *По должности* – з обов’язків службових.

Доля – частка; пай; пайка; (*судьба*) – доля. *Третья доля* – третина. *Пятая доля* – пятина. *Десятая доля* – десятина. *Вступать в долю* – приставати до спілки. *Принимать в долю* – приймати до спілки. *На* (*вашу*) *долю приходится* – на (*вашу*) частку припадає. *Делить на доли* – паювати. *Прийтись, пасть на долю* – припасти кому; припадати на пайку.

Выпасть на долю кому – судитися кому; спіткати кого.

Дом – дім; будинок; (*домашний кров*) – домівка; домівля; господа; оселя. *Торговый дом* – торговий, торговельний дім. *Детский дом* – дитячий будинок, дім. *Дом отдыха* – будинок для відпочинку. *Дом постоялый* (*заезжий*) – заїзд. *Дом принудительных работ* – будинок примусової праці. *Дом в два этажа* – будинок на два поверхи. *Дома* – вдома; дома. *Домой* – додому. *На дому принимать* – вдома приймати.

Домашний – хатній; домовий. *Домашние животные* – свійські, хатні тварини. *Домашний скот* – худоба. *Домашняя птица* – дробина. *Домашний обиход* – хатній ужиток.

Донесение – повідомлення. *По донесениям с мест* – за дописами, відомостями з місць. *Секретное донесение* – таємне повідомлення.

Дополнение *к чему* – додаток до чого; доповнення. *В дополнение* – як додаток; на додаток до чого.

Допрос – допит. *Снимать допрос* – допитувати кого; вчиняти допит кому. *Подвергать допросу* – взяти на допит; допитувати. *Произвести допрос* – вчинити допит.

Допускать – пускати; допускати; попускати; (*предполагать*) – припускати. *Допустим* – покладімо; припустімо. *Не допускать чего* (*предотвратить что*) – запобігти чому.

Дорога – дорога; шлях; путь. *Дорога большая, торговая* – битий шлях; великий шлях; гостинець. *Проезжая дорога* – проїзний шлях. *Железная дорога* – залізниця. *Окольная дорога* – манівець. *По дороге* (*с кем*) – по руці з ким. *Собираться в дорогу* – лаштуватися, лагодитися в дорогу, в путь. *Сбиваться с дороги* – загубити дорогу, стропитися. *Найти дорогу, стать на настоящую дорогу* – вийти на певний шлях. *Напасть на дорогу* – набігти, вхопити тропи. *Стать поперек дороги кому* – заступити стежку; стати поперек шляху, стати на перешкоді; зав'язати дорогу. *Без дороги* – навмання; манівцями. *Снаряжать в дорогу, см.* **Снаряжать**.

Дорожить *чем* – дорожити чим; шанувати що; стояти за чим; (*ценить*) – цінувати що; складати велику ціну на що. *Он очень дорожит собой* – він і ціни не складе.

Досада – прикрість; досада; нудота. *Какая досада!* – яка шкода! *С досадой* – прикро; з серцем. *Подавлять досаду* – здавлювати своє серце. *Причинять досаду кому* – чинити прикрість кому. *Досада разбирает* – досада бере, забирає.

Доставать – доставати; досягати; добувати; роздобувати; вистачати; ставати. *Не доставать* – бракувати.

Доставка – довіз; пристава; приставка; (*поставка*) – постачання чого кому. *Почтовая доставка* – пересилання поштове. *С доставкой на дом* – з привозом (*приносом, приставкою*) додому.

Достаточно – доволі; досить. *Более чем достаточно, совершенно достаточно* – задосить. *Достаточно кому* – буде з кого. *Достаточно для чего* – стає; вистачає на що. *Достаточно хорошо* – гаразд; добре.

Достаточный (*зажиточный*) – заможній; (*удовлетворительный*) – достатній. *Быть достаточным* (*безл.*) – ставати; вистачати.

Достигать куда, до чего – доходити чого, до чого; досягати чого, до чого. *Достичь всего* – осягти, осягнути все. *Достичь славы* – зажити слави, чести. *Достигать совершеннолетия* – доходити (повних) літ. *Достиг известной прочности своего положения* – став на лад.

Достоинство – гідність, достойність; (*качество, ценность*) – вартість. *С достоинством* – поважно. *Сохранять достоинство* – повагу до себе тримати. *Чувство собственного достоинства* – самоповага. *Лишить человеческого достоинства* – позбавити людської гідности; упослід(н)ити. *Ценить по достоинству* – віддавати кому належне; шанувати кого по заслузі. *По достоинству* – по заслузі. *Поддерживать достоинство* – утримувати гідність. *Достоинства этого проекта следующие* – вартості цього проєкту такі.

Доступ *к кому, чему* – приступ; доступ до кого, чого. *Получить доступ* – здобути доступ; доступитися.

Доход – прибуток. *Доход валовой* – гуртовий прибуток. *Доход годовой* – прибуток річний, за

рік. *Доход чистый* – чистий прибуток. *Доход косвенный* – посередній прибуток. *Доходность чего* – прибутки з чого. *Доходы увеличиваются* – прибутки зростають. *Поступать в доход* – надходити до прибутку. *Вносить в доход* – вкладати на прибуток. *Приносить доход* – давати прибуток.

Дребезги – дрізки; скалки. *Разбить вдребезги* – розбити на дрізки, скалки; на гамуз потрощити.

Друг – друг приятель. *Друг друга* – один (одне) одного. *Друг другу* – один одному. *Друг за другом* – один по одному. *Друг против друга* – один проти одного; навпроти себе.

Другой (*второй*) – другий; (*иной*) – інший; инакший. *И тот, и другой* – і той, і цей. *Ни то, ни другое* – ні те, ні се. *Другое запел* – иншої співає.

Дружба – приязнь; приятельство; приятелювання. *Водить с кем дружбу* – приятелювати з ким. *По дружбе* – з приязни. *Заводить дружбу, вступать в дружбу* – заходити в приязнь; заприязнитися; заприятелювати.

Думать – думати; гадати; (*рассуждать*) – міркувати про що, над чим; (*иметь в мыслях*) – в голові покладати що; мати надумці; (*полагать*) – покладати. *И думать забыл* – і гадки не має. *Нечего и думать* – шкода й гадки; нема чого думати, гадати. *И не думает вовсе* – і думки не кладе. *Так* (*он*) *думает* – так (він) гадає; така (в нього) думка; (він) такої думки. *И не думай этого* – і в голову цього не клади.

Дурак – дурень; дурник; дурило; дурний. *Остаться в дураках* – пошитися в дурні. *Набитый дурак* – дурний як драний чобіт. *Дурака валять* – дурника клеїти, строїти.

Дух – дух; (*запах*) – дух; пах; пахощі. *Не в духе* – не по собі щось; в поганому настрою. *Не хватило духу* (*сделать что*) – не посмів; не відважився; не наважився. *Собраться с духом* – набратися відваги, сміливости; наважитися. *Воспрянуть духом* – збадьорішати. *Перевести дух* – віддихати; дух звести. *Падать духом* – занепадати духом; упадати на дусі. *Придать духу* – додати духу. *Духом* – миттю; вмент; враз. *Захватывает дух* – дух забиває. *За одним духом* – одним нападом.

Душа – душа. *По душе* – по душі; до серця; до сподоби. *Без души* (*что делать*) – не тямлячи себе. *Отвести душу* – спочити душею. *В душу не идет* – в душу не лізе. *От души* – від щирого серця. *Отдать на душу* – віддати на віру. *Сколько душе угодно* – досхочу; скільки душа забажає. *С души тянет* – з душі верне. *Покривить душою* – покривдити; взяти гріха на душу; схибнути; не по правді зробити. *Душа в пятки ушла* – на душі похололо; душа не на місці.

Душевно – душевно; щиро. *Душевно вам преданный* – душею вам відданий; вам щирий; щиро до вас прихильний.

Дыхание – дихання; подих; віддих; дух. *Переводить дыхание* – зводити дух; (*устав*) – віддихувати; відсапувати. *Спирать дух* – забивати дух; захоплювати дух. *Притаить дыхание* – затаїти духа.

Едва – ледве; заледве; (*с трудом, насилу, еле-еле*) – ледве; насилу; всилу; через силу; від сили. *Едва лишь* – тільки-но; тільки що; скоро. *Едва-едва* – ледве-ледве; тільки-тільки; тільки що; (*с трудом*) – ледве-ледве; сила-в-силу; насилу-силу; на превелику силу. *Едва не* (*чуть не, почти*) – ледве не; мало не; трохи що не; за малим не; як не. *Едва-едва не* – ледве-ледве не; мало-мало не; трохи-трохи не. *Едва ли* – ледве чи; навряд чи. *Едва ли* (*чуть ли не, почти*) – ледве не; мало не; чи не; трохи чи не; мабуть чи не.

Единица – одиниця. *Единица измерения* – мірнича одиниця.

Единственный – єдиний; одинокий; одним-один. *Единственный в своем роде* – свого роду єдиний; єдиний серед свого роду.

Единый – єдиний; один тільки. *Воедино* – докупи. *Наедине* – на самоті; самотою; (*с другим*) – сам на сам.

Ежегодно – щороку. *Ежегодный* – щорічний.

Ежедневно – щодня; день у день. *Ежедневный* – щоденний.

Ежемесячно – щомісяця. *Ежемесячный* – щомісячний.

Еженедельно – щотижня; (*каждое воскресенье*) – щонеділі. *Еженедельный* – щотижневий.

Если – коли; якби; якщо. *Если бы* – якби; коли б. *Если можно* – якщо можна.
Есть – є; єсть. *Какой ни есть* – хоч який; будь-який. *Сколько ни на есть* – хоч скільки є; хоч немає; коли немає. *Как есть* (*вполне, совсем*) – чисто; геть. *То есть* – цебто; себто; тобто.
Ехать на чем – їхати чим (кіньми, автом, саньми тощо). *Ехать быстро на лошадях* – бігти кіньми. *Ехать медленно* – їхати повільно; тюпати; плуганитися. *Ехать верхом* – їхати (бігти) верхи; бігти конем. *Ехать галопом* – бігти учвал, чвалом; чвалувати. *Ехать рысью* – їхати тюпки, тюпцем. *Ехать шагом* – їхати ходою, ступою. *Ехать в гору* – їхати на, під гору. *Ехать в направлении к чему* – прямувати до чого. *Ехать по* (*степи*) – їхати чим (степом). *Ехать по железной дороге* – їхати залізницею. *Ехать по морю* – пливти морем.
Еще – ще; іще. *Еще бы* – ще б пак; атож пак; (*где уж*) – де ж пак.
Жалоба – скарга. *Подавать жалобу* – подавати скаргу. *Кассационная жалоба* – касаційна скарга. *Вносить жалобу* – заносити, подавати скаргу. *Достигнуть чего жалобой* – вискаржитися.
Жалованье (*деньгами*) – платня; (*деньгами и разн. припасами содержание*) – утримання. *Двойное, тройное, добавочное жалование* – подвійна, потрійна, додаткова платня. *Прибавлять жалованье* – підвищувати платню; надбавляти платню. *Жить жалованьем* – жити з платні. *Положить жалованье* – призначити платню. *Полагающееся жалованье* – належна платня.
Жаловать кого – обдаровувати чим, кого; дарувати кому, що; (*к кому*) – відвідувати кого; бувати в кого. *Добро пожаловать* – (милості) просимо; просимо до господи.
Жалость – жаль; жалощі. *Без жалости* – без жалю, без жалощів. *Из жалости к кому* – з жалю, з жалощів до кого; жаліючи, шкодуючи кого. *Какая жалость* – який жаль; яка шкода. *Возбудить жалость в ком* – викликати жаль у кого. *Жалость охватывает* – жаль бере кого.
Желание – бажання; хотіння. *По собственному желанию* – по своїй волі; з власної волі; своєю охотою, волею; самохіть. *По желанию кого* – на бажання чиє; на волю чию. *Придавать желания* – заохочувати. *Против желания* – проти волі; через силу; неволею. *Выражать желание принять участие в чем* – зголошуватися до чого. *Удовлетворить чье-либо желание* – вволити чию волю. *Исполнять чье-либо желание* – чинити чию волю. *Возбуждать желание в ком* – заохочувати; підохочувати кого до чого. *Выражать желание* – висловлювати бажання. *Обниматься желанием* – запалитись бажанням. *По собственному желанию или по принуждению* – по волі чи по неволі. *Выполнить желание* – уволити волю.
Жертвовать – жертвувати; офірувати. *Жертвовать собой* – віддавати себе (*на жертву*).
Живой – живий; (*подвижный*) – моторний; меткий; швидкий; (*бойкий*) – жвавий. *Оставаться в живых* – вижити. *Оставлять в живых* – лишати живого; лишати при життю. *Задеть за живое* – вразити, дозолити, допекти кому. *На живую руку* – на швидку руку; (на)швидкоруч. *Делаться живее* – жвавішати; моторнішати.
Жизнь – життя. *При жизни* – за життя. *Жизнь дорогая, дешевая* – прожиток дорогий, дешевий. *Вводить, проводить в жизнь* (*постановление, закон*) – переводити в життя; запроваджувати в життя. *Укоротить жизнь* – вкоротити, змалити віку. *Оканчивать жизнь* (*доживать*) – віку доживати, добувати. *Влачить жизнь* – бідувати, животіти. *Вести жизнь* – провадити життя. *Долговременная жизнь* – вік довгий. *Пожертвовать жизнью* – наложити життям. *Лишить кого жизни* – віку кому збавити; життя кого позбавити. *Лишить себя жизни* – собі смерть заподіяти; вкоротити, вмалити собі віку, позбавити себе життя.
Житель – мешканець. *Житель предместья* – передміщанин. *Житель столицы* – столичанин. *Житель приграничный* – узграничанин. *Житель лесной местности* – лісовик. *Житель степной местности* – степовик. *Исконный житель* – тубілець. *Городской житель* – городянин. *Сельский житель* – селянин.
Жительство – житло; пробування; перебування. *Место жительства* – місце пробування,

мешкання. *Вид на жительство* – паспорт; свідоцтво на перебування; пробування, прожиття. *По жительству* (*по месту жительства*) – на місце, на місці перебування.

Жить – жити. *Жить чем* – жити з чого. *Жить безбедно* – жити в достатку. *Отдельно жить* – жити нарізно. *Живущий* – той, хто (що) живе.

Житье – життя; животіння; (*пребывание*) – пробуток; пробування. *Нет житья из-за кого* – просвітку нема через кого.

Жребий – жеребок. *Метать, бросать жребий* – кидати жеребок. *По жребию* – на жеребок; за жеребком.

Журнал – журнал. *Еженедельный журнал* – тижневик. *Двухнедельный журнал* – двотижневик. *Ежемесячный журнал* – місячник. *Журнал исходящий* – журнал вихідних паперів. *Журнал входящий* – журнал вступних паперів. *По журналу* – по журналу (число); за журналом (довідка).

За – за; по; на; до; через; перед; замість. *Сесть за стол* – сісти до столу. *Браться за что* – братися до чого. *Идти, ехать, посылать и т. п. за кем, чем* (*чтобы принести, взять и т. п.*) – іти, їхати, посилати і т. ин. по кого, по що. *Посылать за себя* – посилати замість себе. *Идти за делом* – іти за ділом. *Вскоре за* – незабаром після. *За* (*неделю*) *перед этим* – (тиждень) перед цим; перед (тижнем). *За неспособностью, несогласием и т. п.* – через нездатність, незгоду й т. ин. *За* (*год*) *раньше* – (рік) наперед; перед (роком). *Записывать за* (*мною*) – записувати на (мене). *За неимением* – не маючи; через брак; бо немає; коли немає. *За неполучением* – бо не одержано. *Вступаться за кого* – обступати за ким, за кого.

Забвение – забуття; забуток. *Предавать забвению* – у непам'ять повертати, пускати. *Приходить в забвение* – піти в непам'ять.

Забирать – забирати. *Забирать все без остатка* – вибирати, повибирати геть усе.

Заблуждение – помилка; помилкова думка. *Быть в заблуждении* – помилятися. *Впасть в заблуждение* – помилитися. *Вывести из заблуждения* – з'ясувати кому його помилку; очі розкрити кому. *Вводить в заблуждение* – збивати на помилку; ошукувати кого.

Забота – клопіт. *Взять на себя заботу о чем* – взяти на себе клопотання про що; дбати, клопотатися про (за) що.

Заботиться – дбати; клопотатися про (за) кого, що; піклуватися ким, чим (про кого, що); пильнувати кого, чого. *Не заботиться о чем* – занедбувати що.

Забронировать *что за кем* – забезпечити що кому, за ким.

Заведение – заклад. *Торговое заведение* – торговельний заклад. *Учебное заведение* – школа.

Заведомо – свідомо; свідома; напевно; наперед знати. *Заведомо* (*ложный, неправильный и т. п.*) – напевно (брехливий, неправильний).

Заведующий *чем* – завідувач чого.

Завещание – заповіт. *Духовное завещание* – духівниця. *Нотариальное завещание* – нотаріяльний спадковий запис.

Завидовать – заздрити кому, на що; мати заздрість на кого. *Завидно делается* – завидки беруть.

Зависимо – залежно. *Независимо* – незалежно.

Зависимость – залежність. *В зависимости от* – залежно від. *Вне зависимости от чего* – незалежно від чого.

Зависть – заздрість; заздрощі; завидки. *С завистью смотреть* – заздрими очима дивитися; заздрим оком поглядати.

Завод – завод. *Завод винокуренный* – гуральня; винниця. *Завод пивоваренный* – броварня. *Завод железный* – рудня. *Завод восковой* – воскобойня. *Завод дегтярный* – дігтярня. *Завод кожевенный* – гарбарня. *Сахарный завод* – цукроварня. *Бумажный завод* – папірня. *Завод лесопильный* – тартак. *Завод мыльный* – миловарня; милярня. *Завод кирпичный* – цегельня. *Поташный завод* – буда. *Завод силитренный* – бурти. *Стеклянный завод* – гута. *Завод металлоплавильный* – гамарня.

Заводить – запроваджувати; заводити. *Заводить пружину, часы* – накручувати пружину,

годинника.
Задавать – завдавати; загадувати. *Задать кому гонку* – дати перцю кому.
Задача – завдання. *Входить в задачи чьи* – належати до завдань чиїх.
Задержка – затримання; (*промедление*) – затримка; загаяння. *Без задержки* – негайно. *Вследствие задержки* – через затримання, затримку.
Заем – позика; позичка. *Делать заем* – позичати в кого; робити позику в кого; брати позику. *Давать в заем* – позичати кому; робити позику кому; давати позику. *Внутренний заем* – внутрішня позика. *Внешний заем* – зовнішня позика.
Заикнуться *о чем* – починати мову про що. *И не заикнуться об этом* – ані слова про це; ані пари *з* уст.
Заказ – замовлення. *По заказу* – на замовлення. *Заказы поступают* – замовлення надходять.
Закат – захід. *На закате* – навзаході.
Заключать (*содержать в себе*) – містити; (*давать заключение*) – робити висновок; подавати свою думку. *Заключать в тюрьму* – ув'язнювати; брати до в'язниці. *Заключаться* (*состоять*) *в чем* – полягати в чому; бути.
Заключение (*вывод*) – висновок; (*условия, договора*) – складання; (*книги, счетов*) – замкнення; (*в тюрьму*) – ув'язнення. *В заключение* (*необходимо отметить*) – наприкінці (треба відзначити). *На* (*ваше*) *заключение* – (*вам*) на висновок. *Дать, сделать* (*свое*) *заключение* – подати, зробити (свій) висновок, подати свою думку. *Обвинительное заключение* – обвинний висновок. *По заключению* (*сделки, условия*) – склавши, підписавши (угоду, умову). *Сделать заключение* – зробити висновок; подати своє міркування. *По заключению чьему* – за чиїм висновком. *Согласно заключению вашему* – згідно з вашим висновком. *Заключение выводить* – висновувати; робити висновок.
Заключительный – остаточний; кінцевий. *Заключительная надпись* – кінцевий напис. *Заключительный баланс* – кінцевий баланс. *Заключительные прения* – кінцеві дискусії. *Заключительное слово* – кінцеве слово.
Закон – закон; право. *Нарушать закон* – ламати, переступати закон, право. *Существующий, действующий закон* – чинний закон. *Жилищный закон* – житловий закон. *Противоречащий закону* – суперечний із законом. *Вводить закон в силу, в действие* – надавати законові сили, чинности. *Пренебречь законом, обойти закон* – знехтувати закон; (*шутл.*) – розминутися з законом. *Проводить закон в жизнь* – переводити закон у життя. *Прилагать закон* – прикладати, застосовувати закона. *По закону* – по закону.
Закрывать (*вообще*) – закривати; (*дверь, окно*) – зачиняти. *Закрывать рот* – затуляти рота.
Залог – застава. *В залог отдать* – заставити; віддати в заставу. *В залог брать* – брати в заставу. *Брать* (*деньги*) *под залог* – брати (гроші) під заставу. *Залогом этого является* – запорука цього є. *Освобождать из-под залога* – викупати з застави.
Замедлять (*ход чего*) – зменшувати; тамувати. *Не замедлим* (*ответить вам*) – не гаючись (відповімо вам).
Заменять – заміняти; переміняти. *Заменять кого* – заступати кого; ставати за кого.
Заместитель – заступник. *Заместитель председателя, заведующего* – заступник голови, завідувача.
Замечание – зауваження; (*порицание*) – нагана, догана. *Делать замечание* – зауважувати. *Иметь на замечании* – мати на увазі, на оці.
Замечать – зауважувати; помічати; примічати. *Замечу при этом, что* – зауважу до цього, що. *Заметьте себе* – затямте собі.
Заниматься (*работать*) – працювати; (*какой-нибудь профессией, – напр., торговлей, рыболовством, ремеслом*) – торгувати, рибальчити, ремісникувати…; (*учиться*) – вчитися. *Заниматься хлебопашеством* – хліборобити; жити з хліборобства. *Он этим занимается* – він коло цього ходить. *Он этим не занимается* – це не його справа. *Он делом занят* – він діло робить. *Он занят этим делом* – він працює коло цієї справи.

Заниматься в учреждении – працювати в установі. *С любовью заниматься чем* – кохатися в чому, на чому. *Место занято* – місце не вільне. *Я занят* – мені ніколи, нема коли; мені нема часу; (*чем*) – я працюю коло чого.

Занятие – праця; професія. *Промышленное занятие* – промисловство. *Занятие хлебопашеством* – хліборобство. *Ремесленное занятие* – ремісництво. *Торговое занятие* – торгівництво. *Личное занятие* – особиста праця, професія. *Род занятий* – праця; професія. *Часы занятий* – урядові години.

Занумеровать – занумерувати. *Занумеровано и скреплено печатью* – занумеровано й скріплено печаткою.

Запас – запас; припас. *На запас* – про запас.

Записка – цидулка; записка. *Объяснительная, пояснительная записка* – пояснювальна записка.

Запись – запис. *Обратная запись* – відворотний запис. *Запись в реестр* – запис до реєстру. *Раздельная запись* – дільчий лист. *Передаточная запись* – уступний лист. *Дарственная запись* – дарчий лист. *Первичная запись* – первісний запис. *Меновая запись* – замінний лист. *Переуступительная запись* – відступний, переписний лист.

Заправлять (*во что*) – вправляти; (*что*) – направляти. *Заправлять кем* – верховодити ким, над ким.

Запрещение – заборона. *Налагать запрещение* – забороняти; накладати заборону.

Запросить – запитати. *Запросить дорого* – заправити.

Запрос – запитання; запит. *По запросу о…* – на запит про… *Без запроса* (*цены*) – без торгу. *Входить с запросом* – вдаватися, звертатися з запитом.

Засвидетельствовать – посвідчити. *Засвидетельствовать свое уважение, благодарность и т. п.* – засвідчити свою пошану, подяку тощо.

Заседание – засідання. *Заседание состоялось* – засідання відбулося. *Заседание затянулось* – засідання забарилось. *Открывать заседание* – розпочинати, одкривати засідання. *Закрывать заседание* – закривати засідання. *Заседание открытое, при открытых дверях* – засідання прилюдне, привселюдне. *Заседание при закрытых дверях* – засідання за зачиненими дверима. *Закрытое заседание* – неприлюдне засідання. *Предстоящее заседание* – наступне, чергове засідання. *Объявляю заседание открытым* – оповіщаю початок засідання. *Заседание отменяется* – засідання відкладається.

Заставить – примусити. *Заставить молчать* (*прикусить язык*) – замкнути вуста; зав’язати язика. *Заставлять думать о чем* – завдавати думки кому про що.

Засуха – засуха; посуха. *Сильная засуха* – велика посуха.

Затем – далі; а далі; потім; відтак. *Затем что* – через те що; тим що. *Затем, чтобы* – на те, щоб; для того, щоб.

Затравить *кого* – зацькувати.

Затрагивать – зачіпати; торкатися. *Затрагивать вскользь* – торкнутися між иншим.

Затруднение – труднощі; перешкоди. *Испытывать затруднение* – зазнавати труднощів. *После долгих затруднений* – після довгого змагання. *Это не представляет затруднений* – це не становить труднощів. *Поборов большие затруднения* – через великі труднощі.

Затруднять (*что*) – утруднювати що; (*кого*) – заклопотати кого. *Затруднить соглашение* – утруднити згоду. *Боюсь вас затруднить* – боюся вас заклопотати (чим). *Затрудняться* – клопотатися. *Затрудняюсь вам ответить* – мені важко вам відповісти. *Не стоит затрудняться* – не варт клопотатись. *Выводить из затруднения* – виводити з клопоту. *Выйти из затруднения* – вирятуватися.

Затягивать – зволікати, -ся; гаятись з чим. *Затягивать взносы* – зависати з унесками.

Захватывать – захоплювати; займати. *Захватывать в неволю* – зайняти в полон.

Заходить – заходити. *Заходить спереди* – перед займати. *Заходить по дороге* – завертати.

Защита – оборона; (*прикрытие*) – заслона; (*покровительство*) – захист. *Под защитой* – під захистом. *Подниматься на защиту* – ставати до оборони. *Вставать на защиту* – обставати за ким, за чим; вступатися за кого, що.

Заявление – заява. *Заявление внеочередное* – позачергова заява. *Нотариальное заявление* – нотаріяльна заява. *Письменное заявление* – писана заява. *Обратиться с заявлением* – звернутися з заявою (*до кого*).

Здоровье – здоров'я; здоровля. *Находиться в добром здоровьи* – матися добре. *Лишать здоровья* – збавляти здоров'я. *Лишаться здоровья* – втратити, збутися здоров'я. *Как ваше здоровье* – як ся маєте. *Ослабевать здоровьем* – занепадати на здоров'ї. *Плохое здоровье* – лихе здоров'я. *Слабый здоровьем* – кволий.

Здраво – розумно; розсудливо. *Здравомыслящий* – розсудливий.

Зима – зима. *Зимой* – узимку; взимі. *Начало зимы* – зазимки. *В начале зимы* – на початку зими. *В конце зимы* – наприкінці зими. *В течение зимы* – протягом, на протязі зими.

Злоупотребление – зловживання; зловжиток. *Злоупотребление по службе* – службові зловживання.

Знакомый – знайомий. *Знакомый* (*хорошо*) *с чем* – обізнаний на чому.

Знание – знання. *По* (*своим*) *знаниям* – (своїм) знанням. *Приобретать знание* – набувати знання. *Удовлетворительные знания* – достатні знання.

Знать – знати; відати. *Знать* (*уметь*) *делать что* – вміти чого. *Если бы знать* – коли б знаття. *Знать толк в чем* – розумітися, знатися на чому. *Он не знает усталости* – йому знемоги немає.

Значение – значення; вага. *Иметь значение* – важити; мати вагу, силу. *Большое значение* – велике значення; велика вага. *Это не имеет никакого значения* – це нічого не важить. *Не утратило нисколько своего значения* – не втратило нічого з своєї ваги. *Придавать мало значения чему* – легковажити що. *Придавать большое значение чему* – надавати великої ваги чому. *Приобретать значение* – силу брати, взяти; набувати ваги.

Значительный – значний, поважний; (*по размеру, количеству*) – великий, чималий. *Значительно больше* – далеко більше.

Значить – значити; означувати; (*иметь значение*) – важити. *Что бы это значило* – що воно за знак. *Много значит* – багато важить. *Значит* – тобто; отже; виходить.

Зрение – зір. *Точка зрения, с точки зрения – см.* **Точка**. *Под* (*этим*) *углом зрения* – під (цим) поглядом. *Иметь плохое зрение* – недобачати. *Ослабевать зрением* – слабшати на очі.

Идти – іти; (*о времени*) – минати; спливати. *Идти вперед* (*прогрессировать*) – поступати. *Идти впереди* – передувати; (*предводительствовать*) – перед вести. *Идти напрямик* – простувати. *Идти к чему* (*к добру*) – іти на що (*на добре*). *Идет слух* – чутка, поголоска йде. *Идти к лицу* – личити. *Идти медленно* – іти поволі, повагом, нога за ногою. *Идти окольным путем* – іти манівцями, позавгорідно. *Идти наперекор* – на пеню кому робити. *Идти по улице, полю, лесу и т. д.* – іти вулицею, полем, лісом і т. ин. *Идти сплошной массой* – іти лавою. *Идти напролом* – пробоєм іти. *Идти по стопам чьим* – іти за чиїм прикладом. *Идет* – згода; гаразд. *Идемте* – ходім(о). *Не идет* (*не подобает*) – не личить. *Ему идет* (*везет*) – йому щастить. *Идет к добру* – на добре йдеться. *Идет к тому, что...* – іде, ідеться до того, що... *К чему это идет* – до чого воно йдеться. *Пошло на несчастье* – пішло на лихо, на горе. *Пошло прахом* – пішло внівець.

Иждивение – утримання; кошт. *На моем иждивении кто* – я утримую кого.

Избавлять – визволяти; рятувати. *Избавьте нас от своей переписки* – не турбуйте нас своїм листуванням. **избавляться** – збуватися. *Избавиться от кого* – здихатися кого.

Избегать – уникати. *Во избежание* – щоб уникнути; уникаючи; щоб не.

Избирать – обирати. *Избирать кого кем* – обирати кого на кого. *Избрать председателем* – обирати на голову.

Избрание – обрання. *Единогласное избрание* – одноголосне обрання.

Избыток – зайвина. *С избытком* – з лишкою.

Известие – звістка; вість. *По известиям* – за відомостями. *Плохое известие* – недобра звістка. *Свежее известие* – нова, остання звістка.

Известно – відомо. *Неизвестно за что* – не знати за що. *Насколько мне известно* – скільки я знаю.

Известность – слава. *Ставить в известность о чем* – повідомляти про що; давати до відома що. *Приобрести известность* – слави зажити. *Поставить в известность кого* – повідомити кого; дати до відома кому.

Известный – відомий. *Известный по* (*своим трудам*) – відомий чим (своїми працями).

Извещать – оповіщати; повідомляти; подавати звістку. *Своевременно извещать* – вчасно повідомляти.

Извещение – повідомлення; звістка. *По извещению* – за повідомленням.

Извинение – вибачення; пробачення; перепрошення. *Приносить извинение* – перепрошувати.

Извинять *кого* – вибачати, пробачати, дарувати кому. *Извиняться* – перепрошувати. *Извините* – вибачте; пробачте; вибачайте; даруйте. *Извините за выражение* – вибачте на цім слові; не вам кажучи.

Извлечение (*действие*) – витягання; добування; (*результат*) – витяг, здобуток. *Извлечение из протокола* – витяг із протоколу.

Издавать – видавати. *Издавать за* (*чей*) *счет* – видавати (чиїм) коштом.

Издание – видання. *Повременные издания* – періодичні видання.

Издавна – віддавна; здавна; з давнього давна; з давніх давен.

Издеваться *над кем* – знущатися з кого; глузувати з кого.

Изделие – виріб. *Домашнего изделия* – доморобний; саморобний.

Издержки – витрати. *Издержки производства* – витрати на виробництво. *Производственные издержки* – виробничі витрати. *Производительные издержки* – продукційні, доцільні витрати. *Возлагать издержки* – покладати, накладати витрати, видатки на кого. *Путевые издержки* – дорожні, подорожні витрати, видатки.

Издерживаться – витрачатися. *Издержаться до копейки* – витратитися з грошей.

Из-за – з-за, із-за; (*по причине*) – через.

Излагать – викладати. *Письменно излагать что-либо* – списувати що.

Излишек – лишок. *Излишек при отдаче* – передаток.

Изменение – переміна; зміна; відміна. *Во изменение* – зміняючи; на зміну. *До изменения* – до зміни. *Впредь до изменения* – надалі до зміни; до дальшої зміни; поки не буде змінено, скасовано. *Изменение в личном составе* – переміна в особовому складі. *Изменение расписания поездов* – зміна залізничного руху. *Изменение пароходных расписаний* – зміна пароплавного руху. *Вносить изменение во что* – зміняти що; запроваджувати зміну до чого.

Изменять – зміняти. *Изменять кому* – зраджувати кого.

Изнашиваться – зносюватись. *Машина изнашивается* – машина зуживається, виробляється.

Изнемогать – знемагати; знесилюватися; упадати на силах. *Изнемогать от чего* – знемагати на що.

Изнеможение – знемога; виснаження. *Приводить в изнеможение* – вибивати з сили; виснажувати. *Впасть в изнеможение* – виснажитись.

Изображать – виображувати; змальовувати. *Изображать из себя* – удавати з себе.

Израсходовать – витратити; витрачати. *Израсходовать весь товар* – витратитись із товару (краму).

Изумление – здивування. *Прийти в изумление* – здивуватися.

Имеется – є. *Не имеется* – немає. *Если таковые имеются* – якщо такі є. *Имелось в виду* – була думка.

Именно – а саме. *Именно тогда, такой и т. п.* – саме тоді, такий і т. ин.

Иметь – мати. *Об этом он понятия не имеет* – він на цім нічого не тямить. *За неимением* – не маючи; через брак; бо немає, коли немає. *Не имея до сего времени сведений, затребованных отношением моим от… за* **№…** – не маючи досі (до цього часу) відомостей, що я запитував про них у листі з дня… під № …

Имущество – майно; добро; статки. *Движимое имущество* – рухоме майно; рухомість. *Недвижимое имущество* – нерухоме майно; нерухомість. *Имущество после отца* – батьківщина. *Имущество после матери* – материзна. *Имущество после брата* – братівщина. *Благоприобретенное имущество* – набуток; надбане майно, добро. *Наследственное имущество* – спадкове майно. *Государственное имущество* – державне майно. *Городское имущество* – міське, комунальне майно. *Частное имущество* – приватне майно.

Имя – ім'я; імення. *По имени* – на ім'я; на ймення. *От моего имени* – від мене. *Имя, отчество, фамилия* – ім'я, по батькові та прізвище. *Собственное имя* – власне ім'я. *На мое имя* – на моє ім'я. *Честное имя* – добра слава. *Носить имя* – зватися. *Как по имени* – *як на* ім'я.

Инициатива – ініціятива. *По* (*собственной*) *инициативе* – з (власної) ініціятиви.

Иск – позов. *Предъявить, возбудить иск* – заложити позов на кого; позивати кого. *Встречный иск* – стрічний, зустрічний позов. *Гражданский иск* – цивільний позов.

Искать – шукати. *Искать судом* – позивати; судом правити. *Искать ощупью* – шукати помацки. *Искать пропитания* – хліба глядіти.

Исключать – виключати; вилучати; вираховувати. *Исключая* – крім; опріч; за винятком.

Исключение – виняток. *За исключением* – крім; опріч; за винятком. *Представлять собою исключение* – становити виняток; бути винятком. *За немногими исключениями* – з небагатьма винятками. *Подлежит исключению по* **§** – треба, належить виключити за §. *За исключением воскресений и праздничных дней* – крім неділь та свят. *Без исключения* – без винятку. *В виде исключения* – як виняток.

Исполнение – виконання. *Во исполнение* (*предписания*) – виконуючи (припис). *Побуждать к исполнению* (*лаской, наградой*) – заохочувати довиконання; (*угрозой, наказанием*) – спонукати до виконання. *Для исполнения* – щоб виконати; на виконання. *Плохое исполнение* – недоладне, кепське виконання. *Предварительное исполнение* – попереднє виконання. *Подлежит исполнению* – треба виконати. *Приводить в исполнение* – виконувати. *В исполнение не приводить* – виконувати не треба. *К* (*неуклонному*) *исполнению* – до (неухильного) виконання. *Об исполнении донести* – виконавши, повідомте; про виконання повідоміть. *Принудить к исполнению* – змусити, щоб виконав.

Исполнять – виконувати; відбувати; робити. *Исполнено будет* – буде зроблено; (*о спектакле*) – виставлено буде. *Исполнять чем* (*мудростью*) – виповнити чим (мудрістю).

Использование – використовування; використання. *По использовании* – використавши.

Испуг – переляк. *От испуга* – з переляку.

Испытание – іспит. *Подвергнуть испытанию* – взяти на іспит; піддати іспитові.

Испытывать – випробовувати; дізнавати. *Испытать что* (*пережить*) – зажити чого; зазнати чого. *Сам на себе испытал* – сам тому дізнавець.

Исследование – досліджування; дослідження; дослід. *Научное исследование* – науковий дослід; (*труд*) – наукова розправа. *На исследование* – на дослід. *По исследованию* – за дослідженням; за дослідом; після дослідження.

Истец – позовник. *Действовать в качестве истца* – виступати позовником.

Истечение – скінчення. *По истечении* (*срока*) – як вийде термін; (*вообще*) – по скінченні; як, коли скінчиться.

Исход – кінець. *Благоприятный, неблагоприятный исход* – щасливий, нещасливий кінець. *На исходе* (*первого года*) – наприкінці (першого року). *На исходе что* (*деньги*) – кінчаються (гроші).

Исчисление – обрахунок; обчислення. *В золотом исчислении* – золотом; вираховуючи золотом. *По* (*предварительному*) *исчислению* – за (попереднім) обрахунком. *Не поддаваться исчислению* – не надаватися до обрахунку.

Итог – підсумок. *В итоге* – разом. *Окончательный итог* – остаточний підсумок. *В конечном итоге* – після всього. *Подводить итоги* – підсумовувати.

Каждый – кожний; кожен. *Каждый в отдельности* – кожен зокрема. *Решительно каждый* – кожнісінький.

Казаться – здаватися; видаватися. *Казаться странным, удивительным* – дивно здаватися.

Как – як. *Как-то* – якось; одного разу, (*перед перечислением*) – а саме. *Как будто* (*бы*) – наче; неначе; ніби; мов; немов. *Как вдруг* – коли це; аж ось. *Как же* – як же; аякже; де ж пак. *Как видно* – знати; мабуть. *Как должно* (*быть*) – як слід, як треба. *Как-никак* – як-не-як; так чи сяк. *Как полагается* – як слід; як годиться. *Как бы не так* – та ба. *Как нарочно* – як на те; як навмисно. *Как попало* – абияк. *Как только, как скоро* – скоро, тільки-но. *Как придется* – як буде; до чого дійдеться; як набіжить. *Как бы то ни было* – хоч як; хоч що; хоч би й що. *Как-нибудь* – абияк; як-небудь. *Как-нибудь будет* – якось то буде. *Как много* – якого багато. *Как есть* – зовсім; цілком; чисто. *Как угодно* (*воля ваша*) – як собі знаєте; як собі хочете. *Как хочешь* – про мене. *Как можно скорее, лучше и т. п.* – якнайшвидче; щонайшвидче; якомога швидче; якнайкраще й т. ин. *Как раз* (*в меру*) – якраз; саме. *Как случится* – як трапиться. *Как по имени* – як на ім'я. *Как следует* – як слід; як годиться; гаразд. *Как раз в это время* – саме під цей час. *Как раз вовремя* – саме в пору. *Как раз кстати* – саме до речи. *Как снег на голову* – несподівано. *Как в бездонную бочку* – мов в прірву. *Как гора с плеч* – як камінь з серця. *Как в воду канул* – як водою змило. *Как ни в чем не бывало* – наче й не було нічого. *Как например* – як от; як ось. *Как говорится* – мовляв; сказано. *Как говорят* – як то кажуть; мовляв; як той казав. *Как быть?* – що робити? що почати? *Как следует поступить?* – як слід учинити?

Какой – який. *Какой-то* – якийсь. *Какой-нибудь* – абиякий; будь-який; який-небудь. *Какой угодно* – хоч який.

Камень – камінь; (*соб.*) каміння. *Драгоценный камень* – самоцвіт. *Камень преткновения* – притичина. *Краеугольный камень* – кутній камінь. *Подводные камни* – клипні. *Надгробный камень* – надгробок.

Канун – переддень. *Накануне* – напередодні.

Капитал – капітал. *Капитал собственный* – капітал власний. *Капитал занятый* – капітал позичений. *Капитал оборотный* – капітал оборотний. *Капитал основной* – капітал основний. *Капитал амортизационный* – капітал амортизаційний. *Наличный капитал* – готові гроші; готівка.

Касаться – торкатися. *Что касается* (*этого*) – щодо (цього). *Это* (*меня*) *не касается* – це (мене) не обходить; це до мене не стосується.

Касса – каса. *Касса несгораемая* – вогнетривала каса. *Касса взаимной помощи* – каса взаємної допомоги. *Касса ссудо-сберегательная* – позичково-ощадна каса.

Качество – якість; (*свойство*) – властивість. *По качеству* (*этот материал является*) – якістю (цей матеріял є). *Плохой по качеству* – лихий на якість. *В качестве кого* – як хто; за кого. *Испытать качество* – дізнавати, випробовувати якість.

Квартира – помешкання. *Сдавать квартиру* – наймати кому помешкання. *Снимать квартиру* – наймати в кого помешкання. *Сходить с квартиры* – перебиратися.

Квитанция – квитанція; квиток. *По квитанции* (*получать*) – на квитанцію (одержувати).

Клониться – хилитися, схилитися. *К чему это клонится* – до чого воно йде, йдеться.

Ключ – ключ; (*источник*) – джерело. *Бить ключем* – джерелом бити. *Кипеть ключем* – клекотіти.

Клятва – присяга. *Давать клятву* – присягатися, заприсягатися.

Книга – книга; книжка. *Заключать книги* – замикати книги. *Книга входящих, исходящих бумаг* – книга вступних, вихідних паперів. *Приходно-расходная книга* – книга прибутків та видатків. *Вносить в книгу* – заводити до книги. *Записная книга* – нотаткова книжка; книжка для нотаток; пам'яткова книжка. *Открывать книгу* – розгортати книгу; (*бух.*) – розпочинати книгу. *Подворная книга* – дворова книга. *Счетная книга* – рахункова книга; книга рахунків.

Книжный – книжковий. *Книжный склад* – книжкова комора. *Книжный магазин* –

книгарня.

Когда – коли; як. *Когда бы* – коли б; якби. *Когда бы то ни было* – абиколи; коли припаде; хоч коли. *Когда-либо, когда-нибудь* – коли-небудь, будь-коли. *Когда-то* – колись. *Когда еще* – ще як.

Кодекс – кодекс. *Кодекс гражданский* – кодекс цивільний. *Кодекс гражданско-процессуальный* – кодекс цивільно-процесуальний. *Кодекс законов о труде* – кодекс законів про працю. *Кодекс земельный* – кодекс земельний. *Кодекс уголовно-процессуальный* – кодекс карно-процесуальний. *Кодекс уголовный* – кодекс карний.

Кое-где – подекуди; де-не-де. *Кое-как* – абияк; як-небудь. *Кое-когда* – деколи; коли-не-коли. *Кое-кто* – дехто. *Кое-что* – дещо. *Кое-куда* – декуди; абикуди.

Количество – кількість; число. *Порядочное количество* (*чего*) – чимало (чого). *В достаточном количестве* (*имеется что*) – довільно на що. *По количеству* – кількістю; числом.

Команда – команда; загад. *По команде* – з команди; з наказу.

Комиссия – комісія. *Согласительная комиссия* – погоджувальна комісія. *Наблюдательная комиссия* – назорча, спостережна комісія. *Междуведомственная комиссия* – міжурядницька комісія. *Землеустроительная комиссия* – землевпорядна комісія; комісія землевпорядкування. *Вносить* (*план*) *в комиссию* – подавати (*план*) до комісії. *По комиссии* – після комісії. *Комиссия по составлению, по продаже…* – комісія для складання, для продажу.

Комитет – комітет. *Избирательный комитет* – виборчий комітет. *Комитет исполнительный* – виконавчий комітет.

Компания – товариство; спілка; компанія. *Входить в компанию* – вступати, приставати до спілки.

Конец – кінець; край. *В конце* – наприкінці. *В конце концов* – кінець-кінцем. *Наконец* – врешті; зрештою. *Положить конец* – край покласти, доти. *Доводить, приводить до конца* – доводити краю; доводити що до пуття, до зробу, дати раду чому. *Прятать концы* – ховати кінці. *В конце месяца, года* – в кінці, наприкінці місяця, року; з кінцем місяця, року. *К концу* – під кінець; на кінці. *В конец* – до краю; до решти. *Под конец* – наприкінці. *С конца в конец* – од краю до краю. *Конец делу* – скінчено справу. *На худой конец* – в гіршому разі.

Контракт – контракт. *По контракту* – за контрактом; з контракту. *Заключать контракт* – брати контракт.

Корешок – корінець. *Корешок ордера* – ордеровий корінець.

Корреспонденция – кореспонденція; листування. *Заказная корреспонденция* – рекомендована кореспонденція.

Корчить из себя – удавати з себе.

Крайность – крайність; (*затрудн. положение*) – скрута; (*излишество*) – надмірність. *Доводить до крайности* (*рассердить*) – обурити, розгнівити кого. *Дойти до крайности* (*материальной*) – дійти до скрути.

Краска – фарба; барва. *Светлые, темные краски* – ясні, темні кольори.

Красный – червоний; (*красивый*) – гарний; красний. *Красная строка* – новий рядок. *Красный товар* – крам.

Кредит – кредит. *Давать в кредит* – давати в кредит, набір. *Мелкий кредит* – дрібний кредит. *Взаимный кредит* – обопільний кредит.

Крепость – міць; міцність; твердість; (*воен.*) – фортеця. *Купчая крепость* – купча; купчий лист. *Закладная крепость* – заставна; заставний лист.

Кричать – кричати; гукати. *Кричать караул* – на ґвалт кричати; пробі кричати. *Громко кричать* – криком кричати. *Кричать во все горло* – кричати на все горла.

Кроме – опріч; окрім; крім. *Кроме того* – до того; до того всього. *Кроме как* – окрім.

Круг – коло. *В круг* (*его*) *обязанностей входит* – до (його) обов’язків належить. *Круг лиц, которым разрешается* – кому саме дозволяється. *Круг дел, обязанностей…* – обсяг

справ, обов’язків. *Круг общества* – товариство. *В* (*своем*) *кругу* – поміж (своїми). *Кругом* – круг; навколо.

Кстати – до речи. *Некстати* – не до речи. *Кстати случиться* – нагодитися.

Кто – хто. *Кто-то* – хтось. *Кто бы ни был* – хоч хто. *Кто-нибудь* – будь-хто; хто-небудь. *Кто угодно* – хто хоч. *Кто-нибудь другой* – хтось инший. *Кто-нибудь один* – котрийсь.

Куда – куди. *Куда-либо, куда-нибудь* – куди-небудь; абикуди. *Куда-то* – кудись. *Куда угодно* – хоч куди. *Куда там* – де там.

Курс – курс. *Переменный курс* – змінний курс. *По курсу* – за курсом. *Поднять курс* – підвищити курс. *Курсы по украиноведению* – курси українознавства.

Ладить – лагодити, ладнати. *Не ладят между собой* – між ними нелагода, незлагода. *Он со всеми ладит* – він з усіма в добрій злагоді.

Легкий – легкий. *Легок на помине* – про вовка помовка, а вовк і в хаті.

Лень – лінощі; ледарства; ледацтво. *Лень напала* – лінощі обсіли. *Лень мне* (*что сделать*) – ліньки мені (щось зробити).

Лето – літо. *Летом* – улітку. *Каждое лето* – щоліта.

Лета – вік; літа. *Ваших лет* – вашого віку. *Летами* – на літа.

Либо – або. *Кто-либо* – хто-небудь. *Какой-либо, где-либо и т. п.* – який-небудь; де-небудь і т. ин.

Лист – аркуш. *Окладной лист* – лист до оплати; податковий, окладний лист. *Исполнительный лист* – виконавчий лист. *Заглавный лист* – титульна сторінка. *Вводный лист* – ув’язчий, вводний, уводчий лист.

Лицо – обличчя; лице; вид (*особа*) – особа; (*чего-либо*) – лице, перед. *Лицо официальное* – офіційна особа. *Лицо должностное* – урядова особа; урядовець. *Лицо юридическое* – юридична особа. *Лицо частное* – приватна особа. *К лицу, не к лицу кому* – до лиця, не до лиця; личить, не личять кому. *Перемениться в лице* – змінитися на виду. *Лицом к лицу* – лице в лице; око в око; віч-у-віч. *Налицо* – (*с лицевой стороны*) – на лице, спереду. *Быть налицо* – бути присутнім. *Лицом к селу* – обличчям до села. *Открытое лицо* – ясне лице, обличчя. *Апеллирующее лицо* – особа, що апелює. *Посторонним лицам вход воспрещен* – стороннім (особам) входити заборонено.

Лично – особисто. *Лично явиться* – самому прийти, з’явитися.

Лишний – зайвий. *Лишним быть* – у зайві бути. *Сто с лишним* – сто з оком, з гаком.

Лишь – тільки; лиш; ледве. *Лишь только* – скоро; заледве. *Лишь бы было угодно* – аби була ласка. *Лишь бы* – аби; аби-то.

Лучший – кращий; ліпший. *Лучше всего* – найкраще; за все, над усе краще. *Как нельзя лучше* – якнайкраще. *Лучшим сделаться* – покращати; поліпшати.

Льгота – пільга. *Пользоваться льготой* – пільгуватися; користуватися з пільги. *Пользующийся льготой* – пільговик. *Налоговые льготы* – податкові пільги. *Давать льготу кому* – пільгувати кого; давати пільгу кому.

Магазин – магазин; крамниця. *Магазин хлебный* – хлібниця. *Магазин книжный* – книгарня. *Магазин оптовый* – гуртова крамниця. *Магазин-склад* – комора; склеп. *Магазин текущей продажи* – крамниця біжучого продажу. *Магазин розничной торговли* – роздрібна крамниця.

Маклер – фактор. *Заниматься маклерством* – факторувати.

Мало – мало; (*немного*) – небагата. *Мало-мальски* – мало-немало; скільки-небудь; хоч трошки. *Мало того* – більше; ще й більше; навіть більше. *Мало-помалу* – потрохи; потроху, помалу; помалу-малу; поволі. *Без малого* – трохи не; мало не.

Малолетство – малоліття; недолітство. *С малолетства* – змалку, змалечку. *По малолетству* – через недолітство.

Манер – манір; взір; спосіб; штиб; кшталт. *Таким манером* – отак; таким чином, способом, робом. *На манер* – на взір; на штаб; на кшталт.

Мановение – помах; миг. *По мановению* – з помаху.

Марка – марка. *Гербовая марка* – гербова марка. *Почтовая марка* – поштова марка.

Погашать марку – перекреслювати, шкодити марку.

Мастер – майстер. *Старший мастер* – головний (старший) майстер. *Золотых дел мастер* – злотяр; золотар. *Портняжный мастер* – кравець. *Сапожный мастер* – швець. *Часовых дел мастер* – годинникар; годинар. *На все руки мастер* – до всього здатен. *Горе-мастер* – попсуймайстер; партач.

Мастерская – майстерня. *Слесарная мастерская* – слюсарня. *Столярная мастерская* – столярня. *Кузнечная мастерская* – кузня. *Сапожная мастерская* – швальня; шевня. *Ткацкая мастерская* – ткальня. *Малярная мастерская* – малярня. *Портняжная мастерская* – кравечня.

Материал – матеріял. *Испытывать материал* – випробовувати матеріял. *Материал строительный* – матеріял будівельний. *Оберточный материал* – обгортний матеріял. *Сырой материал* – сировина. *Материал горючий* – матеріял палкий. *Материал отопительный* – паливо; паливина. *Материал смазочный* – шмаровидло; мастиво.

Машина – машина. *Пишущая машинка* – друкарська машина; писальна машина; машина до письма. *Машина паровая* – машина парова. *Высокого, низкого давления машина* – машина високого, низького тиснення. *Шить на машине* – шити на машину.

Между – між; поміж; межи; серед; посеред. *Между прочим* – між иншим. *Между тем* – проте; а проте; тим часом. *Между собой* (*выбирать*) – з-межи себе, з-посеред себе (вибирати). *Между собой* (*говорить*) – проміж себе (розмовляти). *Между нами будь сказано* – хай по нас річ.

Мелочь – дрібниця; (*о деньгах*) – дрібні гроші; дрібняки. *По мелочи* – дрібницями.

Менее – менш. *Менее всего* – якнайменше; щонайменше; менш над усе. *Тем не менее* – з усім тим; однак; проте; усе-таки; а втім.

Менять, -ся – міняти, -ся; зміняти, -ся; мінитися. *Меняется к лучшему* – повертає на краще.

Мера – міра; (*мероприятие*) – заходи. *Изыскивать меры* – добирати способу. *Меры предосторожности* – заходи проти небезпеки. *Предупредительные меры* – запобіжні заходи. *Принимать зависящие меры* – вживати належних заходів. *По мере, в меру того как* – в міру, як. *В меру* – до міри. *Не в меру* – занадто; через край. *Употреблять меры* – вживати заходів. *По мере, в меру возможности* – по змозі; якомога. *По мере получения и т. п.* – в міру як одержувано і т. ин. *Снимать мерку* – брати міру. *По мере сил* – по спромозі. *По крайней* (*меньшей*) *мере* – щонайменше. *Сверх меры, через меру* – над силу; через силу; над міру. *В большей* (*меньшей*) *мере* – більшою (меншою) мірою. *В равной мере* – однаково; а так само. *В полной мере* – цілком. *Меры, принятые вами, нецелесообразны* – засоби, що ви вжили, недоцільні. *Прибегать к мерам* – вдаватися до заходів. *О мерах, вами принятых, надлежит донести* – про заходи, що ви вжили, треба (належить) повідомити (до відома подати). *Принудительные меры* – примусові заходи. *Меры пресечения* – заходи до припинення. *Мерой выдавать* – видавцем давати.

Мерять – міряти. *Мерять на свой аршин* – на свою мірку міряти.

Место – місце; місцина; (*должность*) – посада; (*в вещах*) – пакунок. *В одно место* (*складывать*) – до купи; до гурту. *В другом месте* – деінде. *В другое место* – кудиінде. *Во всех местах* – скрізь; по всіх усюдах. *До этого места* – досі; до цього місця. *На видном, открытом месте* – на видноті. *К месту* (*прийтись, сказать*) – до речи. *Местами* – де-де; де-не-де; подекуди. *Лишить места* – скинути з посади. *Не у места* – не до речи; не до ладу. *Ни с места* – ані руш; ані з місця. *По местам* – на місце. *Больное место* – болюче місце. *Усадебное место* – ґрунт; садиба. *Место для лежания* – місце лежати. *Место для сидения* – місце сидіти. *Место жесткое* – місце тверде. *Место спальное* – місце спальне. *Место платежа* – місце виплати. *Иметь место* (*о событиях*) – бути; статися; відбутися. *Собрание имело место в…* – збори відбулися в… *С места в карьер* – з копита вскач. *Поступить на место* – дістати посаду; стати на посаду. *Лишиться места* – збутися посади.

Месяц – місяць. *В конце месяца* – з кінцем місяця; наприкінці місяця. *Каждый месяц* –

щомісяця.

Металл – метал. *Металл благородный* – метал дорогоцінний.

Метод – метода. *Метод двойной записи* – метода подвійного запису. *По методу* – за методою.

Милость – ласка; милість. *Милости просим* – просимо (до господи). *Искать, добиваться чьей милости* – запобігати чиєї ласки. *По милости* (*чьей*) – з ласки (чиєї); через кого. *Сделайте милость* – будьте ласкаві; будь ласка. *Из милости* – з ласки.

Минута – хвилина. *Без* (*стольких*) *минут* (*столько-то*) *часов* – за (стільки) хвилин (така) година. *Столько-то минут такого-то часа* – стільки хвилин на таку (годину). *На минутку* – на хвилинку; на часинку. *В хорошую минуту* – під добру руку. *За* (*столько-то*) *минут* – за (стільки) хвилин. *Каждую минуту* – щохвилини. *Ежеминутно, поминутно* – раз у раз; щохвилини. *С минуты на минуту* (*ожидать*) – кожної хвилини. *В ту же минуту* – тієї ж хвилини. *Сию минуту* – цю ж мить.

Мир – мир; (*вселенная*) – світ. *Заключать мир* – замирюватися; підписувати мир.

Мирно – мирно. *Жить мирно с кем* – жити в злагоді з ким.

Мне – мені. *Мне все равно* – про мене; мені байдуже; дарма; однаково. *Мне и невдомек* – я й не туди; мені й на думку не спало; мені й невтямки. *По мне* – про мене.

Мнение – думка. *По* (*моему*) *мнению* – на (мою) думку; на (мій) погляд; як я гадаю. *Укрепиться во мнении* – зміцніти на думці. *Общественное мнение* – громадська думка. *Поддерживать мнение* – підпирати думку. *Придерживаться какого мнения* – додержуватися якої думки. *Оставаться при своем мнении* – лишатися з власною думкою; держатися, додержуватися своєї думки; обстоювати свою думку; стояти на своєму. *Особое мнение* – окрема думка; окремий погляд. *Соглашаться с чьим мнением* – приставати на чию думку, гадку. *Обмен мнений* – обмін думок, думками.

Много, многие – багато; багацько; багато хто. *Не особенно много* – не як багато. *Во многом* (*не согласны*) – багато в чому (не погоджуємось). *Очень много* – дуже багато; сила; страх. *Довольно много* – чимало; багатенька. *Многие так думали* – багато хто так гадав. *Многим* (*кажется*) – багатьом, багато кому (здається). *Многое о себе думать* – високо нестися; високо гадати про себе.

Множество – багато; сила. *Бесчисленное множество* – безліч. *Многое множество* – сила-силенна.

Молва – помовка; поголос; слава. *Дурная молва* – поговір; неслава.

Молодой – молодий. *В молодые годы* – віку молодого; замолоду; за молодощів.

Молодость – молодість; молоді літа, молодощі. *По молодости лет* – через молоді літа. *По молодости* – з молодощів.

Молчать – мовчати. *Молчи, молчите* – мовчи; мовчіть; цить; цитьте.

Момент – момент. *В настоящий момент* – тепер. *К настоящему моменту* – на цей час. **Моментально** – вмент; умить; духом.

Монета – монета. *Той же монетой (отплатить)* – тими ж грішми (віддати).

Мочь – міць; сила; (*глагол*) – могти; змогти; здужати; здоліти; спромогтися. *Невмочь, мочи нет* – несила; неспромога; не під силу. *Со всей мочи, что есть мочи* – щосили; чимдужч.

Мужество – мужність. *Внушать мужество кому* – осміляти кого. *Гражданское мужество* – громадянська відвага.

Мысль – думка; гадка. *И в мыслях не было* – і на думку не спало; і думки не було. *Собираться с мыслями* – збирати думки. *Приходить на мысль* – на думку спадати, навертатись на думку. *Не допускать и мысли* – і думки не допускати; і в голові не покладати. *При* (*одной*) *мысли об этом* – на (саму) думку, згадку про це. *Отчетливость мысли* – *см.* **Отчетливость**. *С такими мыслями* – у таких думках. *Наводить на мысль* – дати на розум. *По мысли* (*автора*) – на думку (автора). *Вертится мысль* – роїться гадка. *Иметь в мыслях* – мати на думці. *Намечать в мыслях кого* – закидати на кого. *Постичь чью мысль* – збагнути думку чию. *Образ мыслей* – напрямок думок. *Узнавать образ мыслей* – ума вивідувати.

Наблюдение – спостереження; (*надсмотр*) – догляд. *Под наблюдением* – під доглядом. *По наблюдениям* – як спостережено; за спостереженнями. *По данным наблюдения* – за даними спостереження. *Иметь* (*неослабное*) *наблюдение за кем, чем* – доглядати (пильно) кого, що.

Навык – вправа; звичка. *Приобресть навык* – набути вправи.

Нагрузка – навантаження. *В порядке нагрузки* – як навантаження. *По нагрузке* – для навантаження.

Надвигаться – насуватися. *Надвигается что* – заходить що; заходиться на що.

Надежда – надія; сподівання; сподіванки. *Поддерживать надежды* – гріти надії. *Слабая надежда* – мала надія. *Питать надежду* – держати, мати, покладати надію. *Потерять надежду* – втратити надію. *Быть в надежде* – мати надію. *Полагать, возлагать надежды* – покладати надію на кого, на що. *Льстить себя надеждой* – мати милу надію на що. *Оправдывать надежды* – справджувати, здійснювати надії, сподівання. *Твердая надежда* – певна надія.

Надзор – нагляд; догляд. *Надзор тщательный* – догляд пильний. *Прокурорский надзор* – прокурорський догляд. *Под надзором* – під доглядом.

Надобность – потреба. *По мере надобности* – в міру потреби; як до потреби. *Смотря по надобности* – коли треба; як треба; скільки треба. *Явилась надобность – см.* **Являться***.* *По миновении надобности* – коли мине потреба. *По встретившейся надобности* – зважаючи на (таку) потребу; через те, що трапилась (виникла) потреба.

Надпись – напис. *Поручительная надпись* – доручний, доручальний напис. *Передаточная надпись* – передатний, передавальний напис. *Доверительная надпись* – вірчий напис. *Бланковая надпись* – бланковий напис. *Путем надписи – см.* **Путь***.*

Название – назва. *Носить название* – зватися; мати назву. *По названию, под названием* – під назвою.

Назначать – призначати. *Назначать кем* – призначати, настановляти на кого.

Наказание – кара. *Подлежит наказанию* – підлягає карі. *Под страхом наказания* – під загрозою кари. *Налагать наказание* – накладати, наложити кару. *Нести наказание* – відбувати кару. *Жестокое наказание* – люта кара. *Высшая мера наказания* – найвища кара. *В виде наказания* – замість кари. *Подвергаться наказанию* – підпасти, підпадати під кару. *Подвергнуть наказанию* – накласти кару на кого; віддати на кару кого.

Наконец – нарешті; зрештою; (*в конце*) – наприкінці; (*при перечислении*) – кінець-кінцем.

Наличие, наличность (*фактов*) – наявність; (*людей*) – присутність; (*кассы*) – готівка. *В наличии, наличности* – присутній. *Платить наличностью – см.* **Платить***.* *Ввиду наличия чего* – зважаючи на те, що є що; зважаючи на присутність. *В случае наличия чего* – в разі, коли є що. *Свободная наличность* – гуляща готівка.

Налог – податок. *Облагать налогом* – оподатковувати. *Обложение налогами* – оподаткування. *Освободить от налогов кого* – звільнити від податків кого; зняти податки з кого. *Налог прямой* – податок простий. *Налог косвенный* – податок посередній. *Налог поземельный* – поземельне. *Налог уравнительный* – податок вирівняльний. *Прогрессивно-подоходный налог* – відприбутковий податок. *Облегчение налога* – зменшення податку. *Налог квартирный* – податок житловий. *Налог помольный* – податок на меливо. *Распределять налоги* – розкладати податки, виправи. *Налог подоходно-поимущественный* – податок прибутково-майновий. *Внесение налога за что* – оплата чого. *Обременительные налоги* – тяжкі податки.

Намек – натяк. *Делать намеки* – натякати. *Намекать на что* – натякати на що; гнути куди, на що; закидати на здогад.

Намерение – намір; замір. *Иметь намерение* – брати, взяти намір. *Тая намерение* – ховаючи замір. *С намерением* – навмисно; умисно.

Направление – напрямок; напрям. *По направлению к...* – в напрямі до... *Противоположное направление* – протилежний напрямок, напрям. *Идти по направлению к...* – прямувати до... *Сохранять какое-либо направление* – додержувати

якого напряму.

Нарушение – порушення. *Нарушение обязательного постановления, закона* – порушення обов'язкової постанови, закону; (*о законе, кроме того*) – переступство. *Нарушение договора* – зламання договора, умови. *Нарушение владения* – порушення володіння.

Население – людність. *Население города* – міська людність. *Население государства* – людність держави.

Наследовать кому – брати спадок, спадщину по кому; (*подражать*) – наслідувати кого, що.

Наследство – спадщина, спадок. *Получать наследство* – одбирати, діставати спадок, спадщину. *Доставшийся по наследству* – спадковий; спалий; припалий на спадщину.

Наставление – наука; направа; напучення. *По наставлению* – з поради; з направи. *Давать наставления* – давати поради, ради.

Настойчиво – дуже; уперто; настирливо. *Крайне настойчиво* – невідступно. *Настойчиво просить* – *см.* **Просить.**

Настоящий – справжній; (*этот*) – цей; (*о драгоценных металлах*) – щирий. *Настоящим удостоверяется, что…* – цим свідчимо, що…

Наступать – наступати; (*о сроках, времени, днях, датах и т. п.*) – наставати, надходити, заходити.

Натяжка – натяг; натягання. *С натяжкой* (*можно предположить*) – через силу, від сили (можна припустити).

Научать чему – навчати чого; на розум наводити.

Наущение – намова; направа. *По наущению* – з намови; з направи.

Находить – знаходити, надходити, здибувати що; натрапляти на що; вбачати що. *Находить случайно* – надибувати. *Находить при чтении, в книге и т. п.* (*не ища специально*) – здибувати, натрапляти, бачити, читаючи, в книзі тощо. *Находить хорошим, плохим* – визнавати за добре, лихе. *Нахожу нужным, возможным* – вважаю за потрібне, за можливе. *Находить поличное* – витрусити крадене. *Я нахожу что…* – я вважаю, що… *Нашел* (*в заключение чего*) – прийшов до висновку. *Нашел его за работой и т. п.* – застав його при роботі тощо. *Нашел кому поверить* – було кому повірити.

Находиться где – бути де; перебувати де. *Находиться в* (*полной*) *зависимости от кого, чего* – (цілком) залежати від кого, чого. *Находиться на военной службе* – служити у війську. *Находиться в беспамятстве* – непритомним бути. *Находясь* – бувши.

Начало – початок. *Сначала* – спочатку. *С начала существования работы, учреждения и т. п.* – відколи існує, працює установа і т. ин. *В начале* (*года, книги*) – на початку (року, книги). *Начала* (*знания*) – початки (знання). *На началах* (*хозрасчета*) – на підставі (госпрозрахунку). *На паритетных началах* – на паритетних підставах.

Начинать – починати. *Начинать говорить* – знімати, зняти голос. *Началось* (*лето, праздники, дожди и т. д.*) – зайшло (літо, святки, дощі і т. ин.).

Небрежность – недбальство; недбайливість. *По небрежности* – через недбальство. *Явная небрежность* – видиме недбальство. *Преступная небрежность* – злочинне недбальство.

Невдомек – невтямки.

Негодность – непридатність. *За негодностью* – через непридатність. *Приводить в негодность* – зужити, зіпсувати.

Негодный – непридатний; негодящий. *Негодные средства* – нікчемні засоби.

Негодование – обурення. *Возбуждать негодование в ком* – обурювати кого.

Неделя – тиждень. *На прошлой, на той неделе* – минулого тижня. *Неделю назад* – перед тижнем. *На следующей неделе* – на тім тижні. *На ближайшей неделе* – найближчого тижня. *Неделю тому назад* – тиждень тому. *Через неделю* – за тиждень. *Недельный* – тижневий.

Недоверие – недовір'я; неймовірливість. *По недоверию к…* – через недовір'я до кого… *Высказывать недоверие* – висловлювати недовір'я. *Обнаруживать недоверие* – викривати недовір'я.

Недовес – неповна вага.

Недоразумение – непорозуміння. *По недоразумению* – через непорозуміння. *Вышло, получилось недоразумение* – сталося непорозуміння.

Недоставать – бракувати. *Мне недостает* – мені бракує.

Недостаток (*порок, дефект*) – хиба; вада; (*отсутствие чего-либо*) – брак; нестача. *По недостатку чего* (*времени, средств*) – через брак; бо бракувало (часу, коштів). *Недостаток в чем* – брак чого, на що. *Скрывать недостатки* – личкувати хиби. *Упрекать за недостатки* – картати вади.

Недосуг – недозвілля; нікольство; гарячий час. *Мне недосуг* – мені ніколи.

Недочет – недолік. *Недочет в работе* – хиба в роботі.

Неизвестно – невідомо. *Неизвестно за что* – не знати за що.

Некстати – не до ладу; не до речи. *Некстати прийти* – невчасно прийти.

Нельзя – не можна; не вільно. *Донельзя* – до кінця; до краю; до останку; через край; занадто. *Нельзя ли* – чи не можна (бува, часом).

Немногие – мало хто; небагато. *Немногое* – мало що; малість. *Для немногих* – для, про небагатьох. *Немногим* – мало кому; небагатьом. *За немногим остановка* – дрібниці бракує.

Немного – трохи; небагато; щось із. *Немного не* – мало не. *Немного спустя* – трохи згодом; незабаром після; невдовзі.

Ненависть – ненависть. *По ненависти* (*ко мне*) – з ненависті (до мене).

Необходимый – потрібний; неодмінний; неминучий. *Крайне необходимый* – конче потрібний. *Необходимо* – треба.

Необходимость – потреба; неодмінність; неминучість. *Нет необходимости* – не треба. *Крайняя необходимость* – конечна потреба.

Неоднократно – не раз; кількаразова. *Неоднократно замечено нами…* – не раз помічали ми…

Непригодность – непридатність. *По непригодности* – через непридатність.

Неприкосновенность – недоторканість. *Сохранять неприкосновенность* – зберігати недоторканість. *В неприкосновенности* – непорушно.

Неприятность – неприємність; прикрість. *Доставить неприятности* – завдати прикрости, жалю. *Сделать неприятность* – справити неприємність. *Иметь неприятности* – мати неприємності. *Без всяких неприятностей* – без ніякої прикрости.

Нерадение – недбалість. *По нерадению* – через недбалість.

Нерешительность – нерішучість. *Быть в нерешительности* – вагатися.

Несколько – кілька; декілька. *Несколько отличаться и т. п.* – трохи різнитися і т. ин.

Несмотря на то, что – хоч; дарма що; не вважаючи на те, що.

Несогласие – незгода. *Произошло несогласие* – незгода повстала. *Пошли несогласия* – пішло на розлад. *По несогласию, вследствие несогласия* – через незгоду.

Несостоятельность – неспроможність. *По несостоятельности* – через неспроможність.

Нести – нести; відбувати. *Нести высоко себя, нестись* – пишатися; заноситися; високо літати; (*ирон.*) – кирпу гнути. *Он все свое несет* – він своє провадить, товче, торочить.

Несчастье – нещастя; лихо. *Внезапное несчастье* – нагле лихо; лиха напасть. *Случилось несчастье с кем* – лихо спіткало кого. *К несчастью* – на жаль. *По несчастью* – через нещастя.

Нет – ні; (*не имеется*) немає. *Да нет* – та ні. *Так нет же* – так же ні. *На нет сойти* – звестися ні на що.

Неудача – невдача. *Постигла неудача* – невдача спіткала. *Потерпеть неудачу* – зазнати невдачі.

Никогда – ніколи. *Никогда еще этого не было* – з роду, з віку цього не було.

Ничего – нічого; (*восклицание*) – дарма. *Ничего себе* – нічогенький; незгірший. *Решительно ничего* – нічогісінько.

Новость – новині. *Свежие новости* – останні новини.

Номер – число; номер. *За № таким-то* (*бумага*) – число таке (листа); під таким числом

(лист). *Один, два… номера* (*газеты*) – один, два… примірники (газети).

Носиться – носитися; (*бегать*) – метатися; метушитися; (*парить*) – шугати. *Носиться с кем, с чем* – панькатися, цяцькатися з ким, з чим.

Ночь – ніч. *Ночью* – уночі. *Доброй ночи* – добраніч; на добраніч. *Каждую ночь* – щоночі; ніч у ніч. *По ночам* – ночами. *В ту* (*темную, дождливую и т. п.*) *ночь* – тієї (темної, дощової і т. ин.) ночі. *В ночь под* (*вторник*) – вночі проти (вівторка). *Перед наступлением ночи* – проти ночи. *Наступает ночь* – надходить, заходить ніч. *Глухая, темная ночь* – глуха ніч. *Глубокая ночь* – глупа ніч. *В полночь* – опівночі.

Нужда (*необходимость в чем*) – потреба чого, на що; (*материальная*) – нестатки; злидні. *Жить в нужде* – бідувати; жити в злиднях. *Крайняя нужда* – гостра потреба. *Кровная нужда* – нагла потреба. *Нужды нет* – байдуже; дарма; ні гадки, і гадки нема. *По нужде* – з потреби.

Нуждаться *в чем* – потребувати чого.

О (*или* **об**) *что* – об що; (*о ком, чем*) – про, за кого, що. *Опереться о стол и т. п.* – спертися на стіл і т. ин. *Дом о двух этажах* – будинок на два поверхи.

Обвинение – обвинувачення. *Ложное обвинение* – наклеп; обвинувачення облудне. *Возводить обвинение на кого* – обвинувачувати кого; (*перед судом*) – оскаржувати. *Предъявлять обвинение кому в чем* – обвинувачувати кого за що, в чому; привинювати, всуджувати кому що. *Судить по обвинению в..* – судити, обвинувачуючи за.. *Дело по обвинению в…* – справа про обвинувачення за.. *Свидетели со стороны обвинения* – свідки з поводової сторони. *Встречное обвинение* – стрічне, зустрічне обвинувачення.

Обвинять *кого в чем* – винити, винуватити, обвинувачувати кого за що, в чому; привинювати кому що; (*перед судом*) – оскаржувати кого, за що; всуджувати кому що. *Обвинять во лжи кого* – винуватити за брехню, наклеп; брехню завдавати кому. *Обвинять кого напрасно* – наволікати пеню на кого.

Обделывать – обробляти; (*обмошенничать*) – обшахрати; обмахлярувати; (*обделывать чем*) – оправляти. *Обделывать дело – см.* **Дело.**

Обеднеть – збідніти, збіднішати; зубожіти; занепасти. *Совершенно обеднеть* – звестися, перевестися нінащо; зійти на злидні, на пси. *Несколько обеднеть* – прибідніти; підупасти.

Обезуметь – збожеволіти; здуріти; одуріти. *Обезуметь от боли и т. п.* – збожеволіти, одуріти з болю і т. ин.

Обеспечение – забезпечення. *Имущественное обеспечение* – майнове забезпечення. *Для обеспечения* – щоб забезпечити; на забезпечення.

Обеспечить *кого чем* – забезпечити кого чим. *Обеспечить кого в чем* – забезпечити кому що. *Обеспечить себя запасами* – зафундуватися.

Обессиливать – знесилюватися; занепадати на силі. *Обессиливать от работы* – виробитися.

Обещание – обіцянка; обіщання. *Давать обещание кому* – обіцяти кому. *Письменное обещание* – писана обіцянка. *Исполнить обещание* – справдити обіцянку; встояти на слові; додержати слова. *Не сдерживать обещания* – схибити обіцянку; відскочити слова; не додержати слова. *По обещанию* – як обіцяно.

Обжаловать – оскаржити. *Обжаловать куда* (*в комиссию*) – оскаржити де (в комісії).

Обзор – огляд. *Беглый обзор* – побіжний огляд.

Обида – образа; кривда. *Кровная, жестокая обида* – тяжка образа, кривда. *Наносить обиды* – кривду чинити. *Выносить обиды* – кривду терпіти. *В обиду не давать* – не давати скривдити. *Не в обиду будь вам сказано* – не ображаючи вас сказати.

Обиняки – манівці; (*в разговоре*) – підступці. *Без обиняков* – навпростець; без сорому казка. *Обиняками* – навздогад; манівцями.

Обиход – ужиток; потреба. *Для своего обихода* – собі на вжиток; для власного вжитку. *Пустить в обиход* – пустити до вжитку; запровадити в ужиток.

Облегчение – полегшення; полегкість; пільга. *Получить облегчение* – діставати пільги, полегкості.

Обман – ошуканство; ошук; облуда. *Без обмана* – без ошуку. *Обман зрения* – омана. *Обман*

чувств – мана. *Вводить в обман кого* – дурити, обдурювати кого. *Впадать в обман* – заходити в облуду, в ошук. *Явный обман* – видима облуда, брехня.

Обманывать, -ся – ошукувати, -ся; обманювати, -ся. *Обмануться в ком, чем* – помилитися на кому, чому.

Обмен – обмін; замін, заміна. *В обмен* – на заміну; на обмін; міньма. *Торговый обмен* – торговельний обмін; торговельна міньба. *Выданный в обмен* – обмінений.

Обниматься – обніматися; обійматися. *Обниматься огнем* – братися вогнем.

Оборот – обіг; оборот; обертання; (*обратная сторона*) – зворіт; (*выражение*) – зворіт. *Пускать деньги в оборот* – пускати гроші в обіг. *Смотри на обороте* – дивись на звороті, на зворотному боці. *Дать делу другой оборот* – повернути справу инакше. *Дело приняло хороший, дурной оборот* – справа повернула на добре, на лихе. *Разговор принял такой оборот* – розмова звернула на таке, в такий бік. *Денежные, кассовые, торговые обороты* – грошові, касові, торгові (торговельні) обороти. *Оборот вокруг чего-либо* – оберт.

Образ – образ; (*религ.*) – ікона. *Образ жизни* – спосіб життя. *Главным образом* – найбільше; найголовніше; (*преимущественно*) – переважно. *Каким бы то ни было образом* – будь-яким способом; за всяку ціну. *Образ мыслей – см.* **Мысль**. *Надлежащим, достойным образом* – як слід; як треба; належно; як належить. *Решительным образом* – рішуче. *Тесным образом* – щільно, тісно. *Каким образом* – як; яким способом, чином, робом. *Никоим образом* (*нельзя*) – аж ніяк (не можна). *Никаким образом* – жадним способом. *Равным образом* – а так само. *Внешним образом* – на огляд на око; зокола; з погляду. *Таким образом* (*итак, следовательно*) – отже; отож; виходить; (*так*) – так; таким способом; таким чином.

Образец – зразок; взірець. *По* (*такому*) *образцу* – на (такий) зразок; на (такий) взірець. *Брать за образец* – брати на, за зразок, взірець. *По образцу выбирать* – до зразку вибирати.

Образование (*созидание*) – утворювання; (*просвещение*) – освіта, наука. *Получать образование* – освічуватися; здобувати, діставати освіту; доходити освіти, науки. *Образование начальное* – освіта початкова. *Образование среднее* – освіта середня. *Образование высшее* – освіта вища. *Образование общее* – освіта загальна.

Образовывать – утворювати; складати; становити. *Образует что* – становить що; є що.

Образовываться – утворюватися; (*возникать*) – повставати. *Образуется складка* – набігає брижа.

Обращать (*во что*) – обертати, повертати на що. *Обратить в бегство* – повернути навтіки. *Обратить в ничто* – повернути внівець.

Обращаться *к кому* – звертатися, вдаватися до кого. *Обращаться с кем* – поводитися з ким; ставитися до кого. *Обращаться за чем* – звертатися по що. *Обращаться в бегство* – кидатись тікати; пускатись навтіки. *Обращаться вокруг* – обертатися коло чого; колувати. *Обращаться во что* – переходити в що; обертатися, повертатися на що; (*во что-либо худшее*) – сходити на кого, що; переводитися на що.

Обращение – обертання. *Денежное обращение* – обіг грошей. *Обращение с кем* – поводження. *Обращение к кому* – звертання, вдавання. *Изъять из обращения* – вилучити з обігу.

Обследование – обслідування; досліджування. *Делать обследование* – обслідувати; досліджувати.

Обстановка – обстанова; обставини. *Неблагоприятная обстановка* – несприятливі умови, обставини. *При* (*такой*) *обстановке* (*работать и т. п.*) – в (таких) умовах (працювати і т. ин.).

Обстоятельство – обставини. *При каких* (*теперешних, благоприятных, плохих и т. д.*) *обстоятельствах* – за яких (цьогочасних, сприятливих, лихих і т. ин.) обставин. *При хороших обстоятельствах* – в доброму разі. *Тяжелые обстоятельства* – скрутні обставини; скрута. *Попасть в тяжелые обстоятельства – см.* **Попадать**. *Выйти из тяжелых обстоятельств* – піднестися з біди. *Сопровождающие обстоятельства* –

супровідні обставини. *Поправить обстоятельства* – поліпшити справи, долю. *Поправить свои обстоятельства* – підмогтися. *По личным, домашним, независящим и т. п. обстоятельствам* – з особистих, хатніх, незалежних і т. ин. причин; через особисті, хатні, незалежні і т. ин. обставини. *Учесть, взвесить обстоятельства* – зважити обставини; взяти на увагу обставини. *Обстоятельства, увеличивающие или уменьшающие вину* – обставини, що збільшують чи зменшують вину. *Поступать сообразно обстоятельствам* – чинити, зваживши обставини. *Сообразно обстоятельствам, смотря по обстоятельствам* – як до обставин; зважаючи на обставини. *По непредвиденным обстоятельствам* – з причин непередбачених.

Обсуждать – обмірковувати; розмірковувати; зважати; розважати що. *Обсуждать всесторонне* – обмірковувати з усіх боків, усіма сторонами. *Обсуждать совместно* – радитися про що; обговорювати що.

Обусловливать – зумовлювати. *Обусловливать собой что* – спричинятися до чого. *Обусловленный* – зумовлений; умовлений; (*чем*) – залежний від чого.

Обучать *чему* – учити, навчати чого. *Обучать чтению, письму* – навчати читати, писати. *Обученный чему* – вивчений, навчений чого.

Обходить – обходити. *Обходить кого чем-либо* – минати, обминати кого чим. *Обойти молчанием* – поминути мовчки. *Обойти* (*обмануть*) – о(б)дурити. *Обойти кого лестью* – злестити кого.

Обходиться – обходитися; (*обращаться*) – поводитися. *Обошлось в* (*сто руб.*) – стало за (сто крб.); коштувало (сто крб.).

Общепринятый – загальновживаний. *Общепринято* – звичайно.

Общество – громада; громадянство; суспільність; суспільство. *Бывать в обществе* – бувати на людях, у товаристві. *Общество потребителей* – споживче товариство. *Страховое общество* – страхове товариство. *Ученое общество* – наукове товариство.

Общий – загальний; (*совместный*) – спільний. *В общем* – загалом; у цілому.

Объем – обсяг, обшир; (*матем.*) – об’єм. *В полном объеме* – в цілому обсягу.

Объявлять – сповіщати; оголошувати; об’являти. *Объявить кому-либо свою волю, желание и т. п.* – з’ясувати кому свою волю і т. ин. *Объявлять чем* (*неприкосновенным*) – оголошувати за що (*за недоторкане*). *Объявить себя кем* – назватися ким.

Объяснять – з’ясовувати; пояснювати. *Нам надо объясниться* – нам треба порозумітися.

Обыкновение – звичай; поведінка. *По обыкновению* – (*як*) звичайно. *По своему обыкновению* – своїм звичаєм. *Сверх обыкновения* – над звичай. *Такое обыкновение* – так ведеться; такий звичай. *Иметь обыкновение* – брати звичку. *Войти в обыкновение* – повестися. *Выйти из обыкновения* – вивестися.

Обыкновенный – звичайний; звичний. *Самый обыкновенный* – звичайнісінький. *Обыкновенным образом* – звичайно. *Обыкновенно* – звичайно.

Обыск – обшукування; трус. *Найти при обыске* – витрусити. *Домашний обыск* – трус у господі. *Производящий обыск* – трусій.

Обычай – звичай. *Быть в обычае* – вестися. *Войти в обычай* – повестися. *Для обычая* – для звичаю; для годиться. *По обычаю* – по звичаю.

Обязан *кто* – повинен, мусить хто. *Обязан кому, чему* – зобов’язаний перед ким; має дякувати кому, чому; сталося кому через що. *Своим упадком учреждение обязано бесхозяйственности* – установа занепала через негосподарність; до занепаду установи спричинилась негосподарність.

Обязанность – обов’язок; повинність. *Считать, полагать своею обязанностью* – мати, вважати за свій обов’язок; мати собі за обов’язок. *Слагать обязанности* – скидати обов’язки. *Исполняющий обязанности* – заступник в обов’язках. *Исполнять, нести обязанности* – виконувати обов’язки. *Отправлять обязанности* – відбувати обов’язки. *Возлагать обязанность* – накладати обов’язок. *Обязанности по службе* – службові обов’язки. *Вменять, ставить в обязанность* – зобов’язувати кого; ставити за обов’язок кому. *Ставить себе в обязанность* – брати собі за повинність. *Вмененный в обязанность*

– поставлений за обов'язок. *Вменено* (*ему*) *в обязанность* – на (нього) покладено обов'язок, повинність. *По обязанности* – з повинности; з обов'язку.

Обязательство – зобов'язання. *Обязательство письменное* – зобов'язання на письмі (писане); умова на письмі; присяжний лист. *Обязательство долговое, денежное* – зобов'язання боргове, грошове. *Обязательства взаимные* – зобов'язання обопільні. *Принимать на себя обязательства по отношению к кому* – брати на себе зобов'язання проти кого. *Обязывать подпиской кого* – зобов'язуватися. *По обязательству уплатить* – сплатити зобов'язання.

Обязывать – зобов'язувати. *Обязать подпиской кого* – зобов'язувати кого на письмі. *Обязывать себя словом* – в'язатися словом.

Овладевать *кем, чем* – опановувати кого, що. *Овладеть производством, вниманием и т. п.* – опанувати виробництво, увагу і т. ин. *Овладеть собою* – опанувати себе; запанувати над собою. *Нами овладело отчаяние* – нас огорнув розпач.

Огласка – розголошення; опублікування; розголос. *Давать огласку, придавать огласке* – розголошувати; давати розголос. *Получить огласку* – набути розголосу. *Для избежания огласки* – щоб не було розголосу; щоб уникнути розголосу.

Оглядка – огляд. *С оглядкой* (*осторожно*) – обережно. *Без оглядки* – безоглядно; не оглядаючись. *Бежать без оглядки* – тікати неоглядки, без очей, не озираючись.

Оговаривать (*делать оговорку*) – застерігати; зазначати; (*оклеветать*) – обмовляти; ославляти; обгуджувати.

Ограничиваться – бути обмеженим чим; обмежуватися чим, на чому. *Этим дело и ограничилось* – на цьому все й стало, скінчилося. *Я ограничиваюсь* (*этою суммою*) – я обмежуюсь на (цій сумі); задовольняюсь (цією сумою).

Одерживать верх *над кем* – брати гору над ким.

Один, одна, одно – один, одна, одне; сам, самий, сама, саме. *Одно из двух* – одно з двох. *Один-единственный* – одним-однісінький. *Все до одного* – всі до одного; геть усі. *Ни один* – жаден; жадний. *Один только* (*о людях*) – сам за себе. *То одно, то другое* – то те, то те. *Совершенно один* – сам-один, сам-самісінький. *Один на один* – сам на сам; віч-на-віч. *Один в один* – голова в голову. *Один за другим* – один по одному. *Один и тот же* – той самий. *Один другому* (*за другим, к другому и т. п.*) – один одному (за одним, до одного й т. ин.). *В один присест* – одним нападом. *Одним-один раз* – раз-разом.

Одинаково – однаково; нарівно. *Совершенно одинаково* – однаковісінько.

Одиночество – самота; самотина; самотність. *В одиночестве* – на самоті; самотою; в самотині.

Однажды – раз; одного разу; одного дня; якось. *Однажды утром, вечером, в воскресенье и т. п.* – одного ранку, вечора, однієї неділі і т. ин.

Одновременный – одночасний; рівночасний. *Одновременно* – одночасно; одночасово; рівночасово; разом. *Одновременно с этим* (*пересылаем*) – разом із цим (пересилаємо).

Однообразный – одноманітний. *Сделать однообразным* – зодноманітнити.

Одобрение – хвала; похвала; (*решение*) – ухвала. *Заслужить одобрение* – заробити хвали, похвали. *Он пользуется одобрением* – його хвалять. *С общего одобрения* (*сделать*) – за спільною ухвалою (зробити). *С одобрения кого* – ухвалив хто; за ухвалою кого, чиєю.

Одолжение – ласка, послуга. *Сделайте одолжение* – зробіть ласку; будьте ласкаві; будь ласка. *Просить об одолжении* – просити послуги. *Сделай одолжение, скажи* – скажи на милість.

Ожидание – чекання; дожидання; очікування; (*с оттенком надежды*) – сподівання. *После* (*долгого*) *ожидания* – по (довгім) чеканні. *Обмануть ожидания* – не справдити сподіванки. *В ожидании вашего распоряжения* – чекаючи вашого розпорядження. *В ожидании* (*в надежде*) – сподіваючись. *Сверх* (*всякого*) *ожидания* – над (усяке) сподівання; негадане; (цілком) несподівано.

Ожидать – чекати; ждати; очікувати; (*надеяться*) – сподіватися. *Ожидать очереди – см.* **Очередь**. *Ожидать удобного времени* – ждати (доброї) нагоди; часу виглядати.

Ожидать беды – начуватися біди. *Нет основания ожидать* (*надеяться*) – шкода сподіватися.

Озлобиться *против кого* – узяти злобу на кого.

Оказывается – виходить. *Оказывается, что…* – виявляється, що… *Он оказался* (*годным*) – виявилося, що він придатний.

Оканчиваться – кінчатися; докінчуватися; (*истекать*) – виходити. *Оканчиваться благополучно, неблагополучно* – виходити на добре (*на добро*), на зле (*на лихо*). *Этим оканчивается* (*книга*) – на цьому й кінець (книзі).

Оклад – утримання; положена платня; (*о сборах*) – оклад.

Околесицу нести – теревені правити; кулі лити.

Около (*вокруг*) – коло; навколо; довкола; округ; навкруги; (*возле, подле*) – коло; біля; край; побіч; обік кого, чого; (*приблизительно*) – трохи не; мало не; під що; близько чого; з що. *Около двух часов* (*сейчас*) – близько другої години (*зараз*).

Окончание – скінчення; закінчення; (*конец*) – кінець. *Перед окончанием чего* – наприкінці чого. *Окончание следует* – кінець буде. *По окончании года, срока* – по закінченні року, терміну; як рік, термін вийде; (*по окончании чего-либо*) – по чому.

Окончательно – остаточно; доконечно; (*совсем*) – цілком; цілковито; до послідку; до решти; до краю; вкрай. *Окончательно отказываюсь* – рішуче відмовляюсь. *Окончательно разориться* – вкрай зруйнуватися.

Опаздывать – спізнюватися; спізнятися; запізнюватися; припізнятися. *Опаздывать к началу чего* – спізнюватися на початок (чого).

Опасение – опаска; побоювання; страх; пострах. *Без опасений* – безпечно. *Возникает опасение* – заходить непевність. *Под опасением* – під страхом; під опаскою; під загрозою.

Опасность – небезпека. *Находиться в опасности* – бути, перебувати в небезпеці. *Предупреждать, предварять об опасности* – перестерігати кого. *Подвергать опасности* – наражати на небезпеку. *Подвергаться опасности* – наражатися на небезпеку, підпадати під небезпеку. *Возникает опасность* – заходить небезпека. *Вне опасности* – поза небезпекою. *Оставлять в опасности* – лишати в небезпеці.

Опись – опис. *Инвентарная опись* – інвентарний опис.

Описывать – списувати що; описувати що; (*юрид.*) – цінувати; описувати; переписувати.

Опомниться – стямитися; (*образумиться*) – схаменутися. *Не успеть опомниться как* – не зчутися, не стямитися, не зоглядітися як.

Оправдание – виправдання. *В оправдание кого* – щоб виправдати кого. *В свое оправдание* – щоб виправдатись.

Определение – визначення; (*судебное*) – вирок; ухвала; (*на должность*) – настановлення, призначення (*на посаду*). *Определение действия* – означення дії, чину.

Определенно – визначено; напевно. *Определенно выраженный* – виразний.

Опыт – проба; спроба; досвід; дослід. *В виде опыта* – як спроба; на спробу. *Узнать по опыту* – досвідчитися; перевіритися. *Умудренный опытом* – добре досвідчений. *Приобретать опыт* – набувати досвіду. *По* (*своему, личному*) *опыту, на опыте* – з (свого, особистого, власного) досвіду: на собі; по собі. *Сделать опыт* – спробувати. *Производить опыт* – знімати спробу; робити досвід, дослід.

Опытность – досвідченість; вправність. *Сколь ни велика его опытность* – хоч який він досвідчений.

Ордер – ордер. *По ордеру* (*получать*) – на ордер (одержувати).

Оригинал – оригінал; первопис; (*о человеке*) – дивак. *Верно с оригиналом* – згідно з оригіналом, з первописом.

Оружие – зброя. *Браться за оружие* – братися, ставати до зброї. *Поднять оружие* – взятися до зброї. *С оружием в руках* – збройно. *Во всеоружии* (*знания*) – (добре) узброєний (знанням).

Освещение (*действие*) – освітлювання; (*свет*) – освітлення; світло. *Искусственное освещение* – штучне освітлення, світло. *Газовое, керосиновое, электрическое освещение* – газове, гасове, електричне освітлення. *Достаточное освещение* – досить світла. *Освещение вопроса* – висвітлення питання.

Освобождать, -ся – визволяти, -ся; звільняти, -ся. *Освобождаться от рабства* – скидати ярмо; визволятися з неволі, з-під кормиги.

Освобождение – звільнення; визволення. *Для освобождения* – щоб звільнити, визволити; на звільнення. *По освобождении* – звільнивши; визволивши; коли звільнено, визволено.

Осень – осінь. *Осенью* – восени; по осені.

Оскорбление – образа; наруга; зневага. *Оскорбление чести* – образа для чести. *Наносить оскорбление* – ображати. *Подвергнуться оскорблению* – зазнати образи; упасти в образу. *Подвергнуть оскорблению* – образити. *Оскорбление словом, действием* – образа, зневага словом, чином. *Оскорбление при исполнении служебных обязанностей* – образа під час виконання службових обов'язків. *Публичное оскорбление* – прилюдна образа. *Личное оскорбление* – особиста образа.

Ослабевать – слабнути; слабшати; (*физически*) – знесилюватися; виснажуватися. *Дисциплина ослабевает* – дисципліна слабшає.

Осмеяние – осміяння; посміх; глум. *Подвергать осмеянию* – виставляти на посміх. *Подвергаться осмеянию* – на посміх здаватися.

Осматривать – оглядати; озирати; обдивлятися. *Осматривать с ног до головы* – оглядати від голови до п'ят. *Осматривать со всех сторон* – оглядати на всі боки.

Осмотр – огляд розгляд оглядання; розглядини. *Производить осмотр* – оглядати; обдивлятися. *Осмотр на местах* – огляд на місці. *Беглый осмотр* – побіжний огляд, розгляд.

Осмотрительный – обачний; обачливий; обережний. *Быть осмотрительным* – матися на бачності; ходити сторожко коло чого.

Основание – заснування; (*закладка здания*) – закладини; (*основа*) – основа; підвалина; (*причина*) – підстава; рація; (*почва*) – ґрунт; (*повод*) – привід; (*науч.*) – засада. *Основание для предположения* – підстава гадати. *Иметь основание* – мати ґрунт, підстави; (*быть правым*) – мати рацію. *Брать за основание* – засновувати на чому. *До основания* – до краю; дощенту. *Первое* (*главное*) *основание* – першопідстава. *Нет основания* – немає підстави. *Есть основание* (*думать*) – є підстави (гадати). *Без основания* – безпідставно. *Без всяких оснований* – без жадних підстав. *На каком основании* – з якої рації; з якої причини. *Послужить основанием* – стати за підставу до чого. *На* (*этом*) *основании* – на (цій) підставі. *Признать основание за кем* – визнати рацію кому. *Достаточное основание* – достатня причина.

Основываться – засновуватися; закладатися; (*основываться на чем*) – засновуватися чим, на чому; спиратися на що, на чому; виходити з чого. *Основываться на фактах* – спиратися на фактах, на факти.

Особа – особа. *Важная особа* – важна, велика, значна особа.

Особенно – особливо; зокрема; (*в особенности*) – особливо; найбільше; надто; доконче. *Не особенно* – не надто; мало що. *Не особенно хороший* (*умный и т. п.*) – не який добрий (розумний і т. ин.). *Не особенно давно* – нещодавно. *Не особенно долго* – нещодовго. *Эти факты, особенно первый...* – ці факти, зокрема (найбільше) перший... *Из всех дел это особенно запутанное* – з усіх справ це найзаплутаніша.

Особенность – особливість; (*отличит. свойство*) – відмінність. *В особенности* – особливо; зокрема; найбільше.

Оставаться – зоставатися; лишатися; залишатися. *Оставаться вакантным* – пуляти; вакувати. *Оставаться должным* – завинити кому; заборгувати кому. *Оставаться в накладе* – утратити. *Оставаться непричастным* – зоставатися у боці, збоку; виметним бути. *Продолжать оставаться* – надалі лишатися. *Счастливо оставаться* – зоставайтесь, бувайте здорові, щасливі.

Оставление – залишення. *Оставление дела* – облишення справи. *С оставлением в должности* – залишаючи на посаді. *С оставлением должности* – уступивши з посади. *По оставлении чего* – залишивши що.

Оставлять – заставляти; лишати; залишати; полишати; кидати. *Оставлять кого в покое* – давати спокій кому. *Не оставьте* (*меня*) *без уведомления* (*ответа*) – не відмовтеся (мене

) повідомити (мені відповісти). *Оставить без последствий* – залишити без наслідків. *Оставь, оставьте* – облиш, облиште. *Оставим это* – облишмо це; облишмо про це. *Оставлять свое намерение* – покинути свій намір. *Оставлять без рассмотрения* – залишати без розгляду, не розглянувши. *Оставьте это* – не руште цього.

Остальное – решта. *В остальном* – в иншому. *Из остальных* (*присутствующих*) – з решти (присутніх).

Остановка – зупинка; припинка; припин. *Небольшая остановка* – коротка зупинка. *Без остановки ехать, идти и т. п.* – їхати, іти без упину, спину, прилину. *Остановка в выдаче жалованья* – затайка в виплаті платні. *Остановка* (*только*) *за кем* – за ким (тільки) і (діло) стало.

Остаток – остача; останок; решта; залишок. *Остаток жизни* – решта життя. *Остаток старины* – забуток старовини. *Остаток материи* – обрізок; окравка. *Остаток еды* – недоїдки. *Остаток питья* – недопитки. *В виде остатка* (*сумм*) – як решта (сум). *Без остатка* – все цілком. *До остатка* – до останку; до решти.

Острастка – пострах. *Для острастки* – на пострах.

Осуждение – засудження; засуд; осуд. *Условное осуждение* – умовний засуд. *Достойный осуждения* (*порицания*) – вартий догани.

Осуществимый – здійсненний. *Это вполне осуществимо* – це річ цілком здійсненна. *Осуществимо ли это* – чи здійсненна це річ.

Осуществление – здійснення. *Получать реальное осуществление* – справді здійснитися.

От – від; з чого. *От радости, счастья, боли и т. п.* – з радости (радощів), з щастя, з болю й т. ин.

Ответ – відповідь. *Удовлетворительный ответ* – достатня відповідь. *Дельный ответ* – доладна відповідь. *Утвердительный ответ* – згідна відповідь. *Отрицательный ответ* – негативна, заперечна відповідь. *В ответ на...* – відповідаючи на.. *Уклончивый ответ* – ухильна відповідь.

Ответственность – відповідальність. *Брать на себя ответственность* – брати на себе відповідальність. *Нести ответственность* – відповідати за що. *Слагать ответственность* – скидати з себе відповідальність. *Привлекать кого к судебной ответственности* – позивати до суду (в суд) кого; подавати до суду на кого. *Ограниченная ответственность* – обмежена відповідальність. *На* (*полной*) *ответственности* – під (цілковитою) відповідальністю. *Имущественная ответственность* – майнова відповідальність. *Взаимная ответственность* – кругова відповідальність. *Ответственность личная* – особиста відповідальність.

Отвечать – відповідати; відказувати. *Отвечать письменно* – відписувати; на письмі відповідати.

Отвод – одвід. *Заявлять отвод кому* – одводити кого.

Отвращение – огида. *Возбуждать отвращение* – викликати огиду.

Отговорка – відмовка; (*увертка*) – викрутка. *Без отговорок* – безсуперечно; не сперечаючись.

Отдавать – віддавати. *Отдавать назад* – повертати. *Отдавать на посмеяние* – на глум віддавати. *Отдавать внаймы* – наймати.

Отдаваться – віддаватися; (*о звуке*) – лунати; бити(ся) луною; (*предаваться чему*) – вдаватися в що. *Отдаваться на суд, волю, милость и т. п.* – здаватися на суд волю, ласку (чию) тощо. *Отдается внаем* – наймається.

Отделение – відділення; відокремлення; (*учреждения*) – філія; (*отдел*) – відділ, виділ. *Отделение счетное* – відділ рахунковий. *Отделение для курящих, некурящих* – переділ для (про) курців (куріїв); для (про) некуріїв.

Отделываться *от чего* – викручуватися; відкараскуватися. *Счастливо отделаться* – дешево відбутися.

Отдельность – окремість; окремішність. *В отдельности* – зокрема.

Отдельный – окремий; (*взятый порознь, в одиночку*) – поодинокий. *Отдельные факты, явления, люди и т. п.* – поодинокі факти, явища, люди тощо.

Отдых – відпочинок; спочин(ок). *Без отдыха* – не спочиваючи; без спочинку. *Во время отдыха* – спочиваючи; під час спочинку.

Отзыв – (*кого откуда*) – відкликання, відклик; (*мнение о ком, чем*) – думка про кого, що; (*заключение о чем, ком*) – здання; висновок; (*ответ*) – відповідь; відпис; (*юрид.*) – відзов. *Дать отзыв о ком, чем* – сказати (подати) свою думку про кого, що.

Отказ (*кому в чем*) – відмова; відмовлення кому чого; (*чей от чего*) – відмовлення від чого; зречення чого. *Отказ* (*в своей просьбе*) *получить* – відмову (на своє прохання) одержати, дістати. *Отказ от места кому* – відмова посади кому; звільнення з посади кого.

Отказывать (*кому в чем*) – відмовляти кому, чого, в чому; (*завещать*) – відписувати. *Отказывать кому* (*отрешать от должности*) – звільняти (з посади). *Наотрез отказать* – цілком відмовити.

Отказываться *от чего* – відмовлятися від чого; (*отрекаться*) – зрікатися чого, кого. *Отказываться от своих слов, мнений и т. п.* – зрікатися, зректися своїх слів, думок тощо; відмовлятися, відмовитися від своїх слів, думок.

Откладывать – відкладувати. *Откладывать рассмотрение дела, см.* **Рассмотрение***.* *Откладывать в долгий ящик* – відсувати на безрік.

Открывать – відкривати; (*что-либо затворенное*) – відчиняти; (*немного*) – відхиляти; (*изобретать*) – винаходити. *Открывать тайну* – виявляти таємницю. *Открывать деятельность* – розпочинати діяльність. *Открывать лавку* – закладати крамницю. *Открывать сообщника* – виказувати спільника. *Открывать кампанию* – розпочинати кампанію.

Открытый – відкритий; розчинений; відхилений; (*книга*) – розгорнута; (*изобретенный*) – винайдений; (*откровенный*) – щирий. *Банк* (*магазин*) *открыт от, до* – банк відчинений (крамниця відчинена); банк (крамницю) відчинено від, до.

Откуда – звідки; відкіля. *Откуда-то* – звідкілься; звідкись. *Откуда бы ни было* – хоч би звідки; хоч відкіля було, буде. *Откуда ни возьмись* – де не взявсь.

Отлагательство – зволікання; відволока; відклад. *Дело не терпящее отлагательства* – пильна, негайна, нагальна справа. *Без малейшего отлагательства* – ніяк не відкладаючи; негайно.

Отмена – скасування; знесення. *В отмену* (*приказа*) – замість (наказу); касуючи (наказ).

Отмечать – значити; відзначувати. *Как* (*нами*) *уже отмечалось* – як (ми) вже зазначали.

Относительно (*этого*) – щодо (цього). *Относительно новый, крепкий и т. п.* – порівнюючи новий, міцний. *Относительно этого дела обратитесь к…* – в цій справі зверніться до…

Относиться – відноситися; (*относиться куда, к чему*) – стосуватися; (*к кому*) – ставитися до кого. *Относящийся к чему* – належний до чого; що стосується до чого. *Относящийся к делу* – належний до справи. *Не относящийся к делу* – сторонній. *Это* (*ко мне*) *не относится* – це (*до мене*) не стосується. *Относиться хорошо* – ставитись добре. *Относиться к кому, к чему с уважением* – шанувати кого, що; ставитися з пошаною (повагою) до кого. *Относиться пренебрежительно* – нехтувати кого, що. *Относиться легкомысленно* – легковажити що. *Относиться хладнокровно* – ставитися спокійно до чого; холодним оком дивитися на що. *Относиться несправедливо к кому* – кривдити кого. *Относиться враждебно к кому* – ворогувати на кого, проти кого; вороже ставитися до кого. *Враждебно относящийся к кому* – ворожий до кого. *К вам относятся как к людям* – вас за людей мають. *Это к вам не относится* – це до вас не стосується.

Отношение (*к кому, чему*) – відносини; стосунки; ставлення до кого, чого; (*матем.*) – відношення; (*канцелярское*) – завідомлення; лист. *Благожелательное отношение к кому* – ласка, прихильність до кого. *При хорошем отношении* – за добрих відносин; гарно ставлячись; коли гаразд ставитися. *Почтительное отношение* – шаноба до кого. *Непочтительное отношение* – неповага до кого; непошана. *Несправедливое отношение* – кривда кому. *Взаимные отношения* – взаємні відносини; стосунки; взаємини. *Враждебные отношения* – ворожнеча. *Быть в хороших отношениях* – в добрості жити з ким. *Иметь к чему отношение* – стосуватися до чого. *Отношения между событиями, явлениями и т. п.* – залежність. *Высказывать свое отношение к чему-либо* –

висловлювати свій погляд на що. *В отношении кого, чего* – щодо кого, щодо чого; (*в сравнении с кем, чем*) – проти кого, чого. *В этом отношении* – з цього погляду; цією стороною. *Во всех отношениях* – з кожного погляду; всіма сторонами. *Процентное отношение* – відсоткове відношення. *В процентном отношении* – відсоткове. *В отношении количественном, качественном* – з боку кількісного, якісного. *Ответное отношение* – відпис. *На ваше отношение имею честь уведомить* – на вашого листа маю за честь повідомити.

Отнюдь не – жадним способом; жадною мірою.

Отправлять (*кого куда*) – виряджати; (*почтой, жел. дор.*) – пересилати; (*обязанности и т. п.*) – відбувати, виконувати; (*ирон. о ком*) – спроваджувати.

Отрасль – парость; галузь; ділянка. *Во всех отраслях знания, промышленности и т. п.* – в усіх галузях (на всіх ділянках) знання, промисловости й т. ин. *Книги по всем отраслям* – книжки з усіх галузей.

Отставка – відставка. *Выходить в отставку* – виходити на відставку. *Давать отставку кому* – відстановляти кого (від посади).

Отставлять – відставляти; (*от должности*) – відстановляти.

Отступать – відступати. *Отступать от истины* – ухилятися від правди.

Отсутствие – відсутність; (*недостача чего*) – брак, нестача. *В* (*моем, твоем и т. п.*) *отсутствии* – за відсутности (моєї, твоєї і т. ин.); не при мені й т. ин. *На время отсутствия кого, чего* – поки не буде кого, чого. *Ввиду отсутствия* – через відсутність (кого); через брак (чого); (*в конце фразы*) – бо (чого) немає. *Благодаря отсутствию* (*о вещах*) – через брак; (*о людях*) – через відсутність. *Отсутствие денег* – безгрішшя. *Находиться в отсутствии* – не бути (тут). *За отсутствием* (*доказательств*) – через брак, відсутність (доказів). *В случае отсутствия* – якщо немає; якщо не буде. *Отсутствующий безвестно* – безвісний.

Отсюда – звідси, звідсіль; звідсіля. *Вон отсюда* – геть звідси. *Отсюда следует, что…* – з цього виходить, випливає, що…

Оттого – того; тому; тим; через те. *Оттого-то* – тим-то. *Оттого что* – того (тому, тим, через те), що.

Отчаяние – розпач; розпука; відчай. *Приходить в отчаяние* – впадати в розпач. *Приводить в отчаяние* – доводити (призводити) до розпачу кого. *Я в отчаянии, что не могу* – мене аж розпач бере, що не можу. *Полный отчаяния* – розпачливий. *Под влиянием отчаяния* – з розпачу. *С отчаянием* – розпачливо.

Отчет – звіт, звідомлення про (*за*) що; справоздання про що (з чого). *Годичный отчет* – звіт, звідомлення за рік; річний звіт. *Денежный отчет* – звідомлення, справоздання грошове. *Давать, сдавать отчет кому, перед кем* – давати, складати звіт, звідомлення кому, перед ким. *Давать себе* (*полный*) *отчет о чем, в чем* – здавати собі (цілком) справу з чого, про що; (цілком) усвідомлювати собі що. *Представлять* (*немедленно*) *отчет* – подавати (негайно) звіт, звідомлення, справоздання. *Поступать, не давая себе отчета* – чинити несвідомо. *Давать, брать под отчет* – давати, брати на звіт.

Отчетливость – виразність; чіткість. *Отчетность мысли* – ясність думки.

Отчетность – звітність. *Отчетность денежная* – звітність грошова.

Отчислять (*в чью пользу*) – відраховувати (на кого, на чию користь); (*удерживать*) – вивертати; (*кого, куда*) – переводити, відряджати кого, куди, від чого.

Отъезд – від'їзд. *Быть готовым к отъезду* – бути на від'їзді. *За отъездом, по случаю отъезда* – з причини від'їзду, виїзду. *Накануне отъезда* – напередодні від'їзду.

Отыскивать – відшукувати. *Отыскивать путем расспросов* – напитувати кого, що. *Отыскивать один другого* – зшукуватись. *Отысканный* – відшуканий; знайдений; (*судом*) – випозиваний, виправлений судом.

Охватывать – охоплювати; обіймати; (*о чувствах*) – понімати; обгортати. *Период* (*этот*) *охватывает* – доба (ця) обіймає. *Мыслью охватывать* (*постичь*) – збагнути, засягти що.

Охота (*желание*) – охота; бажання. *По* (*своей*) *охоте* – з (своєї) волі, охоти. *С охотой* – залюбки; охоче. *С большой охотой* – з дорогою душею. *Нет охоты* – неохота. *Если есть*

охота – як охота. *Пришла охота* – спала охота кому. *Почувствовать охоту* – заохотитися до чого. *Выражать охоту* – охотитися; заохотитися. *Возбуждать охоту в ком* – розохочувати кого. *Потерять охоту к чему* – знеохотитися до чого. *Охота пуще неволи* – охота гірша від неволі.

Охотно – залюбки; радо; охоче. *Охотнее* – радніше; радше. *Охотнее всего* – найрадніше; найрадше. *Очень охотно* – від щирого серця; з дорогою душею; залюбки.

Оценка (*действие*) – оцінювання; цінування; (*результат*) – оцінка. *Согласно с оценкой* – відповідно до оцінки.

Очевидно – очевидно; видимо. *Совершенно очевидно* – видима річ.

Очередь – черга; черед; ряд. *На очереди* – на черзі. *По очереди* – чергою; по черзі; почережно. *Вне очереди, не в очередь* – без черги; безчережно; поза чергою. *В порядке очереди* – за рядом; по ряду черги. *Очередь за кем* – черга кому. *Соблюдать очередь* – пильнувати, додержувати черги; тримати чергу. *В первую очередь* – у першу чергу; передусім; насамперед. *В свою очередь* – і собі; своєю чергою. *Очередь наступила* – прийшла черга. *Попасть в очередь* – під чергу прийтися; в ряд прийтися. *Быть на очереди* (*о делах, вопросах*) – бути, стояти на деннім порядку, на черзі дня. *Ставить вопрос на очередь* – ставити справу на порядок денний. *Пришла очередь за тем, чем* – прийшла черга на кого, що, кому, чому. *Придет очередь* – дійдеться ряд. *Ожидать очереди* – застоювати (засиджувати) чергу. *И твоя придет* (*наступит*) *очередь* – і до тебе ряд дійде.

Очутиться – потрапити; опинитися. *Очутиться в* (*другом месте*) – потрапити до (иншого місця).

Ошибаться – помилятися. *Если не ошибаюсь* – коли не помиляюсь.

Ошибка – помилка; похибка. *По ошибке* – помилково. *Вкралась ошибка* – трапилася помилка. *Исправлять ошибку* – виправляти помилку. *Впадать в ошибку* – допускатися помилки. *Вводить в ошибку* – призводити кого до помилки.

Палец – палець; (*конец пальца*) – пучка. *Большой палец* – великий палець. *Указательный палец* – вказівний палець; вказівець. *Средний палец* – середній палець. *Безымянный палец* – підмизинний палець. *Мизинец* – мизинок. *Считать по пальцам* – лічити на пальцях. *Смотреть сквозь пальцы* – дивитись на що крізь пучки, пальці. *Пальцем не пошевелит* – і пальцем не кивне; і за холодну воду не візьметься.

Палка – ціпок; палиця. *Из-под палки* – з примусу.

Память – пам’ять; (*воспоминание*) – пам’ять; пам’ятка; згадка; спомин. *Память к чему* – пам’ять на що, до чого. *Память притупилась* – пам’ять притерлася. *Твердая память* – добра пам’ять. *Память ослабевает* – пам’ять слабне. *В здравом уме и твердой памяти* – в добрій пам’яті і при розумі. *Врезаться в память* – втямки вбитися; в тямку вдатися. *Оставаться, запечатлеться в памяти* – в пам’ять упасти кому. *Держать в памяти* – мати на пам’яті, в тямці; держати в голові. *Лишиться памяти* – втратити пам’ять. *Удержать в памяти* – запам’ятати. *Удерживаться в памяти* – держатися голови. *Изглаживаться, выпадать из памяти* – виходити, випадати, зникати з пам’яти. *Приходить в память, в себя* – до пам’яти приходити. *Без памяти* – не пам’ятаючи; не тямлячи; (*сознания*) – непритомно. *Плохая, короткая память* – ледача пам’ять. *По памяти* (*говорить*) – по пам’яті; з голови. *Для памяти* – на пам’ятку. *По старой памяти* – за давньою звичкою. *Приводить что на память кому* – нагадувати, пригадувати кому що. *Памятный* – пам’ятний, пам’ятковий. *Приходить на память* – навертатися на думку; спадати на думку; на пам’ять приходити.

Пара – пара; двоє; (*супружеская*) – подружжя. *По парам* – парами; по парі. *Пара слов* – кілька слів; дві слові. *Разрознять пару* – розпаровувати що. *Один из пары* – допарок. *К паре* – до пари. *Подбирать пару* – добирати до пари.

Параллельный – паралельний; рівнобіжний. *Параллельно с чем* – паралельно, рівнобіжно чому, до чого.

Парный (*составляющий пару*) – паристий; парний; до пари. *Непарный* – непаристий; не

пара; не до пари. *Непарные предметы* – розпари; розпарки.

Пасть – упасти; полягти. *Пасть на кого* (*отразиться на ком*) – позначитися, окошитися на кому; скластися на кому.

Пенять *на кого* – нарікати; ремствувати на кого.

Первый – перший. *Первое основание* – первооснова.

Перевод (*на другой язык*) – переклад; (*действие*) – перекладання. *Перевод по службе* – переміщення. *Перевод по почте, телеграфу* – переказ поштовий, телеграфний. *Перевод банковый, почтовый* – переказ банковий, поштовий. *Перевод стрелки* – пересув стрілки. *По переводу* – переказом. *Перевод на* (*украинский язык*) – переклад українською мовою, на українську мову. *Не поддается переводу* – не надається до перекладу.

Переводить (*по почте, телеграфу*) – переказувати, пересилати (поштою, телеграфом); (*книги*) – перекладати. *Переводить* на (*украинский язык*) – перекладати українською мовою, на українську мову.

Переводной (*вексель, билет*) – переказовий (вексель, білет); (*о книгах*) – перекладний; (*о бумаге*) – копіювальний.

Переговоры – перемовини. *Вступить в переговоры* – розпочати перемовини; стати до перемовин. *Вести переговоры с кем* – провадити перемовини з ким; трактувати з ким. *Сорвать переговоры* – зірвати перемовини.

Перед – перед. *Перед наступлением вечера* – на підвечір; надвечір. *Перед сумерками* – присмерком. *Перед рассветом* – удосвіта.

Передавать *через кого* – передавати ким. *Передавать на словах* – переказувати.

Перенос – перенесення. *К переносу (40 рублей)* – до перенесення (40 карб.).

Переписка *чего* – переписування; (*с кем*) – листування. *Излишняя переписка* – зайве листування. *Вести переписку с кем* – листуватися з ким. *Переписка продолжается* – листування триває.

Переписывать – переписувати; копіювати. *Переписываться* – листуватися.

Перерезывать – перерізувати; перетинати. *Перерезать пополам* – перекраяти; переполовинити.

Перерыв – перерва. *Обеденный перерыв* – перерва на обід.

Переставать – переставати; вгавати; покидати; (*о ветре, шуме, дожде и т. д.*) – ущухати. *Перестать болеть, сердиться и т. п.* – переболіти, пересердитись і т. ин. *Не переставая* – не перестаючи; не вгаваючи; безперестанно; без перестанку; одно в одно. *Перестань, перестаньте* – годі тобі, вам.

Перечень, перечет – перелік. *Наперечет* – наперелік. *Ограничительный перечень* – обмежний перелік. *Исчерпывающий перечень* – повний перелік. *Примерный перечень* – зразковий перелік.

Период – період; доба. *Предыдущий период* – попередня доба.

Печать – печать; печатка; (*пресса*) – друк; преса; (*клеймо*) – тавро. *Наложить печать* – наложити, накласти печатку. *С приложением печати* – з притисненням (з відтиском) печатки. *Приложить печать к чему* – притиснути печатку до чого; відтиснути на чому. *Подписью и приложением печати свидетельствую* – підписом і відтиском печатки свідчу. *Взлом печатей* – порушення, зірвання печатей. *Отдавать* (*книги*) *в печать* – віддавати, здавати (книги) до друку. *Одобрить к печати* – ухвалити до друку. *Появиться в печати* – з'явитися друком. *Выходить из печати* – виходити друком. *Мелкая печать* (*шрифт*) – дрібний друк. *Убористая печать* – тісний (густий) друк. *Крупная печать* – буйний друк.

Пилить *кого* (*иносказ.*) – голову кому їсти, жувати.

Писать – писати. *Писать на* (*украинском языке*) – писати (українською мовою). *Писать под диктовку* – писати з голосу. *Писать до востребования* – писати до запитання.

Письмо – лист. *Ответное письмо* – відпис. *Поздравительное письмо* – привітальний лист. *Просительное письмо* – прохальний лист. *Письмо до востребования* – лист до запитання. *Заказное письмо* – рекомендований лист. *Рекомендательное письмо* – рекомендаційний лист. *Сноситься письмами* – листуватися. *Денежное письмо* – грошовий лист. *Письмо со*

вложением (*100*) *руб.* – грошовий лист на (100) карб. *Доверенное письмо* – вірчий лист. *Очень нужное письмо* – пильний лист. *Открытое письмо* – одвертий лист; (*почт.*) – листівка, листовна картка. *В ответ на ваше письмо* – відповідаючи (відписуючи) на вашого листа. *Получать письма* – відбирати листи. *Вскрыть, распечатать письмо* – розліпити листа. *По* (*при*) *получении* (*этого*) *письма* – одержавши (діставши, одібравши) цього листа.

План – план. *Составить план* – скласти план. *Начертить, наметить план* – накреслити, назначити план. *Строить планы* – планувати; укладати плани; снувати в голові. *Снимать план* – сплановувати. *Ввести, поставить в план* – запланувати. *Отойти на второй план* – поступитися назад лишитися на (у) боці. *По плану* – за планом; з плану.

Плата – плата; платня. *Заработная плата* – заробітня платня, плата. *Плата вперед* – плата згори. *Наемная плата* – наймове. *Арендная плата* – оренда; чинш; рата. *Поденная, помесячная плата* – поденне, місячне. *Годовая плата* – роківщина. *Плата с персоны* – плата від особи. *Пословная плата* – відслівне. *Повременная плата* – часове. *Поштучная плата* – відштучне. *Сдельная плата* – відрядна плата; відрядне; заробне. *Плата за квартиру* – плата за помешкання; комірне.

Платеж – платіж; виплата. *Платеж в рассрочку* – виплат. *Платеж по* (*векселю, счету*) – оплата (векселя, рахунка). *Срок платежа* – платіжний термін, речінець. *Наложный платеж* – післяплата. *Суммы наложных платежей – см.* **Сумма**. *Просроченный платеж* – задавнена виплата. *Выкупной платеж* – викупне. *Рассрочить платеж* – розкласти виплату. *Просрочить платеж* – задавнити виплату. *Отсрочить платеж* – відкласти виплату. *Платежеспособный* – платіжеспроможний.

Платить – платити; виплачувати. *Платить наличными* – платити готівкою. *Платить по частям* – виплачувати частинами. *Платить в рассрочку* – платити в розкладку. *Платить вперед* – платити вперед; згори платити.

Плечо – плече; рамено. *Плечо с плечом* – опліч; попліч; плече в плече; пліч-о-пліч. *По плечу* (*по силам*) – під силу; до сили; до снаги. *Пожимать плечами* – низати, знизувати плечима.

Площадь – площа; майдан. *Площадь Городская* – майдан Міський. *Жилая площадь* – житлова площа.

По – по; на; з; за; через; для. *По* (*где?*) *учреждениям, городам и т. п.* – по установах, містах і т. ин. *По мнению, убеждению и т. п.* – на думку (погляд), на переконання і т. ин. *По распоряжению, приказу и т. п. – з* розпорядження, з наказу і т. ин. *По исчислениям, предположениям и т. п.* – за обрахунком, припущенням і т. ин. *По недоразумению, по болезни и т. п.* (*по причине*) – через непорозуміння, через недугу і т. ин. *Учебник по счетоводству, по торговому праву и т. п.* – підручник рахівництва, торгового (торговельного) права і т. ин. *По своей величине, но своей силе и т. п.* – своїм розміром, своєю силою і т. ин. *По Канту, по Гегелю и т. п.* – за Кантом, за Гегелем і т. ин. *Агент по получению, комиссия по составлению и т. п.* – агент для одержання, комісія для складання і т. ин. *По закону, по праву* – по закону, по праву. *По мне, по тебе и т. п.* – по мені, по тобі і т. ин.

Побуждение – спонука; спонукання; заохота. *По собственному побуждению* – з власної волі. *Из корыстных побуждений* – з корисливого наміру.

Поведение – поведінка; поводження. *По поведению* – поведінкою; поводженням. *Плохое поведение* – недобра, лиха поведінка.

Поверенный – повірений. *Поверенный по делам* – повірений у справах.

Повестка – повістка; оповістка. *Повестка дня* – порядок денний.

Повинность – повинність. *Повинность воинская* – військова повинність. *Повинность натуральная* – натуральна повинність; відбуток. *Повинность общественная* – громадська повинність, обов’язок. *Денежные повинности* – оплатки.

Повиновение – послух; слухнянство: покора. *Быть в повиновении* – підлягати кому.

Повод – привід; причина; зачіпка. *По* (*этому*) *поводу* – з (цього) приводу. *Без всякого*

повода – без ніякої причини. *Послужить поводом* – спричинитися. *Кассационные поводы* – причини до касації.

Повреждение – пошкодження; ушкодження. *Сильное повреждение* – велике пошкодження. *Причинять повреждение* – шкодити; ушкоджувати.

Погашать – сплачувати; виплачувати. *Погасить гербовые марки* – перекреслити, пошкодити гербові мірки.

Подарок – подарунок; дарунок. *В подарок* – на дарунок.

Подвергать *чему* – наражати на що; віддавати на що.

Поддабриваться *к кому* – упадати коло кого; підлабузнюватись до кого.

Поддаваться – піддаватися. *Не поддается переводу, исчислению и т. п.* – не надається до перекладу, обрахунку тощо.

Поддержка – підтримка; (*помощь*) – підмога; допомога. *Оказывать* (*всемерную*) *поддержку кому* – (всебічно) допомагати кому; підтримувати кого. *При* (*его*) *поддержке* – за (його) допомогою.

Подкапываться – підкопуватися. *Подкапываться под кого* – копати яму кому, під ким.

Подлинный – справжній; правдивий. *С подлинным верно* – з оригіналом згідно.

Поднимать – підіймати; (*руку, ногу, глаза*) – підводити; (*тяжесть*) – підважувати. *Мы* (*этого дела*) *не поднимем* – нам (ця справа) не по силі.

Подниматься – підводитися; (*о буре, ветре*) – схоплюватися, зніматися. *Подниматься на ноги* – зніматися на ноги. *Подниматься в чьих глазах* – підноситись у чиїх очах. *Подниматься против кого* – повставати на кого.

Подобает – годиться; слід: личить. *Не подобает* – не подоба; не личить.

Подобие – подоба; подібність. *Наподобие* – на взір.

Подобный – подібний. *И тому подобное* – тощо. *Подобные явления наблюдаются* – такі явища трапляються.

Подозревать *кого* – думати на кого; підозру, мати на кого.

Подозрение – підозра; непевність. *Возбуждать подозрение* – викликати підозру. *По подозрению* – з підозри.

Подписка – підписка. *Подписка на* (*газеты, журналы*) – передплата на (газети, журнали). *По подписке* – з передплати; передплатне. *Подписка принимается* – передплату приймають, приймається. *По подписке собирать средства* – підпискою збирати кошти.

Подпись – підпис. *За подписью кого* – за підписом чиїм. *За надлежащей подписью* – за належним підписом. *Скрепить подпись* – ствердити підпис. *Засвидетельствовать подпись* – посвідчити підпис, руку.

Подписание – підписування. *При подписании условия* – підписуючи умову. *По подписании сделки* – підписавши угоду.

Подражать *кому, чему* – наслідувати кого, що.

Подробность – подробиця. *До малейшей подробности* – до цяти. *Входить в подробности* – розбиратися в дрібницях; вдаватися в дрібниці.

Подтверждение – потвердження; ствердження. *В подтверждение чего* – стверджуючи що. *В подтверждение этого* – на доказ цього. *Являться, быть подтверждением чего* – стверджувати, доводити що.

Подходить – підходити; (*приближаться*) – наближатися; (*о времени*) – надходити. *Подходить хитро к кому* – підвертатися до кого. *Подходить ближе к делу* – братися ближче до справи. *Подходить обиняком* – кружляти. *Подходить вплотную к чему* – тісно підходити до чого. *Это нам не подходит* – це нам не годиться.

Подчас – інколи; часом.

Подчинять (*покорять*) – скоряти. *Подчинять кому-либо* (*по службе*) – підпорядковувати кому.

Поезд – потяг, поїзд. *Товарный поезд* – вантажний потяг, поїзд.

Пожалуй – відай; чого доброго; нехай так. *По мне пожалуй* – про мене.

Позволение – дозвіл. *Спрашивать позволения чьего* – дозволятися в кого. *По позволению* – за дозволом.

Поиски – шукання; шуканина. *В поисках чего* – шукаючи чого. *Безрезультатные поиски* –

шукання без наслідків; даремна шуканина.

Пойти – піти; сходити. *Пойти в учреждение, банк* – піти до установи, до банку. *Пойти за ведомостями* – піти по відомості. *Пойти впрок* – у руку піти. *Пойти за течением чего* – віддатися на волю чому. *Пошли несогласия* – пішло в нелад у розлад. *Пошло на несчастье* – в лихо пішло. *Пошло наоборот* – пішло навпаки; пішло на переверт. *Пошло по-прежнему* – повелося по-старому. *Пошло прахом* – пішло внівець; пішло за вітром. *Пойти, куда глаза глядят* – світ за очі піти.

Пока – поки; доки. *Пока светло* – завидна. *Пока везет* – поки щастить.

Показание – свідчення; свідкування; (*термометра, счетчика*) – показ. *Показания на суде* – свідчення; зізнання. *По показаниям очевидцев* – із свідчень самовидців; як самовидці свідчать. *Давать* (*ложные*) *показания* – (криво) свідчити на кого. *Ложные показания* – кривосвідчення. *Отбирать свидетельские показания* – вислухувати свідків.

Покойный – спокійний. *Покойный характер* – лагідна вдача. *Покойный экипаж* – вигідний екіпаж. *Покойное течение дел* – спокійний перебіг, розвиток справ. *Покойный* (*умерший*) – небіжчик.

Покорный – покірний; слухняний. *Покорно благодарю* – щиро дякую. *Ваш покорный слуга* – відданий вам. *Покорнейше прошу* – прошу дуже.

Покорять – скоряти; підбивати; підгортати. *Покорить своему влиянию* – підбити під свою руку.

Покрывать, -ся – покривати, -ся; застеляти, -ся; (*долг*) – сплачувати. *Покрываться пылью и т. п.* – припадати порохом. *Покрывать себя славой* – заживати собі слави. *Покрываться плесенью и т. п.* – братися цвіллю.

Покушение – замах. *Покушение с негодными средствами* – замах із нікчемними засобами.

Пол – стать. *Обоего пола* – однієї і другої статі.

Полагать (*предполагать*) – гадати; припускати; (*считать*) – вважати. *Полагаться на кого* – покладатися, здаватися на кого. *Полагать надо, что…* – мабуть, що; треба гадати, що… *Положим что…* – припустімо, що..; (*будем считать*) – вважатимемо що; вважаймо що. *Полагаю выехать сегодня* – гадаю виїхати сьогодні. *Полагаю его за хорошего работника* – маю його за гарного робітника. *Полагаю своей обязанностью* – вважаю за свій обов’язок. *Полагаться кому* (*о деньгах*) – належати кому. *Полагаться на кого* – звірятися; упевнятися на кого. *Так полагается* – так треба; (*так принято*) – так годиться. *Как вы полагаете* – яка ваша думка; як ви гадаєте; як вам здається; як на вашу думку.

Полезный – корисний. *Полезным быть кому* – в пригоді стати кому.

Поличное – довідне. *Поймать с поличным* – зловити на гарячому вчинку.

Полный – повний; цілковитий; цілий. *Полная* (*ответственность, неосведомленность…*) – цілковита (відповідальність, необізнаність…). *Полный* (*рабочий день..*), *полная* (*сумма…*) – цілий (робітний день), ціла (сума…).

Положение – становище; (*состояние*) – стан; (*положение доклада и т. п. – утверждение*) – твердження; (*устав*) – статут; (*о законе*) – положення. *Основные положения* – засади. *Оставаться в одном положении* – пробувати в тому самому стані. *Положение изменилось к лучшему, худшему* – становище повернулось на краще, гірше. *Бедственное положение* – бідування; злидні; лиха година. *Быть в бедственном положении* – бідувати. *Безвыходное положение* – безпорадне становище. *Критическое, затруднительное положение* – скрута; скрутне становище. *Выходить из затруднительного положения* – вирятуватися із скрути. *Твердое положение* – певне, міцне становище. *Положение о налогах* – положення про податки. *Имущественное положение* – майнове становище; достаток. *По положению* (*своему*) – із (свого) становища; через становище (своє). *Высокое положение* (*в обществе, по службе*) – значне становище. *Выжидательное положение* – становище вичікування. *Входить в чье положение* – ставати на чиє місце. *По положению* (*согласно закона*) – згідно з положенням, статутом, законом. *Очутиться в безвыходном положении* – опинитися в безпорадному стані. *Находиться в странном*

положении – перебувати в чудному стані. *Попасть в неловкое положение – см.* **Попадать**. *Поставить в глупое положение кого* – завдати дурня кому. *Поставить в затруднительное положение кого* – завдати скрути, клопоту кому. *Человек с положением – см.* **Человек**. *Спасти положение* – врятувати становище.

Положительно (*утвердительно*) – позитивно; (*решительно*) – рішуче. *Положительно все* – геть усі, все. *Положительно никого, ничего* – нікогісінько, нічогісінько.

Положить – покласти; скласти. *Положить оружие* – скласти зброю.

Получать – одержувати; діставати; відбирати; отримувати. *Получаемый* – одержуваний. *Получить перевес* – гору взяти.

Получение – одержання; одержування. *С получением, по получении* (*сего*) – одержавши, відібравши (це).

Польза – користь; (*барыш*) – зиск. *В пользу кого, чего* – на користь кому, чому. *Располагать в свою пользу* – привертати до себе. *Высказываться в чью пользу – см.* **Высказываться**. *В свою пользу* – собі на користь. *Извлекать пользу* – використовувати що; мати користь із чого. *Приносить пользу* – давати користь, пожиток. *Послужить в пользу, на пользу* – піти на користь. *Обратить в* (*свою*) *пользу* – на пожиток, на користь (собі) повернути. *Иметь пользу* – мати зиск. *С пользой употреблять* – вживати на добре.

Пользование – користування. *Находиться в пользовании* – бути на користуванні.

Пользоваться *чем* – користуватися з чого, чим; тішитися з чого. *Пользоваться плохой репутацией* – бути в неславі. *Пользоваться* (*расположением, любовью*) – тішитися з (прихильности, любові).

Помеха – перешкода. *Служить помехой* – стояти на перешкоді, на заваді.

Поминай как звали – шукай вітра в полі.

Помнить – пам'ятати; запам'ятовувати, тямити; затямлювати. *Будет он это помнить* – далося це йому взнаки. *Мне что-то не помнится* – мені щось невтямки.

Помощь – допомога; поміч. *При помощи* – за допомогою; за поміччю. *Вид помощи* – форма допомоги. *Оказывать, подавать помощь* – допомагати; давати допомогу. *Прийти на помощь* – стати на допомогу, у поміч. *Умолять о помощи* – благати на допомогу. *Скорая помощь* – швидка допомога. *Единовременная помощь* – одноразова допомога. *Прибегать к помощи кого, чего* – брати на допомогу кого, що.

Помыкать *кем* – коверзувати з кого.

Понимание – розуміння. *Взаимное понимание* – порозуміння.

Понимать – розуміти що; (*знать толк в чем*) – розумітися, знатися на чому, (*взаимно*) – порозумітися. *Я немного в этом понимаю* – я дещо на цьому знаюся.

Поощрение – заохочення; заохота. *Для поощрения* – на заохоту.

Попадать – влучати; потрапляти. *Попасть в тон* – узяти в лад. *Попасть впросак* – у дурні пошитися, вклепатися. *Попасть в неловкое положение* – не знати на яку ступити; опинитися на льоду. *Попасть в тяжелые обстоятельства* – потрапити в тяжке становище.

Попадаться – попадатися; подибуватися; (*случаться*) – траплятися. *Попадаться в лапы* – пійматися в лабети.

Пора – час; пора. *На первых порах* – попервах. *С тех пор, как* – відтоді, як; з того часу, як. *С тех пор* – з того часу. *С которых, каких пор* – з якого часу; відколи. *Об эту пору* – під цю пору; на цей час. *До сих пор* – досі. *Теперь настоящая пора* – тепер саме час. *Пора домой* – час додому. *До тех пор, пока* – доти, поки; аж доти, поки. *Порой* – часом. *До поры, до времени* – до якогось часу; тим часом; поки що.

Поработать *над чем* – рук докласти до чого; попрацювати коло чого, над чим.

Порицание – догана. *Достойный, заслуживающий порицания* – вартий догани. *Заслужить порицание* – заслужити на догану.

Поручать, -ся – доручати; припоручати; ручитися; поручитися.

Поручение – доручення. *Возлагать поручение на кого* – припоручати кому що. *По поручению* – з доручення.

Поручительство – порука. *Поручительство по* (*векселю*) – порука на (векселі).

Имущественное поручительство – майнова порука.

Порядок – порядок; (*строй*) – лад (*очередь*) – черга. *По порядку* – по черзі; по ряду; (*№ по порядку*) – чергове число. *Порядок дня* – порядок денний. *В обычном порядке* – звичайним порядком. *Учреждать порядок* – запроваджувати лад. *В порядке* (*назначения, нагрузки…*) – як призначення, як навантаження. *Приводить в порядок, наводить порядок* – впорядковувати; лад давати, робити. *Изменить порядок* – повернути лад. *Смотреть за порядком* – вести порядок; доглядати ладу. *Вводить порядки* – заводити, запроваджувати лад. *Соблюдать порядок* – додержувати порядку. *Установленный, существующий порядок* – заведений лад. *Все в порядке* – все гаразд. *В порядке очереди – см.* **Очередь**. *В спешном порядке* – негайно; спішно. *В бесспорном порядке* – безсуперечно. *В административном порядке* – адміністративно; адміністративним порядком. *Судебным порядком* – судовно. *Число по порядку* – порядкове число. *Считать по порядку* – лічити з ряду, від ряду. *В надлежащем порядке* (*держать*) – як слід, як годиться, як треба, як належить (тримати). *В надлежащем порядке* (*проводить*) – (переводити) установленим порядком.

Посвящать *кого во что* – присвячувати кого до чого. *Посвятить в подробности дела* – докладно з’ясувати справу.

Последний – останній; (*окончательный*) – остаточний. *Последнее обстоятельство, факт, явление и т. п.* – ця обставина, цей факт, це явище тощо. *Срок последнего платежа* – термін остаточної виплати.

Последствие – наслідок. *Вести за собой последствия* – тягти за собою що; спричинятися до чого. *По* (*своим*) *последствиям* – (своїми) наслідками.

Послужить – послужити. *Послужить причиной* – спричинитися до чого.

Пособие – допомога; (*учебник*) – підручник. *Денежное пособие* – підсобні гроші; грошова допомога. *Единовременное пособие* – одноразова допомога.

Поставить – поставити. *Поставить на своем* – довести (до) свого. *Поставить вертикально* – вертикально, прямцем поставити. *Поставить ребром* – поставити руба. *Поставить на ноги* – довести до розуму, до пуття; зняти на ноги.

Постановление – постанова. *Обязательное постановление* – обов’язкова постанова. *Делать постановление* – постановляти, ухвалювати. *Принять постановление* – ухвалити постанову.

Посторонний – сторонній. *Посторонние заработки, доходы* – сторонні заробітки, прибутки. *Посторонним лицам вход воспрещается* – стороннім (особам) входити заборонено.

Поступать – чинити; діяти; (*вести себя*) – поводитися; (*куда*) – вступати; (*о деньгах*) – надходити. *Поступать* (*плохо*) – робити, чинити (*зле*). *Поступать наперекор* – на пеню кому робити. *Поступать по правде* – ходити по правді. *Поступать на должность – см.* **Должность**. *Поступать по-своему, по-иному* – ходити своїм робом, иншим робом. *Поступать справедливо* (*дурно*) – ходити правим (лихим) робом. *Как бы ты поступил* – як би ти повівся, як би ти зробив.

Поступление *куда* – вступ до чого; (*о деньгах*) – надходження. *Прочие поступления* – инші внески.

Поступок – вчинок; дія. *Бессмысленный поступок* – безглуздий учинок. *Подлый поступок* – ганебний учинок.

Посылка (*действие*) – посилання; (*вещь*) – пакунок. *Посылка без цены* – пакунок простий. *Посылка ценная* – пакунок коштовний.

Потерпеть – потерпіти. *Потерпевший* – скривджений.

Потеря – втрата. *Нести потери* – втрачати що; мати втрати. *Довести до потери* – довести до втрати. *Сожалеть о потере кого, чего* – жалкувати за ким, чим.

Потерять – загубити; (*иметь убытки*) втратити; (*время*) – змарнувати; загаяти.

Потребление – споживання. *Предметы широкого потребления* – речі загального споживання.

Потребность – потреба. *Жгучая потребность* – нагальна потреба.

Поучать (*вообще*) – навчати розуму; на добрий розум навчати. *Поучать чему* – навчати чого.

Почем – що за його; почім.

Починка – лагодження; поправа; (*одежды*) – латання. *Взять, дать в починку* – взяти, дати до направи.

Почта – пошта. *Отправлять по почте* – пересилати поштою. *Спешная почта* – швидка пошта. *По почте* – поштою. *Воздушная почта* – повітряна пошта. *Возвратная почта* – поворотна, зворотна пошта.

Почтение – шана; повага; пошана. *С почтением* – з пошаною; з повагою. *Внушать почтение* – імпонувати кому. *Мое почтение* – моє шанування. *Глубочайшее почтение* – найвища пошана.

Почти – майже; мало не; трохи не. *Почти нигде* – мало де. *Почти что* – мало що; мало не. *Почти даром* – мало не дурно.

Пошлина – мито. *Ввозная пошлина* – довозове; привозове; мито за привіз. *Судебная пошлина* – судове; судове мито; оплата судова. *Гербовая пошлина* – гербове; гербове мито. *Облагать пошлиною* – накладати мито на що; обмитити що.

Пояснение – пояснення. *Исчерпывающее пояснение* – повне пояснення. *Для пояснения* – щоб з'ясувати.

Правила – правило; припис. *Соблюдать правила* – додержувати правил. *По всем правилам* – додержавши всіх правил; (*шутл.*) – на всіх підставах. *По правилу* – за правилом.

Право – право; (*авторское*) – авторське п.; (*вещное*) – речове п.; (*государственное*) – державне п.; (*застройки*) – п. забудування; (*международное*) – міжнародне п.; (*наследственное*) – спадкове п.; (*обязательственное*) – п. зобов'язання; (*процессуальное*) – процесуальне п.; (*публичное*) – публічне п.; (*семейное*) – родинне п., (*собственности*) – право власності; (*торговое*) – торговельне п.; (*уголовное*) – карне п.; (*частное*) – приватне право. *Терять, утратить право* – відпадати права. *Приобретать право* – здобувати право. *Преимущественное право* – переважне право. *Восстанавливать в правах кого* – повертати, відновлювати права кому. *Лишение прав* – позбавлення прав. *По праву давности – см.* **Давность**. *Защищать свое право* – достоювати права. *Лишить прав* – позбавити прав кого; (*судом*) – від права відсудити. *Предоставлять, присваивать право кому* – надавати, давати право кому. *Быть вправе* – мати право; (*основание*) – мати рацію. *По праву* – по праву. *Пользоваться правом* – мати право; користуватися з права. *Право голоса, слова* – право на голос, на слово. *Уступить кому право* – поступитися кому правом; відступити право кому. *Предоставляется вам право* – ви маєте право; вільно вам. *Располагать своими правами* – користуватися з своїх прав. *Лишаться прав* – позбутися прав. *Лишить права слова* – відібрати слово в кого; позбавити слова кого. *Обладать всеми правами* – мати всі права. *Оговаривать себе права, оставлять за собой право* – застерігати собі право. *Ограничивать в правах* – обмежувати в правах.

Правление (*действие*) – керування; урядування; (*орган*) – управа; правління. *Бразды правления* – стерно влади.

Пребывать – лишатися; жити; мешкати. *Пребываю к вам благосклонный* – лишаюсь до вас прихильний.

Превосходство – перевага. *Добиваться превосходства над кем* – допевнятися переваги над ким.

Превращаться – перетворювати, -ся на що; обертатися на що; повертатися на що. *Превращать в ничто* – переводити, повертати нанівець. *Товар при перевозке превратился в щепки* – товар під час перевозу потрощився.

Предел – межа; грань. *В пределах* – в межах. *Вне пределов* – поза межами. *Выйти из пределов* – перебрати міри; перейти за межі; зайти за край; перейти через край. *Положить предел* – межі покласти; край покласти; берега дати.

Предлагать – пропонувати. *Предлагаю приступить к исполнению обязанностей* – пропоную взятися до виконання обов'язків.

Предлог – привід. *Искать предлога* – шукати приводу, зачіпки. *Под предлогом* – начебто

на що.

Предложение – пропозиція; (*товара*) – постачання. *По* (*моему*) *предложению* – на (мою) пропозицію; з (моєї) пропозиції. *Входить с предложением* – запропоновувати; робити, ставити пропозицію. *Предложение падает* – постачання спадає, меншає. *Предложение превышает спрос* – постачання перевищує попит. *Вводное предложение, слово* – вставне речення, слово. *Внести предложение* – подати пропозицію.

Предмет – річ; (*учебный*) – дисципліна. *На предмет* (*получения*) – щоб (одержати). *Предметом договора является…* – умова складається (умову складено) про…

Предоставлять *кому что* – давати; (*разрешать*) – дозволяти.

Предостережение – пересторога; застереження. *Для предостережения* – в пересторогу; щоб застерегти проти чого; щоб запобігти чому.

Предполагать – припускати; гадати. *Предположим, что* – припустімо, що; даймо на те, що. *Предполагать что-нибудь делать* – мати на думці що робити. *Основательно предполагать* – слушно гадати. *Предполагается что-нибудь сделать* – є думка що зробити.

Предположение – гадка; припущення. *По предположению* – з припущення. *Сметное предположение* – кошторисне припущення.

Предпочитать *что* (*чему*) – давати перевагу чому (*перед чим*); вважати за краще що. *Предпочитаю не вмешиваться* – маю за краще не втручатися.

Предпочтение – перевага. *Оказывать* (*отдавать*) *предпочтение* – віддавати перевагу.

Предприимчивость – підприємливість; західливість; заміристість. *Предприимчивый* – підприємливий; західливий; заміристий.

Предприятие – підприємство. *Промышленное, торговое предприятие* – промислове, торговельне підприємство. *Рискованное предприятие* – непевна справа; непевний намір. *Коммунальные предприятия* – комунальні підприємства. *Мелкое предприятие* – дрібне підприємство.

Председатель, (**-ница**) – голова. *Быть председателем* – головувати; за голову бути. *Председателем избрать* – на голову обрати.

Председательство – головування. *Под председательством* – за головуванням.

Представление – подання; (*воображение*) – уявлення; уява; (*театральное*) – вистава. *По представлению* – на подання; (*согласно с представлением*) – за поданням; після подання. *По представленню кого* – з чийого подання; з подання кого. *Входить с представлением* – звертатися з поданням. *Неправильное представление* (*о деле*) – хибне уявлення (про справу). *Отчетливое представление* – ясне уявлення. *Составить себе* (*отчетливое*) *представление о чем* – (ясно) здати собі справу з чого, про що.

Представлять (*заявление и т. п.*) – подавати; (*в мыслях*) – уявляти; (*представительствовать*) – репрезентувати; (*составлять что*) – становити. *Представляя при сем* – надсилаючи, подаючи при цьому. *Живо представлять* – виразно, ясно уявляти. *Представлять собою, из себя* – являти, становити собою; бути. *Представьте себе* – уявіть собі. *Что он собой представляет* – що воно за людина.

Предстоять – стояти перед ким; бути на меті; мати; мусити; наставати. *Мне предстоит поездка* – я маю їхати. *Предстоит* (*большой труд*) – буде (багато роботи). *Предстоящий* – наступний; черговий.

Предупреждать *кого* – попереджати, перестерігати кого. *Предупреждать что* (*несчастье*) – запобігати чому (лихові). *Предупредить заблаговременно* – заздалегоди, загодя повідомити.

Предупреждение *кого* – попередження кого. *Предупреждение чего* – запобігання чому. *Делать предупреждение* – попереджувати.

Предусматривать – передбачати. *Предусмотренный* – передбачений. *Предусмотренный законом* – передбачений у законі.

Предусмотрительность – обачність. *Предусмотрительный* – обачний.

Предшественник – попередник. *Предшественник по должности* – попередник на посаді.

Предыдущий – попередній. *На предыдущей* (*неделе*) – того (тижня).

Предъявление – подання; подавання; показування. *По предъявлении* – після подання; на подання; подавши; показавши.

Прежде – перш; раніше. *Прежде чем* – перш ніж. *Прежде всего* – насамперед; передусім, поперед усього. *Преждевременно* – завчасно.

Преимущество – перевага. *Иметь преимущество* – переважати.

Прекращение – припинення. *По прекращении* – коли кінчиться; коли припинено буде.

Премия – премія. *Страховая премия* – страхова виплата.

Пренебрежение – зневага; погорда; гордування. *Оставлять в пренебрежении* – занехаяти що. *С пренебрежением* – гордуючи; зневажливо; погордливо. *Смотреть с пренебрежением* – дивитися з погордою.

Преподать указания – дати навід, вказівки. *Преподать руководящие указания* – дати вказівки до керування.

Препровождать – надсилати; слати. *При сем препровождаю* – при цьому надсилаю.

Препятствие – перешкода; перепона. *Препятствий нет, не встречается* – перешкод немає.

Препятствовать – перешкоджати; на перешкоді, на заваді ставати, бути; (*мешать*) – заважати. **пререкание** – суперечки. *Входить в пререкания* – заходити, вдаватися в суперечки.

Преследование – переслідування; пересліди. *Возбуждать преследование* – розпочинати переслідування.

Преступление – злочин; злочинство. *Вовлекать в преступление* – втягати в злочин, до злочину. *Совершить преступление* – зробити, вчинити злочин. *Признаваться в преступлениях – см.* **Признаваться**. *Признаки преступления* – ознаки злочину. *Обнаружить, открыть преступление* – викрити злочин. *Уличить кого в преступлении* – спіймати кого на злочині; довести злочин кому. *Преступление по службе, должностное преступление* – службовий злочин. *Вменять в преступление* – ставити за провину; привинювати кому; (*по суду*) – всуджувати кому. *Преступление вменяемое кому-либо* – злочинство привинене кому; (*по суду*) – всуджене кому. *На месте преступления* – на гарячому вчинку.

Претензия – претензія. *Быть в претензии* – нарікати, ремствувати на кого.

Преувеличивать – прибільшувати. *Преувеличенный* – прибільшений; (*слишком*) – перебільшений.

При – при; за; в. *При жизни, при помощи…* – за життя, за допомогою… *При борьбе, при обстоятельствах…* – в боротьбі, в обставинах. *При взыскании, при обложении* – стягаючи, оподатковуючи; під час стягання оподаткування. *При ком, чем* (*состоять, находиться*) – при кому (бути). *При всем том* – не вважаючи на все те; попри все те. *При всем этом* – проте; а проте.

Приближаться – наближатися до чого; (*о времени*) – надходити.

Прибор – прилад. *Измерительный прибор* – вимірний прилад. *Письменный прибор* – приладдя до письма.

Прибыль – прибуток; зиск. *Извлекать прибыль* – зискувати; мати зиск, прибуток. *Валовая прибыль* – гуртовий прибуток. *Чистая прибыль* – чистий прибуток.

Привет – привітання; привіт. *С товарищеским приветом* – з товариським привітанням, привітом. *Передавать привет* – переказувати привітання.

Привлекать – притягати; приваблювати; (*интересовать*) – цікавити. *Привлекать к* (*ответственности, уплате и т. п.*) – притягати до (відповідальности чи права, виплати тощо).

Привычка – звичка. *Усвоить привычку* – взяти звичку; узяти натуру. *При привычке* – від звички; через звичку.

Привычный – звичний; (*привыкший к чему*) – звиклий до чого.

Приговор – вирок; присуд. *Приговор исполнен* – присуд виконано. *Отмененный приговор* – скасований вирок. *Оправдательный приговор* – визвольний присуд. *Обвинительный приговор* – засуд. *Смертный приговор* – осуд на смерть. *По приговору* (*суда*) – за (судовим

) вироком.

Пригодный – придатний; здатний; годящий. *Пригодный к чему* – придатний на що.

Придерживаться – додержуватися. *Придерживаться* (*не оставлять*) – не кидатися чого.

Прием *кого, чего* – приймання кого, чого; (*образ действия*) – спосіб; (*о лекарствах*) – заживання. *Прием* (*посетителей*) *производится* – відвідувачів приймають, приймається. *Сейчас нет приема* – зараз, тепер не приймають. *В два, три приема* – за два, три рази; двома, трьома заходами, нападами; (*о лекарствах*) – даваннями.

Признавать – визнавати. *Признавать необходимым* – визнавати за (конче) потрібне.

Признак – ознака; прикмета; (*свойство*) – властивість. *Отвечать признакам каким* – мати ознаки які. *Отвечающий* (*определенным*) *признакам* – що має (певні) ознаки.

Призывать – кликати, прикликати. *Призывать к чему* – закликати до чого.

Приказ, приказание – наказ. *Исполнить приказание* – виконати наказ. *Дать приказ* – дати наказ. *Отдавать приказ* – наказувати. *По приказанию* – з наказу; (*согласно с приказом*) – за наказом. *Делать по чьему приказанию* – робити, чинити з чийого наказу. *Объявить приказ* – оповістити наказ.

Прилагать – додавати; долучати; (*применять*) – прикладати; застосовувати. *Прилагать старания* – докладати, додавати рук, праці до чого. *При сем прилагаю* – до цього додаю.

Приложение – додавання; (*печати*) – відтиснення; (*применение*) – прикладання; застосування; (*предмет*) – додаток.

Применение – прикладання; застосування; вживання. *В применении к кому* – прикладаючи до кого.

Пример – приклад. *По примеру* – за прикладом. *На ряде примеров – см.* **Ряд**. *Показывать пример* – привід, приклад давати. *Делать по чьему примеру* – іти за чиїм прикладом; іти у чий слід.

Примерный – зразковий; (*служащий для образца*) – взірцевий; (*приблизительный*) – приблизний.

Принадлежность (*прибор*) – прилад; (*свойство*) – властивість; (*к кому, к чему*) – приналежність. *Канцелярские принадлежности* – канцелярське приладдя. *Письменные принадлежности* – писемне, писальне приладдя; приладдя до письма, писання. *По принадлежности* – кому, куди належить.

Принимать – приймати. *Принимать кого за кого* – вважати, мати, визнавати кого за кого. *За кого вы меня принимаете* – за кого ви мене маєте.

Приниматься *за что* – братися до чого.

Принуждать – примушувати; неволити; силувати. *Принужденный* – силуваний; примушений. *Принуждаю себя* – через силу.

Принуждение – примус. *По принуждению* – з примусу.

Припоминать – пригадувати. *Припомниться* – на пам’яті стати.

Присоединяться – приєднувати, -ся; прилучатися. *Присоединяться к чему* – приєднуватись до чого; зголошуватись до чого.

Приступать – підступати до чого; (*приниматься за что*) – братися до чого; заходжуватись коло чого. *Приступать к взысканию* – починати правіжку. *Приступать к исполнению, изложению и т. п.* – починати виконувати, викладати і т. ин.

Присутствие – присутність. *В его, вашем… присутствии* – при ньому, при вас…

Присяга – присяга; (*действие*) – присягання. *Приводить к присяге* – брати присягу. *Нарушить присягу* – зламати присягу.

Приход – прибуток. *Записать на приход* – заприбуткувати; записати на прибуток. *Наименование приходов* – назва прибутків.

Приходиться – випадати; припадати; доводитись. *Приходится отсрочить платеж* – доводиться відкласти виплату. *Пришлось ехать лесом* – випало їхати лісом. *На вашу долю приходится* – на вашу частку припадає. *Приходится отдуваться* – доводиться на собі терпіти.

Причина – причина; привід. *По причине* (*чего*) – через (що). *Основательные причины* – поважні, слушні причини. *По* (*основательным, уважительным*) *причинам* – з (поважних, важних) причин. *По (той) причине* – з (тієї) причини. *Без видимой причины* – не знати з

якої причини; (*ирон.*) – з доброго дива. *По многим причинам* – з багатьох причин. *Стать, быть причиной чего* – спричинити що; спричинитися до чого.

Причитаться – належати; (*приходиться*) – припадати. *Причитается* (*вам*) – належить (*вам*).

Программа – програма. *По программе* – за програмою. *Предположительная программа* – попередня програма.

Продавать – продавати. *В розницу продавать* – продавати в роздріб. *Оптом продавать* – продавати на гурт; гуртом продавати. *С торгов продавать* – продавати з торгів. *Продавать с убытком* – продавати втратно. *Продавать дешево* – дешево продавати; здешевити; продешевити.

Продажа – продаж. *В продаже* (*имеется*) – в продажу (є). *В продажу* (*поступать*) – на продаж іти. *Для продажи* (*имеется*) – на продаж (є). *Оптовая продажа* – гуртовий продаж, продаж на гурт. *Розничная продажа* – роздрібний продаж; продаж у роздріб. *Прибыльная продажа* – вигідний продаж. *Публичная продажа* – прилюдний продаж. *С публичной продажи* – з торгів. *Пускать в продажу* – пускати в продаж.

Продолжать – продовжувати. *Продолжать что-либо делать* – далі робити що. *Продолжить срок* – відкласти термін. *Продолжай, продолжайте* (*говорить*) – далі (кажи, кажіть). *Продолжаться* – тривати. *Переписка продолжается* – листування триває. *Продолжительный* – тривалий.

Продолжение – продовження. *Продолжение будет, следует* – далі буде. *В продолжение* – протягом, на протязі (чого).

Продолжительность – довгість, довгота. *Продолжительность времени* – протяг часу. *Продолжительность* (*событий, рабочего дня*) – тривалість.

Прожиточный минимум – прожитній мінімум.

Производитель – виробник. *Производитель работы* – виконавець робота.

Производительность (*труда*) – продукційність (праці); (*машины, завода*) – видатність.

Производство – виробництво. *Отрасль производства* – галузь виробництва. *Орудие производства* – знаряддя виробництва.

Произвол – сваволя. *На произвол судьбы* – напризволяще.

Произношение – вимова. *Свободное произношение* – легка вимова.

Происки – підступи, домагання. *По проискам кого* – з підступів, домагання чийого.

Происходить – відбуватися; (*возникать*) – повставати; виникати; (*вести начало, род*) – походити. *Заседание происходит в учреждении* – засідання відбувається в установі. *Произошло* – сталося (що). *Произошло неожиданное обстоятельство* – сталася несподіванка.

Происхождение – походження. *По происхождению* – родом; з роду; з походження; походженням.

Прок – пуття; пожиток. *Что в этом проку* – яка з того користь; який з того пожиток. *Впрок* (*готовить*) – надалі, на схов (готувати).

Промысел – промисел; ремество. *Торговый промысел* – торгівництво. *Горный промысел* – гірництво.

Промышленность – промисловість. *Добывающая промышленность* – копальна промисловість. *Обрабатывающая промышленность* – обробна промисловість. *С.-хоз. промышленность* – сільськогосподарська промисловість.

Просить – просити; прохати. *Убедительно, настойчиво просить* – дуже просити; (*умолять*) – благати. *Просить пожаловать* – просити прибути.

Простой – простий. *Проще всего* – найпростіше.

Просьба – прохання. *Уступить просьбе* – уважити прохання. *По* (*моей*) *просьбе* – на (моє) прохання.

Протекция – протекція. *Составить протекцию* – зробити протекцію. *По протекции* – з протекції; на протекцію.

Противный – супротивний; (*неприятный*) – огидний; гидкий; бридкий. *Противный чему* – суперечний з чим.

Противоречие – суперечність. *Не допускать противоречий* – не допускати сперечатися;

не попускати сперечань. *В противоречии с чем* – всупереч чому. *Классовые противоречия* – класові противенства. *Ввиду противоречия* (*показаний*) – зважаючи на суперечність (свідчень).

Протокол – протокол. *Вносить в протокол* – вписувати до протоколу. *Зачитать протокол* – прочитати протокола.

Проходить – проходити; (*службу*) – відбувати; (*о времени*) – минати. *Проходить мимо чего* (*без внимания оставлять*) – минати що. *Это так ему не пройдет* – це (йому) так не минеться.

Процент – відсоток. *Учетный процент* – дисконтовий відсоток.

Прочий – инший. *И прочее* – і инше.

Прочь – геть. (*И я*) *не прочь* – (і я) не від того.

Прошение – прохання. *По прошению* – на прохання. *Вследствие прошения* – зважаючи на прохання.

Прощать – прощати; пробачити; дарувати. *Простите* – даруйте; пробачте; вибачайте. *Прощай, прощайте* – бувай здоров, бувайте здорові; прощавай, прощавайте.

Пункт – пункт. *Пункт* (*в условии*) – пакт. *Наблюдательный пункт* – спостережний пункт.

Пускать, -ся – пускати, -ся. *Пуститься на авось* – піти навмання.

Путь – путь; шлях; дорога; (*жел. дор.*) – колія. *Пути сообщения – см.* **Сообщение**. *Верный путь* (*показать*) – правдивий шлях (показати). *Законным путем* – правним способом. *Наводить на путь* – давати навід. *Проторенный путь* – битий шлях. *Двинуться в путь* – рушити, вирушити. *Обратный путь* – дорога, шлях назад. *На обратном пути* – вертаючись. *По пути* – по дорозі; з руки. *Вступить на скользкий путь* – на слизьке стати. *Попутно* – принагідне. *Путем авансирования, расследования...* – авансуючи, розслідуючи; авансуванням, розслідуванням. *Путем надписи* – написуючи; через напис.

Пуще прежнего – гірше як перед тим.

Работа – праця; робота. *Ставить кого на работу* – ставити кого на роботу, до роботи; заставляти діло ким. *Срочная работа* – негайна, пильна праця. *Работа исполнена до конца* – роботу доведено до зробу. *Поручать кому работу* – доручати кому справу, працю. *Принудительные работы* – примусова праця. *Отвлекать от работы* – відривати від роботи, праці. *Бесплатная работа* – неплатна робота. *Исполнить* (*окончить*) *работу* – відбути працю; довести що до зробу. *Сверхурочная работа* – надурочна праця, робота; перероб. *Заниматься работой* – працювати. *Упорство в работе* – завзятість. *Приняться за работу* – стати до праці. *Вести работу* – провадити роботу. *Далась мне эта работа!* – увірилась мені ця праця! *Взваливать работу* – накидати працю, роботу. *Работа к спеху* – негайна робота. *Избегать работы* – ухилятися від праці. *Работа гужем* – тяглова робота. *Прекратить работу* – припинити, покинути працю, роботу. *Приниматься за работу* – братися, ставати до роботи, до праці, до справи. *Следить за работой* – пильнувати роботи, праці; стежити за роботою, працею. *Отчитываться в работе* – звітуватись за працю; давати звіт про працю.

Работать – працювати; робити. *Не работается* – не бере робота. *Работать без остановки, отдыха* – робити без перестанку (без упину), без відпочинку. *Не расположен работать* – не має охоти до роботи; не бере кого робота. *Работать с наслаждением* – працювати з уподобою. *Работать медленно, не спеша* – повагом робити. *Не способен работать* – не здатний до роботи; не здатний працювати.

Работник – робітник; (*труженик*) – працівник. *Плохой работник* – поганий, ледачий робітник.

Равновесие – рівновага. *Потерять равновесие* – схитнутися.

Равный – рівний; однаковий. *Равно* (*стольким-то*) – дорівнюється (стільком); становить, виносить (стільки). *Равно как и...* – а так само й... *Все равно* – про мене; байдуже; однаково.

Радость – радість; радощі. *Быть вне себя от радости* – з радощів себе не чути. *Доставлять радость кому* – радувати кого; давати радість кому. *От радости* – з радощів.

Раз – раз. *Раз* (*как-то*) – одного разу; якось; колись. *В другой раз* – иншим разом. *В первый, второй, третий раз* – вперше, вдруге, втретє. *В последний раз* – востаннє. *Как раз* – якраз; саме враз. *Каждый раз* – щоразу, раз у раз. *Разом* – разом; відразу; заразом; (*вместе*) – вкупі. *Сразу* – відразу; зразу.

Разбег – розбіг; розгін. *С разбега* – з розгону.

Разбор – розбір; вибір; (*действие*) – розбирання. *Без разбора* – не розбираючи.

Разброд (*в знач. «вразброд»*) – врозтіч; різно.

Разве – хіба; невже. *Разве что* – хіба що. *Разве это впервые* – хіба це першина.

Развешивать – розвішувати; (*на весах*) – розважувати. *Развесить уши* – розпустити вуха.

Развитие – розвій; розвиток; (*действие*) – розвивання. *В развитие* (*постановления*) – на розвиток (постанови).

Разгар – розпал. *В разгаре* – в розпалі; на розпалі.

Разговор – розмова. *Разговор идет о…* – мова мовиться за… *Вмешиваться в разговор* – впадати в мову. *Возобновлять разговор* – знімати (знову) розмову. *Прерывать разговор* – перепинати, уривати розмову. *Разговор касается чего* – мова заходить про що. *Разговор принял такой оборот – см.* **Оборот**. *Разговор продолжается* – розмова йде, точиться далі. *Вести разговор* – провадити мову, розмову, речі. *Прекратить разговор* – урвати розмову. *Разговор не клеится* – мова не мовиться. *Вдаваться в разговоры* – в речі (в балачки) заходити, ввіходити. *Вступать, пускаться в разговор* – заходити в розмову, в бесіди, в балачки; заводити розмову; ставати на розмову. *Разговор вертелся* – розмова в'язалася (коло чого). *Крупный разговор* – гаряча розмова. *Заводить разговор* – починати розмову; знімати слово.

Различие – відмінність. *Без различия* (*формы*) – не зважаючи на (форму). *Без различия* (*относиться*) – байдуже (ставитися).

Размер – розмір. *По размеру* – розміром. *В половинном размере* – на половину менше.

Разница – різниця. *Существенная разница* – ґрунтовна різниця.

Разорять что – руйнувати; (*край, страну*) – плюндрувати; (*кого*) – збивати з стану, зводити з господарства.

Разорение – руїна. *Привести в разорение* – зруйнувати.

Разрешение – дозвіл; (*вопроса, задачи*) – розв'язання; розв'язка. *Разрешение испрашивать* – просити дозволу. *Нужно истребовать разрешение* – треба виправити дозвіл. *Без разрешения* – без дозволу. *С разрешения* – за дозволом.

Раньше – раніше. *Приходить, делать и т. д. раньше кого* – приходити, робити і т. ин. перед кого.

Расписка – розписка. *Задаточная расписка* – завдатковий лист. *Платежная расписка* – платіжний квиток; платіжна розписка. *По расписке* – на розписку; під розписку.

Располагаться – розкладати, -ся; розташовувати, -ся. *Располагать к чему* – заохочувати до чого. *Располагаю завтра выехать* – маю, гадаю завтра їхати. *Расположиться с вещами, с товарами* – розташуватися з речами, з крамом. *Располагать в свою пользу* – прихиляти до себе кого.

Расположение – розклад; розпорядок; розташування; (*к кому*) – прихильність, ласка до кого; (*желание*) – охота, хіть. *Расположение духа* – настрій. *Расположение к чему* – нахил, здатність до чого. *Расположение слов* – порядок слів. *В хорошем, плохом расположении духа* – в доброму, поганому настрої. *Приобрести расположение* – дістати прихильности. *Потерять расположение* – стратити прихильність; відбігти ласки.

Распоряжение – наказ; розпорядження. *Быть в распоряжении* – бути до чийого розпорядження; бути до чиїх послуг. *По распоряжению* – з наказу. *Предоставлять в чье-либо распоряжение что* – передавати до чийого розпорядження що. *Сделать распоряжение* – зробити розпорядження. *Согласно распоряжению* – згідно з розпорядженням. *Завещательное распоряжение* – спадкове розпорядження. *Циркулярное распоряжение* – обіжне розпорядження.

Распространение – розповсюдження; поширення; (*действие*) – розповсюджування;

поширювання. *Распространение тепла, света, звука* – передача тепла, світла, звуку.

Распространять – розповсюджувати; ширити. *Распространять молву* – пускати славу.

Рассвет – світання; досвіток. *На рассвете* – удосвіта; на світанні; на світанку. *С рассветом* – по видноті; як задніє (задніло).

Рассмотрение – розгляд. *Оставлять без рассмотрения* – залишати без розгляду, не розглянувши. *К рассмотрению и исполнению* – до розгляду і виконання. *Подлежит рассмотрению* – треба розглянути. *Рассмотрение и проверка чего* – розгляд і перевірка чого. *Не подлежит нашему рассмотрению по причине* – не можемо розглядати з причини. *Представлять, вносить на рассмотрение* – подавати на розгляд. *По рассмотрении* – розглянувши. *Откладывать рассмотрение дела* – відкладати розгляд справи. *Назначить к рассмотрению* – призначати на розгляд.

Рассрочка – розклад виплат. *В рассрочку, с рассрочкой* – на виплат, розклад. *Платить в рассрочку – см.* **Платить**.

Расстояние – віддаль; відстань; віддалення. *На некотором расстоянии* – трохи віддалік. *Далекое расстояние* – велике віддалення. *На таком же расстоянии, как и…* – так завдальшки, як і… *На расстоянии пяти километров отсюда* – за п’ять кілометрів звідси. *За дальностью расстояния* – через велику далечінь.

Расстройство – нелад; неспокій; незгода. *Вносить расстройство* – викликати, спричиняти нелад, розлад.

Рассудок – розум; глузд; тяма. *Лишиться рассудка* – збожеволіти; обезглуздіти; (*ирон.*) – з глузду зсунутись.

Рассуждение – міркування. *Без рассуждений* – негайно; не сперечаючись. *В рассуждении* (*этого*) – щодо (цього). *Пускаться в рассуждения* – вдаватися в міркування.

Рассчитывать – розраховувати; (*расчислять*) облічувати; обраховувати. *Рассчитывать на что-либо* – сподіватися на що; вважати на що. *Рассчитывать служащих* – звільняти службовців.

Рассыпать, -ся – розсипати, -ся, розтрусити, -ся. *Рассыпаться в благодарностях* – розлякуватися. *Рассыпаться мелким бесом* – низько слатися, стелитися перед ким.

Раствор – розчин. *Слабый раствор* – легкий, неміцний розчин.

Расход – видаток. *Накладные расходы* – накладні видатки. *Наименование расходов* – назва видатків. *В расход* – на видаток. *Записать в расход* – завидаткувати; записати на видаток. *Хозяйственные расходы* – господарські видатки. *Записывать в расход* – списувати на видатки. *Текущие расходы* – поточні, біжучі видатки. *Возвращаемые расходы* – зворотимі видатки, витрати. *Возвратные расходы* – видатки до повернення.

Расценка – розцінка; (*действие*) – розцінювання; цінування. *По расценке* – за розцінкою. *Повышать, понижать расценку* – підвищувати, знижувати розцінку.

Расчет – порахунок, обрахунок. *Взять, принять в расчет* – взяти на увагу; мати на увазі. *Покончить расчеты* – розрахуватися. *До расчета* – до порахунку. *Обмануться в расчете* – пролічити; прорахувати. *Ошибиться в расчете* – прогадати; схибити. *Окончательный расчет* – поквитування. *В окончательный расчет* – на поквитування. *Нет расчета* (*что делать*) – невигідно, нема рації (що робити). *С таким расчетом, чтобы…* – так, щоб…

Редко – рідко; не часто; вряди-годи; коли-не-коли. *Нередко* – почасту. *Редко кто* – мало хто. *Редко где* – мало де. *Хоть редко, да метко* – хоч раз, та гаразд.

Редкость – рідкісна річ; рідкощі. *На редкость* – на диво.

Результат – наслідок; результат. *Это является результатом – см.* **Являться**. *Не получилось никакого результата* – наслідок вийшов ніякий.

Репутация – репутація; слава. *Составить себе репутацию* – зажити репутації.

Речь – промова; (*разговор*) – розмова; мова. *Речь произносить* – виголошувати промову. *Речь вести* – вести мову; провадити мову, розмову. *О чем речь* – про що мова. *Речь идет о…* – мова мовиться за… *Речь кому прерывать, перебивать* – перебивати мову; (*своими словами*) – упадати в мову. *Обвинительная речь* – обвинне слово. *Защитительная речь* – оборонне слово.

Решать – розв’язувати; вирішувати; постановляти. *Решать в один голос* – одноголосно ухвалювати. *Решил сделать* – поклав зробити. *Так он решил* – так він поклав.

Решаться – наважуватися; зважуватися; пускатися на що. *Не решаться* – вагатися; не наважуватися. *Не решился на этот шаг* – не наважився, не зважився на що.

Решение (*действие*) – вирішування; (*результат*) – постанова; ухвала. *Выносить решение* – вирішувати, ухвалювати що; ухвалювати постанову. *Единогласное решение* – одноголосна ухвала; одноголосне вирішення. *Принял решение* – ухвалити, постановити що, про що. *Состоялось решение* – ухвалено. *Узнать решение* – допитатися постанови. *По решению* – за постановою; з постанови.

Решительно – рішуче; (*совсем*) – зовсім; цілком; (*окончательно*) – остаточна. *Решительно ничего* – анічогісінько. *Решительно никого* – нікогісінько. *Я решительно не понимаю* – я зовсім не розумію. *Он решительно ничего не делает* – він зовсім нічого не робить; ні за холодну воду не береться.

Ровно – рівно; якраз. *Ровно в* (*два*) *часа* – саме о (другій) годині. *Ровно ничего* (*не понимать*) – нічогісінько (не тямити). *Читать ровно* – читати рівно, плавно.

Род – рід; (*вид*) – порідок; відміна; (*о товаре*) – гатунок. *Такого рода явления* – такі явища. *В этом роде* – щось подібне. *Отроду не видал* – зроду не бачив. *Род занятий* – фах, професія. *Род операций* – форми операцій. *Всякого рода* (*сделки*) – різні (угоди).

Рост – зріст. *Ростом* – на зріст. *По росту* (*становиться*) – під зріст (ставати).

Рука – рука. *Взять в руки кого* – узяти в шори кого. *Взять себя в руки* (*овладеть собой*) – опанувати себе. *Набивать в чем-либо руку* – наважувати руку до чого. *Держать чью руку* – тягти за ким. *Навострить руку* – наламати руку. *Собственной рукою, собственноручно* (*подписалися*) – рукою власною, власноручно (підписався). *Не дается в руки* (*не спорится*) – не йметься (мені). *Руку приложить* – рукою власною розписатися. *Рука об руку* – попліч; поруч; руч об руч. *С пустыми руками* – впорожні. *С легкой руки* – в добрий час. *С руки* – під руку. *На скорую, легкую руку* – нашвидкуруч (*руку*); прихапцем; абияк. *На все руки* – до всього здатен. *Сбывать с рук* – позбутися, спекатися чого. *К рукам прибрать* – до рук прибрати. *Наложить на себя руки* – смерть собі заподіяти. *От руки написано* – рукою писано. *Сошло с рук* – з рук збулося. *Обеими руками* – обіруч. *Из рук в руки* – з рук до рук; з рук на руки. *Опытная рука* – вправна рука. *Под сердитую руку* – під гарячу руч (*руку*). *Под рукою* (*иметь*) – напохваті (мати). *Из рук вон плохо* – зовсім погано. *Узнавать из чьих рук, см.* **Узнавать***. По правую, левую руку* – праворуч; ліворуч. *Ударить по рукам, разнимать руки* (*при сделке, пари*) – руки перебивати. *Показывать рукой на кого, что* – скидати рукою на кого, що. *Рукою подать* – близесенько. *Холодно рукам* – холодно в руки. *Рука руку моет* – рука руку миє; злодій злодія криє.

Руководить – керувати; давати провід.

Руководство – керування; (*учебник*) – підручник. *К руководству* – до керування; щоб керуватися. *Под* (*чьим*) *руководством* – за (*чим*) проводом.

Руководствоваться – керуватися. *Руководствоваться указаниями центра* – керуватися вказівками з центру.

Рыть – рити; копати. *Рыть кому яму* – підкопуватися під кого.

Ряд – ряд; низка; шерега. *В рядах противника* – у ворожих лавах. *Ряд за рядом* – ряд по ряду. *Целый ряд товарищей* – багацько товаришів. *Это замечается в целом ряде учреждений* – це помічено по багатьох установах. *Ряд* (*вопросов*) – низка (питань). *На ряде* (*примеров*) – низкою (прикладів); з багатьох (прикладів). *Идти рядом* – іти поруч, попліч. *Сплошь и рядом* – скрізь і всюди.

Садиться – сідати; (*опадать*) – осідати; (*о тканях*) – зсідатися; збігатися; (*о солнце*) – сідати; заходити. *Садиться* (*за стол*) – сідати до (столу).

Сам – сам. *Сам не свой* – як не свій (ходить).

Самый – самий. *Самый большой, лучший и т. д.* – щонайбільший, щонайкращий; якнайбільший, якнайкращий і т. ін.

Сбор – збирання; збір. *Гербовый сбор* – гербове. *Судебный сбор* – судове. *Весовой сбор* – вагове. *Подушный сбор* – подушне. *Валовой сбор* – цілеве. *Питейный сбор* – винове. *Налоговый сбор* – стягання податків. *Денежный сбор* – збирання грошей. *Кружечный сбор* – карнавочний збір.

Сбыт – збут. *Для сбыта, на сбыт* – на збут.

Сведение – відомість; (*сообщение*) – звістка. *К сведению* – до відома; щоб знати. *Удовлетворительные сведения* – достатні відомості. *Сведения о деятельности* – відомості про діяльність. *Доводить до сведения* – доводити до відома, з'ясовувати кому. *Ежемесячные сведения* – щомісячні відомості. *Доводить до всеобщего сведения* – подавати до загального (вселюдного) відома. *Секретные сведения* – таємні відомості. *Принимать к сведению* – брати до відома, до уваги; брати на розум. *Доходить до чьего-либо сведения* – доходити до кого; доходити до чийого відома. *По сведениям* – за відомостями; з відомостей. *По имеющимся у нас сведениям* – як нам відомо. *Сведущий в чем* – знаючий на чому.

Сверх – над; понад. *Сверх того* – до того ще й…

Свет – світло. *Проливать свет* – висвітлювати. *Выпустить в свет* – випустити в світ. *Излучать свет* – світитися.

Свидетель – свідок. *Быть свидетелем, в качестве свидетеля* – за свідка бути. *Выступать в качестве свидетеля* – виступати за свідка. *Отводить свидетелей* – відсторонювати свідків.

Свидетельство – свідоцтво. *Свидетельство о бедности* – свідоцтво про бідність, про незаможність. *Свидетельство медицинское* – лікарське свідоцтво. *Свидетельство метрическое* – метрика. *Свидетельство о внесении податей* – квиток податковий. *Залоговое свидетельство* – заставне свідоцтво; заставний лист. *Ввозное свидетельство* – довозовий лист.

Свободно – вільно. *Свободно (по собственному желанию) сделать* – волею своєю, з власної волі зробити.

Свободный – вільний. *Свободный для прохода* – прохідний.

Свойство – властивість. *По* (*своим*) *свойствам* – (своїми) властивостями.

Свыше – над; більше як. *Свыше моих сил* – над мої сили. *Свыше* (*пятидесяти*) – за (п'ятдесят); над (п'ятдесят). *Свыше* (*пяти*) *лет* – більше, як (п'ять) років.

Связка – в'язка; (*бумаг*) – жмут, пачка; (*вещей*) – клунок; пакунок; (*дров*) – вязанка.

Связь – зв'язок. *В связи с тем, что…* – в зв'язку з тим, що… *Вне всякой связи* – без ніякого зв'язку. *Вступать в связь* – заходити в зв'язок. *Преемственная связь* – наступний зв'язок.

Сдавать – здавати. *Сдавать квартиру* – наймати помешкання.

Сделать – зробити. *Сделать как следует* – довести до пуття; зробити як треба, як слід. *Сделать вопреки чему* – зробити наперекір. *Сделать по-своему* – зробити своїм робом, по-своєму. *Сделать невпопад* – не до ладу зробити. *В состоянии сделать – см.* **Состояние**. *Сделать обладателем чего* – настановити на володіння над чим. *Сделать по чьему желанию* – учинити чию волю. *Сделаться сильным* – убитися в силу.

Сделка – угода. *Виды сделок* – форми операцій. *Вовлекать в невыгодную сделку* – втягати в утратну справу. *Предварительная сделка* – попередня угода. *Совершать сделку* – складати угоду.

Сдирать – здирати. *Сдирать кожу* (*иноск.*) – лупити.

Сердиться – сердитися; гніватися; гнів на кого покладати, мати; дивитися на кого злим, лихим оком; важко дихати на кого; сердито кому (зробилося).

Сердце – серце. *От всего сердца* – від щирого серця; з дорогою душею. *Не по сердцу* – не до мислі.

Сеть – сіть; сітка. *Сеть телефонная, телеграфная, учреждений и т. п.* – мережа телефонна, телеграфна, установ і т. ин.

Сила – сила. *Приобретать силу, входить в силу* (*делаться сильным*) – набирати сили; убиватися в силу, в потугу. *Вступать, входить в силу* (*о законе*) – набувати сили; ставати

чинним. *Употреблять* (*все*) *силы* – докладати (всіх) сил. *Сколько хватит сил* – скільки стане снаги. *Выбиться из сил* – знемогтися на сили. *Собраться с силами* – змогтися; поєднати сили. *Ослабевать силами* – підупадати на силах. *В силу* (*закона*) – силою (*закону*). *В силу этого* – через це. *Истратить силу* (*на работе*) – виробитися з сили. *Изо всех сил* – щосили; чимдуж; щодуху; якмога. *Нет сил* – несила; неспромога; не під силу. *Терять силу* – знесилюватися; (*о законах*) – втрачати силу, чинність. *Свыше* (*моих*) *сил* – *см.* **Свыше**. *Сверх сил* – над силу; через силу. *По мере сил* – в міру сил; як посилля. *По силам* – під силу. *Сила сопротивления* – відпорна сила. *Рабочая сила* – робітна, робоча сила. *Лошадиная сила* – кінська сила; паровий кінь. *Центростремительная сила* – центротяжна сила. *Центробежная сила* – відбіжна сила. *Собственными силами* – на власні сили, самотужки. *Движущая сила* – сила тягова. *Вооруженной силой* (*подавать помощь*) – збройно (допомагати). *Чувствовать себя в силах* – братися, чутися, почуватися на силу. *Общими силами* – спільно; гуртом. *Насколько сил хватит* – скільки буде снаги. *Быть в силах* – здужати. *Взять силой* – здобути; опанувати.

Сильно – міцно; дуже. *Сильно допекать* – до живого допікати. *Сильно изумляться* – дивом дивуватися.

Система – система. *По системе* – за системою.

Сказать – сказати; мовити; промовляти. *Сказать невпопад* – не до ладу сказати; не до речи мова; (*шут.*) – утяти до гапликів. *Сказать нечто* – сказати дещо. *Сказать с ударением* – сказати з притиском. *Сказав эти слова, он ушел* – по цій мові він пішов. *Короче сказать* – коротко кажучи.

Сквозной – скрізний; крізний. *Сквозной ветер* – протяг; продув. *Сквозное отверстие* – отвір наскрізь.

Сколько – скільки. *Сколько просишь, просите* (*при покупке*) – що правиш, правите. *Сколько следует* – скільки належить. *Сколько дали* (*заплатили*) – що дали. *Сколько-нибудь* – хоч скільки; скільки-небудь; будь-скільки. *Сколько раз* – скільки раз; скільки разів. *Сколько мне известно* – оскільки я знаю. *Сколько угодно* – скільки хоче; досхочу. *Сколько сил хватит* – *см.* **Сила**.

Скоро – швидко; хутко. *Скоро уже* – незабаром. *Ступай скорее* – рушай мерщій. *Скорее всего он не согласится* – найпевніше, що він не згодиться. *Скорее мошенничество, чем серьезное предложение* – певніше шахрайство, ніж серйозна пропозиція. *Скорее прекращу отношения с вами, чем соглашусь* – радше з вами припиню зносини, ніж погоджусь.

Скорость – швидкість, хуткість. *Начальная скорость* – початкова швидкість, хуткість. *Предельная скорость* – крайня швидкість, хуткість. *Наибольшая скорость* – найбільша швидкість, хуткість. *С наибольшей скоростью* – якнайшвидше. *Большой, малой скоростью* (*отправлять*) – великою, малою швидкістю, хуткістю (пересилати).

Слава – слава. *Приобретать славу, войти в славу* – слави зажити. *Славиться чем* – бути славним чим, з чого. *Завод славится своими изделиями* – завод славний своїми виробами.

След – слід. *Чтобы и следа твоего у меня не было* – і на очі мені не навертайся; щоб і нога твоя в мене не була. *Следом* – слідом, слідком. *Напасть на след* – натрапити слід. *Следом ходить* – услід (за ким) ходити, слідком іти. *И след его простыл* – і сліду його нема.

Следить *за чем* (*присматривать*) – доглядати чого; наглядати що; пильнувати чого; (*выслеживать*) – стежити за ким.

Следовать *за кем* – іти за ким; (*кому причитаться*) – належати. *Из* (*этого*) *следует* – з (цього) випливає, виходить; отже.

Следствие – слідство. *По материалам следствия* – із матеріялів слідства; за матеріялами слідства. *Производить следствие* – чинити, переводити слідство.

Следующий – дальший; (*во времени*) – наступний; (*перед перечислением, пояснением*) – такий. *Следующее* – таке; ось що.

Слишком – надто; занадто. *Слишком мало, много и т. д.* – замало, забагато і т. ин.

Слово – слово. *Сдержать, исполнить слово* – додержати слова; стати на слові; справдити

своє слово. *Давать на слово* – давати на віру. *Давать слово в чем* – давати слово на чому. *Поймать на слове* – зловити на мові. *Не изменять* (*своему*) *слову* – на (своєму) слові стояти; не ламати (свого) слова. *Передавать на словах – см.* **Передавать**. *Слово предоставляется* – слово належить. *Лишние слова* – зайва мова. *К слову* (*сказать*) – до речи (мовити). *Право слова, см.* **Право**. *Слово ввернуть* – прикинути слово. *Честное слово* – слово чести. *Объяснительное слово* – з'ясувальне слово. *Заключительное слово* – прикінцеве слово. *Лишать слова* – позбавляти слова кого. *Слово за слово* – слово по слову. *В немногих словах* – кількома словами. *Нарушить слово* – зламати слово. *Вклеить, ввернуть слово* – вкинути, прикинути слово, слівце. *При первом слове* – на першому слові. *Верный слову* – на слово вірний; певний на слові. *Отказываться, взять назад свое слово* – зректися свого слова; відмовитися від свого слова.

Сложность – складність. *По* (*своей*) *сложности* – (своєю) складністю. *В общей сложности* – загалом; вкупі; гуртом.

Сломать – зламати. *Сломать* (*себе*) *шею* – скрутити, звернути (собі) в'язи.

Служащий – службовець; (*чиновник*) – урядовець. *Рассчитывать служащих – см.* **Рассчитывать**. *Банковый служащий* – банковик. *Железнодорожный служащий* – залізничник. *Служащий в сахарном производстве, торговле* – цукровик. *Таможенный служащий* – митник. *Наличный состав служащих – см.* **Состав**.

Служба – служба; посада. *Сослужить службу* – прислужитися кому; зробити послугу кому. *Служба казенная, частная* – служба урядова, приватна. *Состоящий на службе – см.* **Состоять**. *Упущение по службе* – службова провина. *Служба движения* – служба руху. *Служба тяги* – возова служба. *Служба пути* – дорожна служба. *Освобождать* (*отрешать*) *от службы* – звільняти з посади. *Оставлять службу* – кидати службу, служити; уступатися з служби. *Не в службу, а в дружбу* – з приязни, а не з неволі.

Служить – служити за кого; бути за кого, ким. *Служить чем* – бути за що; правити за що. *Служить к чему* – бути на що. *Членский билет служит удостоверением* – членський білет править за посвідку. *Служить препятствием, помехой* – бути на заваді, на перешкоді; ставати на заваді, на перешкоді, перешкоджати. *Он служит счетоводом* – він служить за рахівника. *Это послужило нам основанием* – це стало нам за підставу.

Слух – чутка; поголоска. *Пошел слух* – пішла поголоска, чутка. *Носится, идет слух* – поголоска, чутка йде. *Распространять слухи* – ширити чутки. *По слухам* – чутки йдуть, що…

Случай – випадок; (*возможность*) – нагода. *В большинстве случаев* – здебільшого; здебільше. *В случае* – якщо; як бува. *В случае чего, на случай чего* – в разі чого; на випадок чого. *В случае* (*несоответствия, необходимости*) – в разі є, буде; коли є, буде невідповідність, потреба). *В случае* (*неявки, отказа*) – в разі, коли (не з'являться, відмовляться). *Искать случая* – шукати нагоди. *Во всяком случае* – у всякому, в кожному разі. *В положительном случае* – коли так. *В отрицательном случае* – коли ні. *В противном случае* – в противному разі. *В подобном случае* – в такому разі. *На* (*всякий*) *случай* – про (*всякий*) випадок. *По случаю чего* – з нагоди чого; з приводу чого. *По случаю* (*купить*) – з оказії (купити). *Пользоваться случаем* – користуватися з нагоди, з оказії. *Случай приключился* – сталась пригода. *При случае* – при нагоді. *Представился* (*удобный*) *случай* – трапилась, випала (добра) нагода. *При первом удобном случае* – при першій нагоді. *Благоприятный случай* – добра нагода; оказія. *Несчастный случай* – нещастя; нещасливий випадок; лихий випадок. *Нередки случаи, когда* – часто трапляється, що…

Случайность – випадковість. *По несчастной случайности* – з лихої нагоди. *По счастливой случайности* – з доброї нагоди.

Случиться – трапитись; випасти; (*о людях*) – нагодитись. *Случается* – випадає; трапляється. *Случилось весной* – прийшло по весні. *Случилось несчастье с кем – см.* **Несчастье**. *Случаться кому быть* – нагодити кого. *Случились как раз представители центра* – саме нагодились представники центру.

Смекать *что* – добирати розуму в чому; вхопити тропи в чому.

Смелость – сміливість. *Придавать смелости* – додавати відваги, сміливости.

Смерть – смерть. *Спасти от смерти* – визволити від смерті. *Насильственная смерть* – не своя смерть. *Внезапная смерть* – нагла смерть. *Мнимая смерть* – завмертя.

Смесь – мішанина; (*жидкостей*) – суміш; (*думок*) – плутанина. *Смесь различных понятий* – плутанина різних розумінь.

Смех – сміх. *Возбудить смех в ком* – розсмішити кого. *Разразился смехом* – зайшовся від сміху.

Смешивать – мішати. *Не следует смешивать с другими случаями* – не можна плутати з иншими випадками.

Смотреть – дивитися; глядіти. *Смотреть за кем, за чем* – доглядати кого, що. *Косо смотреть* – кривим оком поглядати. *Смотреть резко* – прикро дивитись, поглядати. *Смотреть растерянно* – поглядати збентежено; дивитись спантеличено. *Смотреть букой* – вовком дивиться. *Смотреть в оба* – взяти очі в руки; пильнувати; бути на осторозі; матися на обережності. *Вдоволь насмотреться* – напасти очі. *Смотря по* – як до; вважаючи на; з огляду на. *Смотрите-ка* – диви пак; дивись лишень. *Смотри* – гляди-но. *На это нечего смотреть* – на це нема чого вважати.

Смысл – розуміння; значення; рація. *Без смысла* (*делать*) – безглуздо (*робити*). *В смысле чего* – щодо чого. *В смысле* – в розумінні. *Смысл буквальный* – дослівне розуміння. *В буквальном смысле* – буквально. *В отрицательном смысле* – негативно. *В положительном смысле* – позитивно. *В широком смысле* – широко розуміючи. *В узком* (*тесном*) *смысле* – вузько розуміючи. *Смысл природный* – простий розум. *По смыслу* (*статьи*) – за значенням (статті). *Здравый смысл* – здоровий розум. *Смысл прямой, собственный* – властиве розуміння. *Нет смысла* (*так поступать*) – нема рації (таке робити). *Нет смысла* (*в этом решении*) – немає глузду (в цій постанові). *Извлекать смысл* – з'ясовувати. *Добраться до смысла* – дорозумітися.

Смыслить *в чем* – розумітися в чому, на чому. *Он в этом ничего не смыслит* – він на цьому нічого не тямить.

Снабжать *кого чем* – постачати кому що. *Снабжать город хлебом* – постачати місту хліб.

Снаряжать – устатковувати. *Снаряжать в дорогу* – виряжати в дорогу.

Сначала – спочатку; (*сперва*) – попереду; спершу; перше; (*на первых порах*) – попервах.

Снег – сніг, (*только что выпавший*) – пороша. *Глубокий снег* – завальний сніг.

Снисхождение – ласка; (*материальное*) – полегкість. *Окажите снисхождение* – зробіть ласку.

Сношение – зносини. *Вести* (*торговые*) *сношения* – провадити (торгові) зносини. *Внешние сношения* – зовнішні (закордонні) зносини. *Вступать в сношения* – заходити в стосунки. *Налаживать сношения* – нав'язувати зносини. *Иметь сношения с кем* – мати зносини з ким.

Собираться – збиратися. *Собираться со средствами для чего* – скласти кошти на що; збиватися на що; спромагатися на що. *Собираться вместе* – збиратися докупи. *Собирается буря, дождь* – на бурю, на дощ заноситься, кладеться.

Соблазн – спокуса. *Вводить в соблазн* – спокушати кого; вести кого до спокуси.

Собрание – збори; (*сочинений, законов и т. п.*) – зібрання; збірка. *Общее собрание* – загальні збори. *Закрывать собрание* – закривати збори. *Состоялось собрание* – відбулись збори. *Предвыборное собрание* – передвиборчі збори. *Вести собрание* – керувати зборами. *Открывать собрание* – розпочинати, відкривати збори.

Собственность – власність. *В собственность* – на власність. *Приобретать в собственность* – набувати на власність. *В пожизненную собственность* – на власність до життя. *Собственность городская* – міська, комунальна власність. *Собственность государственная* – державна власність. *Собственность частная* – приватна власність.

Событие – подія. *Это событие имело место в...* – ця подія відбулася (сталася) в... *Внешние события* – зверхні події, обставини.

Совершение – виконання. *Совершение акта* – складання акту.

Совершенно (*вполне*) – цілком; зовсім; геть чисто; до решти. *Машина совершенно износилась* – машина зовсім виробилась; машину геть чисто зужито. *Совершенно неожиданно* – нагло. *Совершенно один* – сам-один. *Совершенно похож* – достеменно похожий.

Совесть – сумління. *По совести* – щиро. *У меня чистая совесть* – у мене душа чиста.

Совет – рада; (*помощь*) – рада; порада. *По совету* – за порадою; з поради. *Совет держать* – раду радити. *Дельный совет* – доладня рада. *Благоразумный совет* – *см.* **Благоразумный**. *Совет получить* – узяти раду. *Последовать чьему совету* – піти за чиєю порадою. *Совет собирать* – ставити раду. *Советовать кому* – радити, раяти кого, кому.

Совещание – нарада. *Частное совещание* – приватна нарада.

Совокупность – сукупність. *По совокупности* – в сукупності. *Все в совокупности* – все гуртом; все загалом.

Согласие – згода. *По* (*общему*) *согласию* – за (спільною) згодою. *Изъявлять согласие* – давати згоду; згоджуватися. *Взаимное согласие* – обопільна згода.

Согласно *чего, чему* – згідно з чим. *Согласно работать* – одностайно працювати.

Соглашение – порозуміння; згода. *По соглашению с кем* – порозумівшись з ким; за згодою, за порозумінням з ким. *Предварительное соглашение* – попередня згода. *Прийти к соглашению* – порозумітися; погодитися; поєднатися; дійти згоди. *Входить в соглашение* – учиняти згоду.

Содействие – допомога; поміч; (*благоприятствование*) – сприяння. *При содействии* – за допомогою. *Содействовать кому* – помагати, допомагати кому; сприяти кому. *Содействовать чему* – спричинятися до чого. *Оказывать содействие* – ставати у пригоді, в допомозі кому.

Содержание (*жалованье*) – платня; утримання; (*книги*) – зміст. *Содержание конторы, отделения и т. п.* – кошти на контору, філію і т. ин. *Содержание кого производится кем* – утримує кого хто. *По содержанию* – змістом. *На* (*своем*) *содержании* – на (своїм) кошті, утриманні. *Содержать кого* – утримати кого; (*в себе*) – містити.

Сожаление – *жаль. К* (*крайнему, величайшему*) *сожалению* – на (*превеликий*) жаль. *Без сожаления* – безжально; без жалю. *Достойный сожаления* – жалю гідний.

Сознание – свідомість. *Терять сознание* – непритомніти; падати в нестяму. *Быть в сознании* – притомним бути. *Приходить в сознание* – приходити до пам’яти; опритомніти.

Сознаваться *в чем* – признаватися до чого. *Сознаваться в преступлениях* – признаватися злочинами.

Созревать – стигнути. *Созревать умственно* – до розуму доходити.

Солидарность – солідарність. *Из солидарности* (*с кем*) – із солідарности (з ким).

Сомнение – сумнів; непевність. *Без сомнения* – напевно; безперечно; певна річ; що й казати. *Это подлежит сомнению* – це річ непевна. *Возбуждать сомнение* – викликати сумнів. *Сомнение является* – насувається сумнів. *Не подлежит сомнению, вне всяких сомнений* – безперечно; поза всякими сумнівами; понад усякі сумніви. *Сомнению подвергнуть* – піддати в сумнів.

Соображать – міркувати. *Он ничего не соображает* – він нічого не тямить. *Он тупо соображает* – він важко думає. *Сообразить никак не могу* – ніяк розуму не доберу.

Соображение – міркування; розважання. *По* (*моим*) *соображениям* – на (моє) міркування. *По соображении всех обстоятельств* – розміркувавши всі обставини.

Сообразно *с чем* – відповідно до чого.

Сообщать – повідомляти. *Сообщать письменно* – листовно повідомляти. *Сообщить известие* – подати звістку. *Сообщите о принятых вами мерах* – повідоміть, яких засобів ви вжили.

Сообщаться – мати стосунки; (*о сосудах*) – сполучатися.

Сообщение – повідомлення; (*объявление*) – оголошення; (*чего с чем*) – сполучення; (*с кем*)

– стосунки; зносини. *Пути сообщения* – шляхи (сполучення). *Сообщение прервалось* – немає зв'язку. *Пригородное сообщение* – приміське сполучення. *Местное сообщение* – місцеве сполучення.

Соответствие – відповідність; згідність. *В соответствии с чем* – відповідно до чого.

Соответствующий – відповідний. *Соответствующий действительности* – правдивий; згідний з дійсністю.

Соприкасаться – стикатися з чим; доторкатися до чого; (*о земельных владениях*) – сумежити з чим; прилягати до чого. *Соприкасающийся* – суміжний.

Сопротивление – опір. *Оказывать сопротивление* – опір чинити; іти в опір; опиратися проти чого; опір кому ставити.

Состав – склад. *В полном составе* – в цілому складі. *Личный состав* – особовий, персональний склад. *Наличный состав* (*служащих*) – дійсний склад (службовців). *Подвижной состав поезда* – рухомий склад потягу; рушні вагони. *По составу* – складом. *Состав преступлений* – склад злочину. *Состав суда* – склад суду. *Весь состав членов* – цілий склад членів.

Составлять – складати. *Составлять часть чего, представлять что* – становити.

Состояние – стан; статок; спроможність. *Составить большое состояние* – збити значне майно. *Терять состояние* – нищитися. *Быть в состоянии* – здолати; мати змогу, спроможність. *По состоянию* (*здоровья*) – станом (здоров'я). *Состояние денежных средств* – грошовий стан. *В состоянии сделать* – дужий зробити; здужати зробити. *Приводить в* (*какое*) *состояние* – доводити до (якого) стану. *Приводить в хорошее состояние что* – доводити до пуття що. *Удрученное состояние* – пригнічення.

Состоять *из чего* – складатися з чого. *Состоять кем, где* – бути за кого, ким, де. *Состоящий на службе в…* – що працює на посаді в…

Сотрудник – співробітник; супрацівник. *Деятельный сотрудник* – старанний співробітник.

Союз – спілка; (*государственный*) – союз. *Быть в союзе* – спілкувати з ким. *Вступать в союз* – входити в спілку, приставати до спілки.

Спех – поспіх; хапанина. *Мне не к спеху* – мені не пильно.

Специалист – спеціяліст; фаховець. *Специалист по* (*внутренним болезням*) – спеціяліст (внутрішніх недуг).

Список – спис. *По списку* – за списом. *Послужной список* – службовий спис. *Избирательный список* – виборчий спис. *Исключить из списка* – викреслити, виписати із спису. *Заносить в список* – заводити до спису; записувати.

Сплетни – поговір. *Сплетни распускать* – поговір пускати.

Сплошь – уряд; скрізь. *Сплошь и рядом* – скрізь і всюди. *Сплошь покрыть* – криийма вкрити.

Спор – суперечка; змагання. *Спор по вопросам* – суперечки в справах; суперечка про питання. *Поднимать спор* – знімати суперечку. *Спору нет* – безперечно; відома річ. *Об этом спору нет* – про це нема що змагатись. *Вступить в спор* – зазмагатися.

Способ – спосіб; (*средство*) – засіб. *Способ исправления, взыскания и т. п.* – спосіб виправити, стягти і т. ин. *По способу* – способом. *Способ изыскивать, находить* – добирати способу. *Таким способом* – таким способом; (*таким образом*) – отже; отож.

Способность – здібність; здатність; хист. *Иметь способность к чему* – мати здібність, здатність, удачу, хист до чого. *Покупательная способность* – купівельна спроможність. *Пропускная способность* – перепускна спроможність. *За неспособностью* (*по неспособности*) – через нездатність. *Способный к чему* – здібний, здатний до чого, на що. *Не по твоим способностям* – тобі не в хист; не до твого хисту.

Справка – довідка. *Наводить справки* – довідуватися про що; довідки брати. *Давать справки* – подавати довідки.

Справляться *о чем* – довідуватися; (*с чем*) – давати раду чому. *Справиться* (*окончить*) – упоратися з чим.

Спрос – попит. *Без спросу* – не спитавшись. *Спрос и предложение* – попит і постачання.

Спрос падает, возрастает – попит спадає, зростає. *Спрос не дыба* – спиток не збиток.

Спустя (*некоторое время*) – по (якійсь годині). *Несколько лет спустя* – кілька літ потім; по кількох роках. *Немного спустя* – трохи згодом; незабаром; згодивши трохи.

Сравнение – порівняння. *В сравнении с кем, чем* – проти, супроти кого, чого. *Вне сравнений* – поза порівнянням; над порівняння; над усе. *При сравнении* (*чего*) *обнаружено* (*что*) – порівнювавши (що), виявлено, виявили, викрито, викрили (що).

Сравнительно – порівнюючи. *Сравнительно с кем, чем* – проти кого, чого.

Сразу – відразу; зразу; за одним замахом. *Сразу стало ясно* (*ему*) – як світло свінуло (йому).

Среда (*день*) – середа; (*вещество, тело*) – середовище; (*общество*) – товариство; (*окружение*) – оточення. *Из среды кого* (*рабочих*) – з-поміж кого (робітників). *В* (*такой*) *среде* – посеред (такого). *В среде кого* – посеред кого.

Средний – середній; (*умеренный*) – помірний; (*арифм.*) – пересічний. *Средняя температура* – пересічна температура. *Средних лет* – середнього віку. *Средний слой* – середній шар. *В среднем* – пересічно.

Средство – засіб; спосіб; (*денежные*) – кошти. *Средства изыскивать, находить* – способу, способів добирати; (*о деньгах*) – вишукувати коштів. *Платежное средство* – виплатний засіб. *Большие средства* – великі кошти. *Негодные средства – см.* **Негодный**. *При хороших средствах* – з добрими засобами; (*о деньгах*) – коштами. *Собираться с средствами на что – см.* **Собираться**. *Отсутствие средств* – брак засобів; (*денеж.*) – коштів. *Средства к жизни* – засоби до життя. *Выделять, отпускать средства* – давати, видавати кошти. *Употреблять* (*всевозможные*) *средства* – способу (всякого) вживати. *Средства на издание газеты* – кошти на видання газети. *Изыскивать всевозможные средства* – усякого способу добирати. *Образовать средства* – скласти кошти. *Изыскав все средства* – добравши всіх способів.

Срок – термін; речінець. *На срок* – на термін; на певний час. *К тому (определенному) сроку* – на той (визначений) термін. *В возможно скорый, кратчайший срок* – якнайшвидше. *В двухмесячный срок* – за два місяці; протягом двох місяців. *В определенные сроки* – певними термінами. *Наступление срока* – настання терміну. *Оканчивать срок (службы)* – строку добувати. *По наступлении срока* – як надійде термін. *Срок платежа – см.* **Платеж**. *Срок истек* – вийшов термін. *Истечение срока* – скінчення терміну. *По истечении срока* – як вийде, скінчиться термін. *Обозначить срок* – визначити, призначити термін; натермінувати.

Ссора – сварка. *Возникает ссора* – береться сварка. *Поднять ссору* – збити колотнечу.

Ссылаться – покликатися; посилатися. *Ссылаясь на* – посилаючися на; покликаючись на.

Ставить – ставити; (*пьесу*) – виставляти. *Ставить на очную ставку* – робити зводини; зводити віч-на-віч; ставити навіч. *Ставить ударения* – наголошувати. *Ставить в тупик* – заганяти в безвихідь, у сліпий кут. *Ставить ребром* – ставити руба. *Ставить в пример* – ставити за зразок. *Ни во что ставить* – брати ні за що; мати ні за що. *Он меня ни во что не ставит* – він мене ні за що має.

Ставка – *ставка. Очная ставка* – зводини. *Давать очную ставку* – робити зводини кому; зводити на очі кого з ким.

Становиться – ставати; робитися. *Становится грустно, радостно и т. п.* – сум, журба, жаль, радість бере, обіймає. *Становиться более красным, черным и т. п.* – червонішати, чорнішати і т. ин. *Положение становится тяжелее* – становище важчає. *Становиться ровными рядами* – ряд у ряд ставати.

Старание – дбання. *Употреблять старание* – докладати рук. *Жаль стараний* – шкода заходу.

Стараться *о ком, о чем* – дбати про кого, що. *Стараться узнать образ мыслей* – вивідувати розуму.

Старина – старовина. *Глубокая старина* – давня давнина. *По старине* – по-старому.

Старость – старість. *За старостью* – з причин старости; через старість. *Достичь старости* – дійти, дожита старого віку, старих літ.

Старший – старший; (*главный*) – головний.
Стать (*в выражении: с какой стати*) – з якої речи.
Стать – стати. *Стать на дыбы* – дибки стати. *Стать на якорь* – об'якоритися. *Стать чем* – стати за кого, за що; зробитися ким, чим. *Я не стану возражать* – я не буду заперечувати, не заперечуватиму.
Статья – стаття. *Это особая статья* – це инша річ. *По статье* – за статтею. *Доходная статья* – прибуткова стаття. *Вводная статья* – вступна стаття. *Передовая статья* – провідна стаття.
Степень – ступінь. *В гораздо большей степени* – далеко більше.
Стечение – стікання; сплив; збіг. *Стечение обстоятельств* – збіг обставин. *Стечение народа* – стовпище; натовп.
Стирать – стирати; (*белье*) – прати. *Стирать с лица земли* – із світу згладити.
Стискивать – стискати. *Стискивать зубы, руки* – зціплювати зуби, руки. *Стиснуть в тисках* – узяти в лещати.
Стоимость – вартість. *По стоимости* – вартістю. *Выше своей стоимости* – над свою вартість. *Стоимость не превышает* – вартість не переходить, не перевищує.
Стоить – коштувати. *Стоящий* – вартий. *Стоит рубль* – коштує карбованця. *Не стоит* – не варт, не варто. *Стоит вам только приказать* – треба вам тільки наказати. *Ничего не стоить* – ні по чому бути.
Стол – стіл. *Адресный стол* – адресове бюро. *Письменный стол* – писемний стіл; стіл до письма.
Столь – такий; так. *Столь большой* – отакий.
Сторона – бік; (*юрид.*) – сторона. *Быть в стороне* – бути в боці, на боці. *В стороне* – осторонь. *По левую сторону* – ліворуч. *По правую сторону* – праворуч. *Оставляя в стороне что* – полишаючи, поминаючи що. *Держаться в стороне* – сторонитися; триматися осторонь. *Переходить на чью сторону* – перекидатися на чий бік. *В разные стороны* – різно. *С обеих сторон* – з обох боків; обіруч. *Лицевая сторона* (*документа*) – зверхній бік (документу). *Лицевая сторона дома* – чоло будинку. *Узнавать стороною* – від людей дізнаватися. *Обратная сторона* – зворот. *На обратной стороне* – на звороті. *По обеим сторонам* – обабіч; по обидва боки. *По сторонам* – по боках; з боків. *Осматривать со всех сторон – см.* **Осматривать**. *Принимать, брать чью сторону* – ставати за кого; брати чий бік; прихилятися до кого; пристати до кого. *Окрестная сторона* – околиця. *Склонять на свою сторону* – залучати, привертати, прихиляти на свій бік. *Стоять на чьей стороне* – тягти за ким. *Договаривающиеся стороны* – договірні сторони. *На все четыре стороны* – на чотири вітри. *Мое дело сторона* – моя хата скраю.
Стоять – стояти. *Спрос стоит* – попит триває. *Стоять за кого* – обставати за ким. *Стоять на часах* – стояти на варті; чатувати. *Стоять горою за кого* – розпинатися за кого. *Стоять на своем* – правити своє. *Стоять, ожидая очереди* – застоювати чергу.
Страх – страх; ляк; переляк. *Со страху* – з ляку. *Страх как много* – страшенно багато. *Страх наказания* – загроза кари. *Внушать страх, наводить страх* – завдавати страху кому.
Стремиться *к чему* – прагнути до чого, чого. *Стремиться к науке* – пориватися до науки. *Стремиться заглянуть, взять* – поривати очі, руку.
Строить – будувати. *Строить дом* – класти будинок. *Строить козни* – лиху думку мати. *Что он там строит* – що мудрує; що він на думку взяв. *Строить воздушные замки* – химери ганяти; думкою багатіти.
Строка – рядок. *Красная строка* – новий рядок.
Стыд – сором. *От стыда* – з сорому. *К стыду* – на сором. *Вводить кого з стыд* – сорому завдавати кому.
Суд – суд. *По суду* – після суду. *Судиться с кем* – позиватися з ким. *Искать по суду* – правити судом; позивати. *Уголовное, гражданское отделение суда* – карний, цивільний відділ суду. *Подвергать, предавать суду* – відлатати під суд. *Подвергаться суду* – підпадати під суд. *Привлекать к суду* – притягати до права; позивати кого. *Состав суда,*

см. **Состав**. *Судопроизводство уголовное, гражданское* – судівництво карне, цивільне.

Судьба – доля. *На произвол судьбы* – напризволяще. *Судьба благоприятствует кому* – доля служить кому. *Судьба играет* – доля жартує.

Суждение – судження; суд; розсуд; думка. *Представлять на чье суждение* – здаватись на суд чий.

Сумма – сума; (*итог*) – підсумок. *Причитающаяся сумма* – належна сума. *Должная сумма* – потрібна сума; належна сума. *Переходящие суммы* – перехідні суми. *Суммы наложных платежей* – післяплатні суми. *По сумме* – сумою; в сумі. *Вся сумма* – ціла сума. *Значительная сумма* – поважна сума. *В сумме это составляет* – загалом, загальною сумою це становить.

Сутки – доба. *Круглые сутки* – цілу добу, через цілу добу.

Существо – істота; суть. *Высказываться по существу* – висловлюватись до діла.

Существование – існування. *Влачить существование* – животіти, нидіти.

Сущность – суть. *В сущности* – по суті; властиво.

Сходить *за кем, чем* – сходити по кого, що. *Сходи за бумагами* – сходи по листи. *Сходить за кого, что* – правити за кого, що. *Сошел за начальника* – справив за начальника. *Сходить с ума* – божеволіти.

Сходиться – сходитись. *Сходиться мыслями* – збігатися думками. *Сходиться (в деле)* – погодитись; поєднатись.

Счастье – щастя. *Счастье твое, что* – маєш щастя, що. *К счастью, на счастье* – на щастя.

Счет – лічба; (*документ*) – рахунок. *Текущий счет* – біжучий рахунок. *Лицевой счет* – особовий рахунок. *Личный счет* – особистий рахунок. *Активные счета* – активні рахунки. *Счет депозитов и невыплаченных сумм* – рахунок депозитів та неоплачених сум. *Вносить* (*суммы*) *на текущий счет* – вкладати (суми) на біжучий рахунок. *Счет имущества, вновь поступившего в отчетный период* – рахунок майна, що надійшло за звітний період. *В счет (жалованья)* – на рахунок (платні). *В счет будущих платежей* – у платіж надалі. *Счет (случайных) прибылей и убытков* – рахунок (випадкових) прибутків і витрат. *За чей счет исполнено, издано и т. п.* – коштом чиїм виконано, видано і т. ин. *На чей (чужой) счет жить* – чиїм (*чужим*) коштом жити. *На казенный счет* – урядовим коштом. *На чей счет* (*говорить, намекать*) – на чий карб (закидати, натякати). *Насчет этого* – щодо цього. *Насчет этого говорить* – про це (говорити). *Насчет этого я спокоен* – це мене не турбує. *Счет расходов по непосредственному обслуживанию рабочих и служащих* – рахунок видатків на безпосереднє обслуговування робітників та службовців. *Счет специальных текущих счетов под обязательства и процентные бумаги* – рахунок спеціяльних біжучих рахунків під зобов’язання та відсоткові папери. *Сводить счеты* – обраховуватися; робити обрахунок; закінчити рахунок; облічитися з ким. *Сведение счетов* – обрахунок. *По счету первый и т. д.* – числом перший і т. ин. *На хорошем, плохом счету быть* – добру, лиху славу мати. *По моему счету* (*их столько-то*) – на мій лік. *Счетом выдавать* – видавцем давати. *Без счета, без числа* – без міри, без ліку. *Принимать без счета* – брати не лічивши. *По счету* (*принимать, сдавать*) – (приймати, здавати) під лік. *По счету* (*документу*) – на рахунок. *В конечном счете* – наприкінці; кінець-кінцем. *Остается счетом* – лишається ліком. *Поставить в счет* – залічити; записати на рахунок. *Сложить со счетов* – виключити з рахунків. *Заключать счета* – замикати рахунки. *Не в счет* – не в число. *Принимать на* (*свой*) *счет* – брати на (свій) рахунок; (*иноск.*) – брати на свій карб. *Относить на чей счет* – залічувати на чий рахунок; (*иноск.*) – брати на чий карб. *На свой счет принять* (*о деньгах*) – взяти на свій кошт; взяти кошти на себе; (*переносно*) – взяти на свій карб. *Открывать счет* – відкривати рахунок. *По счету получать* – одержувати на рахунок. *Быть на счету* – бути під ліком.

Счеты – рахівниця. *Класть на счеты* – кидати на рахівницю.

Считать – лічити, рахувати. *Считать кого кем, что чем* – вважати, мати кого за кого, за

що. *Считать по порядку – см.* **Порядок**. *Считать врученной* – вважати за вручену, за дану до рук. *Считать необходимым* – вважати за потрібне. *Считать что-либо хорошим, дурным* – мати щось за добре, за зле. *Считаться с кем, чем* (*принимать во внимание*) – вважати на кого, що.

Тайна – таємниця. *Сохранять тайну* – переховувати таємницю. *Открыть тайну* – виявити таємницю. *Оставить что в тайне* – полишити щось таємним. *Выдать тайну* – зрадити таємницю. *В тайне* – таємно.

Так – так. *Так как* – а що; а як; тому, що; тим, що; того, що; (*в серед. предл.*) – бо; через те, що. *Так ли* – чи так. *Так-сяк* – абияк; сяк-так. *Так называемый* – так званий. *Так много* – такого багато. *Так и быть* – нехай згода. *Так вот* – так от, так ото. *Так куда* – де там. *Так-то* – отож; он як. *Так сказать* – мовляв; так мовити б. *Так точно* – достотно; так самісінько. *Так что ж* – то що ж. *Так или иначе* – чи так, чи инак(ше). *Также* – так само; також; теж.

Тариф – тариф. *По тарифу* – за тарифом. *Тариф по поясам* – смуговий тариф; тариф посмужно**.**

Твердо – твердо. *Твердо знать* – добре знати, тямити.

Телеграф – телеграф. *По телеграфу* – телеграфом.

Телефон – телефон. *По телефону* – телефоном.

Тема – тема. *Больная тема* – пекуча тема. *По теме* – на тему; за темою.

Теория – теорія. *По* (*моей*) *теории* – на (мою) теорію; (*согласно*) – за (моєю) теорією.

Теперь – тепер. *Теперь настоящая пора* – тепер саме час.

Терпение – терпіння. *Выводить из терпения* – позбавляти кого терпцю; уривати терпець кому. *Невтерпеж стало, терпение лопнуло, вышел из терпения* – терпець увірвався (кому).

Течение – течія. *Против течения* – проти води, течії. *По течению* – за водою. *С течением времени – см.* **Время**.

Товар – товар. *Товар всегда имеется* – товар (крам) завсіди є; товару не збуває. *Товар мануфактурный, красный, галантерейный, мелкий* – крам. *Раскладывать товар* – розташовувати товар, крам. *Покупной товар* – збутний товар, крам.

Товарищество – товариство. *Товарищество на вере* – товариство на вірі. *Ссудо-сберегательное товарищество* – ощадно-позичкове товариство. *Паевое товарищество* – пайове товариство. *Акционерное товарищество* – акційне товариство. *Потребительское товарищество* – споживче товариство.

Толк – тяма; глузд; розум. *Без толку* – без пуття. *Понимать, знать толк в чем* – розумітися, знатися на чому. *Взять в толк* – добрати (розуму). *Добиться толку* – допитатися. *Сбивать, -ся с толку* – збивати, -ся з пантелику; затуркати кого.

Толкование – тлумачення. *Распространенное толкование* – поширене тлумачення.

Только – тільки. *Только бы* – аби. *Только что* – допіру; щойно; оце зараз.

Торговля – торгівля, торг. *Оптовая торговля* – гуртова торгівля. *Розничная торговля* – роздрібна торгівля. *Внутренняя торговля* – внутрішня торгівля. *Заниматься торговлей* – торгувати.

Тот – той. *Тот именно* – той саме. *И тот, и другой – см.* **Другой**.

Точка – крапка; (*матем.*) – точка. *Точка зрения* – погляд. *С точки зрения* – з погляду. *Точь-в-точь* – точнісінько; достемнісінько.

Требование – вимога; (*действие*) – вимагання. *По требованию кого делать что* – на вимогу чию чинити, робити що. *Предъявлять по (первому) требованию* – показувати, подавати на (першу) вимогу. *По требованию отпустить товар* – за вимогою давати товар. *По всем требованиям* (*науки, законов*) – за всіма вимогами. *Исковые требования* – позовні домагання.

Требовать – вимагати; (*нуждаться в чем*) – потребувати чого. *Требуется* – треба. *Потребует много времени* – візьме багато часу. *Дело требует рассмотрения* – справу треба розглянути. *Требовать настойчиво* – уперто вимагати.

Тревога – тривога. *Ударить, бить тревогу* – дзвонити, бити на сполох, на ґвалт.

Труд – праця. *С большим трудом* – на превелику силу; силу-в-силу. *Дать себе труд* – завдати собі праці. *Наемный труд* – наймана праця. *Пользоваться* (*чужим*) *трудом* – вживати (чужої) праці.

Тюрьма – в'язниця. *Попасть в тюрьму* – потрапити до в'язниці. *Посадить в тюрьму* – завдати до в'язниці.

Тяжба – позов. *Вступить в тяжбу* – запозиватися.

Убирать, -ся – убирати, -ся; прибирати, -ся; опоряджати; (*украшать*) – чепурити, -ся; (*уходить*) – забиратися. *Убирайся, убирайтесь* – геть, гетьте. *Убираться подобру-поздорову* – тікай, забирайся, поки цілий.

Убыток – втрата. *Продавать с убытком – см.* **Продавать**. *Причинять, наносить убытки* – завдавати втрати; призводити до втрати. *Возмещать убытки* – вертати, покривати втрати; відшкодовувати втрати. *Потерпеть, понести убытки* – мати втрату; зазнати, набратися втрат.

Уважение – повага; шана; шанування. *Питать уважение к кому* – шанувати; мати на повазі кого; мати пошану до кого. *Засвидетельствовать уважение – см.* **Засвидетельствовать**. *Оказывать уважение, неуважение* – давати, віддавати пошану, зневагу. *Внушить к себе* (*большое*) *уважение* – надати собі (великої) пошани, поваги.

Увековечивать – увічнювати. *Чтобы увековечить память о нем* – на вічність його пам'яті.

Уверенный – певний; певен; упевнений. *Быть уверенным в чем* – бути чого певним.

Увольнение – звільнення. *Представить к увольнению* – подати до звільнення.

Угодный – уподібний. *Как вам угодно* – як собі знаєте; воля ваша. *Сколько угодно* – скільки хочете; доволі. *Что вам угодно* – чого ви бажаєте. *Не угодно ли вам* – чи не дозволите; чи не бажаєте ви.

Угол (*внутренний*) – кут; (*внешний*) – ріг. *На углу* (*улицы*) – на розі (вулиці). *Иметь свой угол* – свій куток мати. *Во главу угла* – на чоло; на чільне місце.

Угроза – загроза; погроза. *Создавать угрозу* – загрожувати; ставити під загрозу.

Удаваться – щастити; фортунити. *Это мне удалось* – це мені пощастило зробити.

Ударить – ударити. *Ударить в грязь лицом* – набратися сорому; дійти сорому. *Он не ударит лицом в грязь* – він не осоромиться.

Удача – щастя; талан; удача. *Наудачу* – на щастя; навмання; наосліп. *Ему во всем удача* – все йому йде в руку.

Удивление – здивування; диво; дивина; дивовижа. *На удивление* – на диво; напрочуд; навдивовижу.

Удивляться *чему* – дивуватися з чого, на що. *Удивляемся вашему молчанию* – дивуємося з вашої мовчанки.

Удовлетворять – задовольняти. *Всех не удовлетворишь* – на всіх не вистачиш. *Это не может быть удовлетворено* – цього не можемо задовольнити.

Удовольствие – утіха, приємність. *К* (*великому*) *удовольствию* – на (превелику) втіху, задоволення. *С удовольствием* – залюбки; з охотою; з приємністю; (дуже) радо. *Для* (*своего*) *удовольствия* – (собі) на втіху. *Доставлять удовольствие кому* – тішити кого; давати втіхи, приємності кому. *Находить удовольствие в чем* – кохатися в чому. *В удовольствие* – до сподоби. *Сделайте мне удовольствие* – зробіть мені приємність, ласку.

Удостоверять (*документ*) – посвідчувати (документа). *Удостоверяться в чем* – впевнятися чого, в чому.

Удрать – утекти; (*ирон.*) – п'ятами накивати. *Удрать штуку* – викинути штуку.

Узнавать – пізнавати; признавати; довідуватися. *Узнавать что из* (*верных*) *рук* – довідатись про що з (певного) джерела. *Узнать о чем* – дізнатись про що. *Мы поздно об этом узнали* – ми пізно про це довідались.

Указание – вказівка. *Дать указания* – давати навід. *По указаниям* – за вказівками.

Указатель – покажчик. *Алфавитный указатель* – абетковий покажчик.

Указывать – указувати; показувати; зазначати. *Это указывает, что* – це показує, що.

Это указывает на – це свідчить про, за.
Укрепляться – зміцняти, -ся. *Укрепляться* (*входить в силу*) – вбиватися в силу, в потугу.
Улика – доказ. *Вещественная улика* – речовий доказ. *Живая улика* – наочний свідок.
Уличать – доводити; спіймати. *Уличать кого в причастности к делу* – викрити причетність кого до справи; довести причетність кого до справи.
Ум – розум. *В уме ли ты* – чи при розумі ти. *С ума не идет* – з думки не сходить. *Светлый ум* – ясний розум. *Ограниченный ум* – тісний розум. *Угловатый ум* – дута голова. *Взяться за ум* – за розум узятися; схаменутися; стямитися. *Навести на ум* – на розум навести. *Мало ли что на ум приходит* – чого на думку не спадає. *Быть на уме* – на думці стояти. *Напрягать ум* – напружувати думку. *Быть в своем уме* – при розумі бути. *Быть не в своем уме* – не сповна розуму бути. *Лишиться ума* – з розуму спасти; розуму рішитися. *Себе на уме* – хитрий. *Из ума вон* – зовсім забув. *Приходить на ум* – спадати на розум, на думку. *Сходить с ума* – божеволіти; (*ирон.*) – з глузду з'їздити. *Умом дойти* – розумом добрати. *Умом не зрелый* – розумом не дійшлий. *Задним умом крепок* – мудрий по шкоді. *У него не то на уме* – у нього не те на думці. *Взбрести на ум* – впасти в голову; набрести в голову. *Что на ум взбредет* – що в голову влізе. *Ума не приложу* – не зберу думки; розуму не приберу; ради не дам. *Ума набираться* – розуму набиратися. *На уме вертится* – на думці крутиться. *И на уме не было* – й на думку не спадало.
Умирать – умирати; конати. *Умирать от чего* – умирати з чого.
Умудряться – добирати, прибирати розуму, добрити хисту.
Умысел – намір; замір. *С умыслом* – навмисно.
Унижение – приниження; наруга. *Вынести унижение* – дізнати наруги.
Упадок – занепад. *Приходить в упадок* – занепадати. *Приходить в совершенный упадок* – зводишся нінащо; сходити нінащо. *Находящийся в упадке* – підупалий.
Упереться *в чем* – затятися в чому.
Уплата – виплата, сплата. *Причитается к уплате* – належить виплатити; належить до виплати. *Уплата по счету, по векселю* – оплата рахунка, векселя. *Производить оплату* – сплачувати.
Уплачивать – виплачувати; сплачувати. *Уплачивать по частям* – виплачувати частинами.
Уполномоченный *кем* (*союзом*) – уповноважений від кого (від спілки).
Уполномочие – уповноваження. *По уполномочию* – з уповноваження.
Употребление – вживання; вжиток. *Выходить из употребления* – виводитися. *Изъять из употребления* – вилучити з ужитку. *Бывший в употреблении* – вживаний. *Годный к употреблению* – *см.* **Годный**. *При употреблении* – вживаючи. *По употреблении* – вживши. *Для* (*домашнего*) *употребления* – для (хатнього) вжитку. *Целесообразное употребление* – доцільний ужиток.
Употреблять – вживати; (*в пищу*) – споживати. *Употреблять во что* – обертати, повертати на що. *Употреблявшийся* – вживаний.
Управление – керування; урядування; порядкування; (*учреждение*) управа. *Общий ход управления* – загальне керування.
Управлять – керувати; урядувати. *Управлять государством* – державувати.
Упрекать – догану давати. *Упрекать кого за что* – дорікати кому чим. *Упрекать самого себя* – на себе самого жалкувати.
Усваивать – засвоювати. *Усвойте это себе хорошенько* – затямте це собі добре.
Усердный – щирий; запопадливий; чіпкий. *Усердно работать* – руки прикладати; щиро працювати.
Усилие – зусилля; праця; труд. *Стоило больших усилий* – стало труда великого.
Условие – умова. *Добиться лучших условий* – виговорити кращі умови. *Предварительное условие* – попередня умова; вступна умова. *Согласно условию* – згідно з умовою. *Необходимое условие* – невідмінна умова. *По условию* – за умовою. *Выполнять условие* – виконувати, додержувати умову. *Условия пользования* – умови користування. *Вносить* (*в договор*) *новые условия* – запроваджувати (*до договору*) нові умови.

Услуга – послуга. *К вашим услугам, готовый к услугам* – до ваших послуг (готовий). *Оказывать услугу* – прислужитися кому; стати в пригоді, в послузі кому.

Усмотрение – розгляд огляд; розсуд. *Делайте по своему усмотрению* – зробіть, як вам здається краще; робіть по своїй волі. *По* (*вашему*) *усмотрению* – на (вашу) думку, волю. *Предоставлять, передавать на усмотрение чье* – віддати на розсуд чий; здавати на думку, волю чию. *Отдавать на чье усмотрение* – здаватися на кого.

Усовершенствование – удосконалення. *Технические усовершенствования* – технічні поліпшення. *Существенные усовершенствования* – істотні поліпшення. *Усовершенствование аппарата* – поліпшення апарату.

Успех – успіх. *Полный успех* – цілковитий успіх. *С успехом* – успішно.

Устанавливать – установлювати; уставляти; (*определять*) – визначати; (*вводить*) – запроваджувати; впроваджувати.

Утверждать (*приговор*) – затверджувати; (*противное*) – твердити.

Утверждение – затвердження. *Вносить на утверждение* – подавати на затвердження.

Утешение – розрада. *Плохое утешение* – невелика розрада. *Доставлять утешение кому* – розраджувати кого; давати розраду кому.

Утро – ранок. *Утром* – ранком; вранці. *Каждое утро* – щоранку. *На другое утро* – другого ранку. *Рано поутру, рано утром* – зрана; рано-вранці. *С утра* – зранку. *Доброе утро* – добрий ранок; добрий-ранок. *С раннего утра* – спозаранку. *Утром и вечером* – рано й вечір.

Ухо – ухо; вухо. *Навострить уши* – насторожити, нашорошити вуха. *Крепок, туг на ухо* – недочуває.

Участие – участь. *Принять* (*живое*) *участие* – взяти (пильну, жваву) участь. *Деятельное участие* – діяльна, старанна участь. *Привлекать к участию* – притягати до участі. *При участии* – з участю.

Участок – ділянка; дільниця. *Участок земли* (*вакантный*) – одруб (гулящий).

Учет (*товара*) – облік; (*векселя*) – дисконт. *Брать на учет* – брати на облік. *Снять с учета* – списати з обліку. *Производить учет* (*товара*) – облічувати товар; робити, переводити облік (товару). *Строгий учет* – пильний облік. *Вести учет* – обраховувати; провадити облік. *Учитывать* – облічувати; обраховувати; (*векселя*) – дисконтувати. *Учитывать трудности, обстоятельства…* – зважати на труднощі, обставини.

Учить – учити; вчити. *Учить кого чему* – учити, навчати кого чого. *Учиться делопроизводству* – учитися діловодства.

Ущерб – шкода; утрата. *В ущерб* – на шкоду. *Причинить ущерб* – робити, чинити шкоду; шкодити; ушкоджувати.

Фамилия – прізвище. *Имя, отчество и фамилия* – ім’я, по батькові та прізвище. *По фамилии* – на прізвище.

Форма – форма. *В денежной форме* – грошима; грішми. *В форме обязательств, расписок* – зобов’язаннями, розписками; як зобов’язання, як розписки. *По своей форме* – формою (своєю).

Фотография – фотографія. *Снимать фотографию* – фотографувати. *Сниматься на фотографин* – фотографуватися.

Фронт – фронт; чоло. *Ставить во фронт* – шикувати. *Переменить фронт* – перешикувати, -ся; (*ирон.*) – иншої заспівати.

Характер – характер; (*у человека*) – удача; натура. *Характером* – на вдачу. *Сильный характер* – міцна вдача. *По характеру* – характером, вдачею.

Хватать – хапати; (*быть достаточным*) – вистачати; ставати; (*доставать, достигать*) – сягати; досягати. *Не хватает денег* – не стає грошей.

Хитрость – хитрість; хитрощі. *Употреблять хитрости* – братися на хитрощі.

Хлеб – хліб; (*в зерне*) – збіжжя. *Снимать хлеб* – збирати збіжжя.

Хлопать – ляскати. *Хлопать в ладоши* – плескати в долоні.

Хлопотать – клопотатися; піклуватися; (*о документах*) – виправляти документи. *Хлопотать о чем* – клопотатися про що; журитися чим.

Хлопоты – клопіт; клопоти; заходи. *Причинять хлопоты* – завдавати клопоту; клопотати

голову (кому). *Будет вам с этим хлопот* – матимете з цим клопоту. *Избавиться от многих хлопот* – багато клопоту з голови скинути.

Ход – хід; рух; перебіг. *По ходу* (*дела*) – з розвитку справи. *Умерить ход* – придержати ходи; зменшити ходи. *В большом ходу* (*товар, изделие*) – дуже уживаний (товар, виріб).

Ходатайство – клопотання; заступництво. *По ходатайству* – на клопотання; з клопотання. *Входить с ходатайством* – вдаватись із клопотанням. *Возбуждать ходатайство* – порушувати клопотання. *Вследствие ходатайства* – зважаючи на клопотання.

Ходить – ходити. *Ходить за чем* – ходити по що.

Хозяйство – господарство. *Коммунальное хозяйство* – комунальне господарство. *Вести хозяйство* – господарювати.

Хранение – схов; сховок; ховання. *На хранение* (*давать*) – на схов, до схову, на схованку (давати).

Хуже – гірше. *Хуже всего* – найгірше. *Как можно хуже* – якнайгірше.

Цель – мета. *С целью* – з метою. *В целях* (*получения и т. п.*) – щоб (одержати й т. ин.). *Ставить себе целью* – ставити собі за мету. *Задаться целью* – узяти, забрати в голову що; завзятися на що; поставити собі мету. *Достичь* (*определенной*) *цели* – досягти (певної) мети; осягнути (певну) мету. *Цель достигнута* – мети осягнеш. *Употреблять для* (*другой*) *цели* – вживати на (иншу) потребу. *Иметь целью* – мати на меті.

Цена – ціна. *Цена номинальная* – ціна номінальна. *Твердая цена* (*определенная*) – стала ціна; (*устойчивая*) – станівка ціна. *Цена рыночная* – ціна ринкова. *Цена падает* – ціна спадає, знижується, нижчає. *Цена подписная* – передплата. *Заготовительная цена* – собівартість. *За бесценок* – за безцінь. *Вздуть, нагнать цену* – нагнати ціну. *Ломить цену* – гнути, загинати ціну. *Определить, назначить цену* – скласти, покласти, визначити, призначити ціну; нарядити ціну. *Сбивать цену* – збивати ціну. *Ошибаться в цене* – процінувати, процінити; помилитися на ціні. *Падать в цене* – в ціні спадати; з грошей виходити. *Повышать цену* – підвищувати, підбивати ціну. *Подниматься в цене* – в гроші йти; дорожчати. *Указать цену* – зазначити ціну. *Раскладывать цены* (*на товар*) – значити ціну; цінувати. *По* (*какой*) *цене* – по (якій) ціні; за (яку) ціну. *Понизить, снизить цену* – спустити в ціні. *Справляться в цене* – розпитувати про ціну; допитуватись ціни. *Сойтись в цене* – погодитися на ціні. *Справочная цена* – торгова ціна. *Подходящая цена* – поцінно. *Действительная цена* – справжня, правдива ціна. *Цены без запроса.* – ціни без заправи, без торгу.

Центр – центр, осередок. *Центр города* – середмістя.

Час – година. *В час, два, три и т. д.* – о першій, другій, третій і т. д. годині. *С часу на час* – от-от; щогодини; кожного часу. *Час от часу* – щораз; вряди-годи. *В полпятого* – о пів на п’яту; о пів до п’ятої. *В пять часов ровно* – саме о п’ятій годині. *В четверть пятого* – в чверть на п’яту. *Без четверти пять* – за чверть п’ята; чверть до п’ятої.

Часто – часто. *Очень часто* – часто-густо.

Частность – окремість. *В частности* – зокрема.

Часть – частина; (*отделение в учреждении*) – відділ. *Уплачивать по частям – см.* **Уплачивать**. *Частью* – почасти. *Учебная часть* – навчальна частина. *Большей частью, по большей части* – здебільшого; переважно. *Остальная часть* – решта.

Часы – годинник. *По часам* – за годинником; від години. *Часы впереди* – годинник показує наперед; поспішає.

Чаще – частіше. *Чаще всего* – найчастіше.

Чего доброго – бува; часом; хтозна. *Чей* – чий. *Чей-то* – чийсь. *Кое-чей* – дечий. *Чей-нибудь* – чий-небудь. *Чей бы то ни было* – хоч чий; абичий.

Человек – людина. *Сколько человек* – скільки душ. *Наблюдательный человек* – спостережлива людина. *Представительный человек* – ставна людина. *Подозрительный человек* (*которому нельзя доверять*) – непевна людина; (*по характеру*) – підозрілива людина. *Понимающий человек* – тямуча людина. *Порядочный человек* – порядна людина.

Сделать человеком – на людину настановити. *Почтительный человек* – шаноблива людина. *Основательный человек* – статечна, поважна людина. *Человек с положением* – людина на становищу.

Чем – чим. *Чем далее, тем* – дедалі, то; щодалі, то. *Чем-то* – чимсь. *Чем скорее, тем лучше* – щошвидше, то краще. *Чем… тем…* – що… то…

Черед – черга. *Придет черед* – дійдеться ряд.

Через – через; за. *Через кого* (*передать*) – ким (переказати, передати). *Через* (*посредство*) – за (посередництвом).

Черновой – чорновий. *Черновая* – чернетка.

Черта – риса. *В черте города, оседлости* – в межах міста, осідлости. *В общих чертах* – загально; загальними рисами.

Честь – честь; (*уважение*) – шана, пошана. *В честь* – на честь. *Имею, считаю, почитаю за честь* – маю за честь. *Затрагивать честь* – ущербити честь кому. *Оказывать честь* – робити, давати честь. *Оскорбить честь* – покривдити на честі; порушити честь. *Блюсти свою честь* – класти честь на собі. *Покушаться на честь* – важити на честь. *Быть в чести* – бути в пошані.

Число – число; день. *Средним числом* – пересічно. *Из числа* (*членов*) – з-поміж (членів). *От такого-то числа* – з дня такого.

Чистый – чистий; (*аккуратный)* – охайний. *Чистое золото, серебро* – щире золото, срібло.

Читать – читати, зачитувати. *Приговор читался пять часов* – присуд читано п’ять годин. *Читать громко вслух* – читати голосно, вголос.

Чтение – читання. *Беглое чтение* – швидке читання.

Что – що. *Что-нибудь* – щось; що-небудь; абищо. *Что-то* – щось. *Что бы ни* – хоч що. *Во что бы то ни стало* – за всяку ціну. *Что касается меня* – щодо мене; як на мене. *Что* (*есть*) *мочи* – щосили; чимдуж. *Что касается этого вопроса* – щодо цієї справи. *Что в этом проку* – яка з того користь; який з того пожиток. *Что с тобой* – що тобі таке. *Что-то не так* – щось не те. *Вот что* – он що. *За что* – за що; за віщо. *Ни к чему* – нінащо; ні до чого.

Чувство – чуття; почуття. *Лишиться чувств* – зомліти. *Привести в чувство* – очутити; одволати. *Прийти в чувство* – очуняти; очутитись; стямитись. *С чувством сказать* – до душі сказати. *Иметь неприязненное чувство к кому* – важко дихати на кого.

Чувствовать – почувати. *Чувствовать себя* (*хорошо, плохо*) – матися, почувати себе (добре, зле). *Чувствовать себя в силах* – чутися; братися на силу, почуватись на силу. *Дать себя почувствовать* – датися взнаки. *Чуть не* – трохи не. *Чуть-чуть* – трішечки. *Чуть-чуть не* – мало ще не.

Шаг – крок; ступінь. *Шагом* – ступою; ходою. *Тихим шагом* – тихою ходою. *С каждым шагом* – на кожному ступні; щокроку. *Умерить, убавить, замедлить шаг* – придержати ходу; вкоротити ходу; зменшити ходу. *Предпринимать шаги* – вживати заходів. *Решиться на этот шаг* – *см.* **Решаться**. *Делать большие шаги* – широко ступати. *Шаг за шагом* – ходою; поступом; нога за ногою.

Ширина – ширина; широчінь. *В ширину, шириною* – завширшки.

Шкаф – шафа. *Книжный шкаф* – шафа на книжки. *Несгораемый шкаф* – вогнетривала шафа.

Шов – шво. *По шву* (*рваться*) – по шитому (дертися).

Штраф – штраф; пеня; кара. *Денежный штраф* – грошовий штраф; грошова кара.

Шум – гомін; гам; гамір; гармидер; (*от голосов*) – галас; гук; (*от споров*) – буча; колотнеча; (*громыхание*) – гуркіт, гуркотнеча. *Поднять шум* – збити бучу; зчинити гвалт. *Наделать шуму* – наробити шелесту. *Унять шум* – угамувати. *Много шума из ничего* – багато галасу знічев’я.

Шутить – жартувати; (*много*) – розжартуватися. *Шутить над кем* – брати на жарт кого. *Не шути с огнем* – з вогнем не жартуй. *Шутя* – жартуючи; жартом; жартома; у жарт; з жарту.

Шутка – жарт. *В шутку* – жартома; жартом; у жарт. *Шутки в сторону* – без жартів;

покиньте жарти. *Сказать в шутку* – сказати на жарт, на сміх. *Обратить в шутку* – на жарт, у жарт обернути.

Явление – явище. *Подобные явления* – такі явища.

Являться – з’являтися; становити; бути. *Являться кем, чем* – бути ким, за кого; бути чим; правити за що. *Явилась надобность* – є потреба; зайшла потреба. *Явиться* (*за деньгами*) – прийти по (гроші). *Явиться лично* – самому прийти. *Явиться на службу, на работу* – прийти на посаду, на роботу, на працю. *Это является (результатом)* – це є (наслідок). *Являться подтверждением чего – см.* **Подтверждение**. *Является невозможным исполнить* – неможливим стає виконати. *Являться причиной чего* – спричинятися до чого. *Основной предпосылкой является* – основну передумову становить. *Является собственностью государства* – є державна власність. *Это является материалом для* – це становить (є) матеріял до. *Должно явиться (доказательством)* – має бути (доказом; за доказ).

Язык – язик; (*разговорный*) – мова. *Язык иностранный* – мова чужоземна. *На (украинском) языке* – (українською) мовою. *Язык преподавания* – викладова мова.